

**ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΑΝΩΤΑΤΗ ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΠΟΛΕΜΟΥ**

**ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ»**

ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΟ ΕΤΟΣ 2019-2020

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

«Στρατηγική Μικρού Κράτους: Η Περίπτωση των ΗΑΕ».

Παναγιώτης Β. Γκατίδης

Επιβλέπων Καθηγητής: Ηλίας Κουσκουβέλης

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2020

ΣΕΛΙΔΑ ΣΚΟΠΙΜΑ ΚΕΝΗ

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ ΠΕΡΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ

«Δηλώνω υπευθύνως ότι όλα τα στοιχεία σε αυτήν την εργασία τα απέκτησα, τα επεξεργάσθηκα και τα παρουσιάζω σύμφωνα με τους κανόνες και τις αρχές της ακαδημαϊκής δεοντολογίας, καθώς και τους νόμους που διέπουν την έρευνα και την πνευματική ιδιοκτησία. Δηλώνω επίσης υπευθύνως ότι, όπως απαιτείται από αυτούς τους κανόνες, αναφέρομαι και παραπέμπω στις πηγές όλων των στοιχείων που χρησιμοποιώ και τα οποία δεν συνιστούν πρωτότυπη δημιουργία μου».

Παναγιώτης Β. Γκατίδης

»

ΣΕΛΙΔΑ ΣΚΟΠΙΜΑ ΚΕΝΗ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Η παρούσα μεταπτυχιακή διατριβή εκπονήθηκε στο πλαίσιο του ΔΠΜΣ «Διεθνείς Σχέσεις και Ασφάλεια», το οποίο διοργανώθηκε με τη συνεργασία του Πανεπιστημίου Μακεδονίας και της Ανώτατης Διακλαδικής Σχολής Πολέμου, κατά το ακαδημαϊκό έτος 2019-2020.

Θα ήθελα να εκφράσω τις θερμές μου ευχαριστίες στον επιβλέποντα καθηγητή της μεταπτυχιακής μου διατριβής κ Ηλία Κουσκουβέλη, Καθηγητή και Πρόεδρο του Τμήματος Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών, της Σχολής Κοινωνικών, Ανθρωπιστικών Επιστήμων και Τεχνών του Πανεπιστημίου Μακεδονίας, ο οποίος πρόθυμα αποδέχθηκε να διαθέσει μέρος του πολύτιμου χρόνου του για την επίβλεψη και αξιολόγηση της παρούσας διπλωματικής εργασίας.

Δε θα μπορούσα να παραλείψω να ευχαριστήσω την σύζυγο και τα τρία παιδιά μου για την κατανόηση που έδειξαν, για το χρόνο που τους στέρησα και το περασμένο -ιδιαίτερο- καλοκαίρι

ΣΕΛΙΔΑ ΣΚΟΠΙΜΑ ΚΕΝΗ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	3
ΓΕΝΙΚΑ	3
ΣΚΟΠΟΣ.....	5
1 ^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΜΙΚΡΩΝ ΚΡΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΡΟΛΟΥ ΤΟΥΣ	6
1.1 ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ ΟΡΙΣΜΟΥ	6
1.2 ΠΗΓΕΣ ΙΣΧΥΟΣ ΤΩΝ ΜΙΚΡΩΝ ΚΡΑΤΩΝ.....	8
1.3 ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ, ΕΠΙΛΟΓΕΣ ΚΑΙ Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΩΝ ΜΙΚΡΩΝ ΚΡΑΤΩΝ.	13
2 ^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΑΠΟ ΤΑ ΚΡΑΤΗ ΤΗΣ ΑΝΑΚΩΧΗΣ ΣΤΑ ΗΑΕ: ΟΙ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΣΑΝ ΤΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΟΥΣ	20
2.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	20
2.2 ΚΥΡΙΑ ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ	23
2.3 ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ	26
2.4 ΟΙ ΕΔΑΦΙΚΕΣ ΔΙΕΚΔΙΚΗΣΕΙΣ ΜΕ ΤΟΥΣ ΓΕΙΤΟΝΕΣ	29
2.4.1 ΓΕΝΙΚΑ	29
2.4.2 ΜΕ ΤΟ ΙΡΑΝ	30
2.4.3 ΜΕ ΤΗ ΣΑΟΥΔΙΚΗ ΑΡΑΒΙΑ	32
3 ^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ ΤΗΣ ΑΝΑΚΩΧΗΣ	35
3.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	35
3.2 ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ	37
3.2.1 ΠΑΡΑΚΤΙΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ.....	37
3.2.2 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΤΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ	39
3.2.3 ΤΟ ΕΜΠΟΡΙΟ	40
3.2.4 ΤΟ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟ.....	41
3.3 Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ ΤΗΣ ΑΝΑΚΩΧΗΣ	43
3.3.1 ΤΙ ΙΣΧΥΕ ΠΡΟ ΤΩΝ ΒΡΕΤΑΝΩΝ	44

3.3.2 ΤΙ ΑΛΛΑΞΕ ΕΞΑΙΤΙΑΣ ΤΩΝ ΒΡΕΤΑΝΩΝ.....	45
4 ^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΩΝ ΗΑΕ ΣΗΜΕΡΑ	50
4.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ	50
4.2 ΤΟ ΞΕΚΙΝΗΜΑ ΤΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ ΚΑΙ Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ	53
4.3 Η ΜΕΤΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΤΩΝ ΗΑΕ.....	58
5 ^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	75
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	81
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	82

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα διατριβή προσπαθεί να συνδυάσει τη θεωρία με την πράξη. Τη θεωρία των Διεθνών Σχέσεων, σχετικά με το ρόλο των Μικρών Κρατών εντός του Διεθνούς Συστήματος, με την πράξη, δια μέσω της περιπτωσιολογικής μελέτης της στρατηγικής, που χάραξαν τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα. Αφορμή γι' αυτό στάθηκε η ανεξαρτησία τους, κατά την οποία κλήθηκαν να διαχειριστούν την πορεία της χώρας τους κατά τα τελευταία πενήντα χρόνια. Μέσα από την εξέταση αυτή και εξαιτίας των πολλών κοινών χαρακτηριστικών των Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων με την Ελλάδα, οδηγούμαστε -αναπόφευκτα- στη διατύπωση συμπερασμάτων για τη χάραξη της στρατηγικής των, τα οποία μπορούν να αξιοποιηθούν και από την χώρα μας. Μιας στρατηγικής που θα πρέπει να χαρακτηρίζεται από τη μελέτη του ταχέως εξελισσόμενου περιβάλλοντος, της αποφασιστικής διαχείρισης των κρίσιμων ζητημάτων που αφορούν τα εθνικά συμφέροντα και την αντιμετώπιση των προκλήσεων με δυναμικότητα και συνέπεια. Συνολικά, διαπιστώνεται πως μια έξυπνη «επιχειρηματική λογική», που θα εξετάζει το κόστος/όφελος για κάθε ενέργεια που αναλαμβάνεται, πάντα υπό το Διεθνές Δίκαιο, θα μπορούσε να αποτελέσει μια εναλλακτική, κατ' ελάχιστον βιώσιμη επιλογή.

ABSTRACT

The present dissertation tries to combine theory with practice. From one side theory of International Relations, about the role of Small States within the International System, and from the other side, by examining the case study of the United Arab Emirates strategy. The reason for this was their independence, during which they were called to manage the course of their country during the last fifty years. Through this examination and due to common features between United Arab Emirates and Greece, we are led - inevitably - to formulate conclusions for the formulation of their strategy, which can be used by our country. A strategy that should be characterized by the study of the rapidly evolving environment, the decisive management of critical issues of national interest and the confrontation of challenges with capacity and consistency. Overall, it is clear that a smart "entrepreneur logic", which will consider the cost-benefit of any action being taken, under international law, could be viable alternative.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΓΕΝΙΚΑ

Αδιαμφισβήτητα, στη βιβλιογραφία των Διεθνών Σχέσεων, οι Μεγάλες Δυνάμεις καταλαμβάνουν περίοπτη θέση. Συναφώς, οι μελετητές των διεθνών σχέσεων έχουν δώσει ιδιαίτερο βάρος στην εξέταση αυτών, ερευνώντας το παρόν και το παρελθόν περιπτωσιολογικών μελετών που τις αφορούν, για να προσδιορίσουν τους κανόνες που διέπουν τη λειτουργία του Διεθνούς Συστήματος (Bull 1977; Waltz 1979; Mearsheimer 2001). Παρά το γεγονός ότι αυτό -εν μέρει- είναι δικαιολογημένο, έχει προκαλέσει αντιδράσεις μιας και οι Διεθνείς Σχέσεις, ως μέρος των κοινωνικών επιστημών, οφείλουν να μελετούν το σύνολο των οντοτήτων εντός του κλάδου τους (Neumann & Gstohl 2004, 2). Με δεδομένο ότι το κράτος εξακολουθεί να αποτελεί το βασικό στοιχείο της παγκόσμιας πολιτικής, συνεπάγεται ότι η μελέτη των Μικρών Κρατών είναι αναπόσπαστο μέρος της επιστήμης των Διεθνών Σχέσεων. Εξάλλου, δεν θα μπορούσε να είναι και διαφορετικά, δεδομένου ότι η πλειοψηφία των 200 περίπου κρατών, που απαρτίζουν τον σημερινό κόσμο, είναι μικρά.

Ο Katzenstein αναφέρει χαρακτηριστικά πως υπάρχουν περίπου 160 μικρά κράτη, για τα οποία έχουν γραφτεί ένας μικρός αριθμός βιβλίων και άρθρων, σε αντίθεση με τη μελέτη έξι μεγάλων κρατών, των οποίων η έρευνα γεμίζει ολόκληρες βιβλιοθήκες (2003, 10). Μπορεί τα Μικρά Κράτη να μην ασκούν άμεση επίδραση στο Διεθνές Σύστημα, αλλά αυτό θα ήταν διαφορετικό δίχως αυτά. Συνεπώς, η μελέτη των Μικρών Κρατών μπορεί να βελτιώσει το βαθμό κατανόησης του σύνθετου Διεθνούς Συστήματος ή ακόμη και των Μεγάλων Δυνάμεων (Pedi 2016, 12).

Επιπλέον, δεν πρέπει να παραβλέπουμε το γεγονός πως κατά τον περασμένο αιώνα, με την αποαποικιοποίηση, τη διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης και της Γιουγκοσλαβίας ο αριθμός των Μικρών Κρατών, σε παγκόσμιο επίπεδο, αυξήθηκε σημαντικά καθιστώντας αυτά το συνηθισμένο τύπο κράτους. Ταυτόχρονα, ο ρόλος τους ενισχύθηκε, ιδιαίτερα εντός των διεθνών οργανισμών. Στην Κοινωνία των Εθνών όλα τα κράτη μετείχαν επί ίσοις όροις και στη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ κάθε κράτος έχει μία ψήφο ανεξαρτήτως μεγέθους ή ισχύος.

Αυτές ακριβώς οι θεσμικές ρυθμίσεις, που επιτρέπουν μεγαλύτερο βαθμό επιρροής και ίσο δικαίωμα λόγου, τόσο σε παγκόσμιο επίπεδο όσο και εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), έκαναν πολλούς μελετητές των Διεθνών Σχέσεων να μιλήσουν για κράτη που μπορούν «να τα βάλουν με μεγαλύτερα τους» (Kouskouvelis 2015, 93; Long 2017, 191).

Ακόμη, ο ρόλος τους αρκετές φορές είναι ηγετικός ακριβώς εξαιτίας αυτής της ευαλωτότητας που χαρακτηρίζει τα Μικρά Κράτη, η οποία τα θέτει μακριά από πολιτικές διαμάχες (Benwell 2011, 207). Από την άλλη κοιτώντας το σύνολο των κρατών ανά τον κόσμο, μπορούμε να αναγνωρίσουμε και αρκετά Μικρά Κράτη, που χαρακτηρίζονται ως αποτυχημένα (fail states). Συνεπώς, δεν πρέπει να παραβλέπουμε το γεγονός πως ο ρόλος που κάθε κράτος θα αναλάβει να παίξει εντός του Διεθνούς Συστήματος καθορίζεται και από άλλους παράγοντες, με πρώτο και καλύτερο αυτόν της κατανομής ισχύος (Waltz 1979, 88).

Στο παρόν πόνημα, θα ασχοληθούμε με τη στρατηγική των Μικρών Κρατών στο Διεθνές Σύστημα μέσα από την περιπτωσιολογική μελέτη των Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων. Η επιλογή των Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων (ΗΑΕ), ως περίπτωση μελέτης, κάθε άλλο παρά τυχαία δεν μπορεί να χαρακτηριστεί. Το συγκεκριμένο κράτος, συμπληρώνει σε ένα χρόνο μόλις την πέμπτη δεκαετία ζωής του. Στο μικρό αυτό χρονικό διάστημα έχει καταφέρει να θεωρείται ισότιμος συνομιλητής με τις περιφερειακές δυνάμεις της περιοχής του και να κερδίσει το σεβασμό της παγκόσμιας κοινότητας. Όλα αυτά, τη στιγμή που πριν από λιγότερο έναν αιώνα βρισκόταν σε εξαιρετικά δυσχερή οικονομική κατάσταση και αποτελούσε ουσιαστικά προτεκτοράτο της Βρετανίας.

Αποτελούν λοιπόν τα ΗΑΕ μια περίπτωση μελέτης Μικρού Κράτους, που βελτίωσε τη θέση του στο Διεθνές Σύστημα καταφέροντας όχι απλά να μην απωλέσει την κυριαρχία του και να απορροφηθεί από μια εκ των περιφερειακών δυνάμεων με τις οποίες γειτνιάζε αλλά ούτε και να αποτελέσει ένα ακόμη αποτυχημένο κράτος, από τα αρκετά που συναντούμε στην ευρύτερη περιοχή της Αφρικής και νοτιοδυτικής Ασίας. Τουναντίον, αξιοποίησε τον ορυκτό πλούτο του και με σθένος, μέσα από συγκρότηση συμμαχιών και ενάσκηση έξυπνης στρατηγικής κατάφερε να αποτελεί φωτεινό παράδειγμα επιτυχημένου Μικρού Κράτους. Το παράδειγμα του αυτό είναι αξιοσημείωτο για να κατανοήσει κανείς

καλύτερα τις αλλαγές είναι αξιοσημείωτο για να κατανοήσει κανείς καλύτερα τις αλλαγές που λαμβάνουν χώρα τα τελευταία 80 χρόνια στην περιοχή της Μέσης Ανατολής αλλά και για το πλήθος των Μικρών Κρατών ανά τον κόσμο, που αναζητούν εναγωνίως την εξεύρεση τρόπων επιβίωσης σε ένα άναρχο Διεθνές Σύστημα, όπου «ο ισχυρός επιβάλλει ό,τι του επιτρέπει η δύναμή του και ο αδύνατος υποχωρεί όσο του το επιβάλλει η αδυναμία του» (Θουκυδίδης Ιστορία, 5.89.1).

Αν λάβει κανείς υπόψη τις ομοιότητες που παρουσιάζουν τα ΗΑΕ με την Ελλάδα, όπως τη μικρή έκταση σε σχέση με τα γειτονικά τους κράτη, τα αποθέματα υδρογονανθράκων που υπάρχουν στις θαλάσσιες ή/και χερσαίες περιοχές και των δύο κρατών, τις κοινές επιδιώξεις και τα προβλήματα που τα δύο κράτη αντιμετώπισαν και αντιμετωπίζουν μπορεί εύκολα να εξάγει πως μέρος της επιτυχημένης στρατηγικής των ΗΑΕ δύναται να αποτελέσει παράδειγμα προς μίμηση και για τη χώρα μας. Τέλος, οι διεθνείς οργανισμοί που και οι δύο χώρες συμμετέχουν, δίνοντας μεγάλη βαρύτητα σε αυτούς μπορούν να ευνοήσουν ακόμη περισσότερο την προώθηση παρόμοιας στρατηγικής και από μέρους της χώρας μας.

ΣΚΟΠΟΣ

Σκοπός της παρούσας διατριβής είναι μέσα από την εξέταση του ρόλου που μπορούν να διαδραματίσουν τα Μικρά Κράτη στο Διεθνές Σύστημα και τη θεωρία των Διεθνών Σχέσεων για αυτά, να εξετάσουμε τις ενέργειες των ΗΑΕ. Ποιες ήταν οι επιλογές των και ποια στρατηγική επέλεξαν να ακολουθήσουν για την ανάδειξη τους ως μιας επιτυχημένης περίπτωσης μελέτης ενός Μικρού Κράτους στο Διεθνές Σύστημα, που μπορεί να καταφέρει περισσότερα από όσα του επιτρέπει η διαθέσιμη σκληρή ισχύς του. Απώτερος στόχος είναι, μέσα από τη γνώση περισσότερων στοιχείων για τα ΗΑΕ και για τη στρατηγική τους, η εκμετάλλευση από τη χώρα μας της επιτυχημένης πορείας των ΗΑΕ για τη βελτίωση της θέσης τους στην παραγμένη περιοχή της Μέσης Ανατολής και του Διεθνούς Συστήματος κατ' επέκταση. Η εξέταση ενός επιτυχημένου παραδείγματος από μια χώρα με παρόμοια χαρακτηριστικά με την Ελλάδα μόνο επωφελής μπορεί να είναι για εμάς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο : ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΜΙΚΡΩΝ ΚΡΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΤΟΥΣ.

1.1 Προσπάθεια Ορισμού

Η προσπάθεια ορισμού της έννοιας του Μικρού Κράτους αποτέλεσε από την απαρχή της εξέτασης αυτών, θέμα τριβής μεταξύ των μελετητών των Διεθνών Σχέσεων. Ενώ όλοι συμφωνούν πως υπάρχουν Μικρά Κράτη, γίνεται ιδιαίτερα δύσκολος, όχι μόνο, ο ορισμός της έννοιας του Μικρού Κράτους, αλλά ακόμη και ο προσδιορισμός των κριτηρίων, τα οποία θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν για να καθορίσουμε την έννοια αυτού (Pedi 2016, 18). Η δυσχέρεια προσδιορισμού του τι συνιστά «Μικρό» αποθάρρυνε και την έρευνα σχετικά με το ρόλο και τη θέση τους στο Διεθνές Σύστημα (Amstrup 1976, 163).

Διαπιστώνονται κατά καιρούς προσπάθειες να κατηγοριοποιηθούν οι διαφορετικές απόπειρες να δοθεί ένας ορισμός για το Μικρό Κράτος. Η κατηγοριοποίηση της Παιδή (2016) φαίνεται να λαμβάνει υπόψη περισσότερα χαρακτηριστικά, είναι πιο πρόσφατη αλλά και πιο πλήρης. Σύμφωνα με την Παιδή, η κωδικοποίηση των προσπαθειών προσδιορισμού του ονόματος των Μικρών Κρατών χωρίζεται σε 6 κατηγορίες:

α. Η προσέγγιση «γνωρίζω ένα Μικρό Κράτος όταν δω ένα τέτοιο», η οποία αποφεύγει να προσδιορίσει ποια θεωρεί Μικρά Κράτη, είτε επειδή θεωρεί το ζήτημα του προσδιορισμού του ονόματος αδιάφορο ως προς τη μελέτη των κρατών αυτών, είτε αδύνατο να επιλυθεί.

β. Οι ποσοτικές προσεγγίσεις, στις οποίες οι μελετητές αποδίδουν κάποια μετρήσιμα χαρακτηριστικά των κρατών για να τα ονοματίσουν ως μικρά (έκταση, πληθυσμός, ΑΕΠ), εφόσον δεν υπερβαίνουν ένα ανώτατο όριο –τιθέμενο από τους ίδιους.

γ. Οι αντιληπτικές προσεγγίσεις, που θεωρούν το μέγεθος του κράτους ως ένα ζήτημα αντίληψης. Το πώς βλέπει δηλαδή, το ίδιο το κράτος -οι ηγέτες του- τον εαυτό του αλλά και τα άλλα κράτη αυτό, εντός της «πολιτικής σκακιέρας».

δ. Οι συμπεριφορικές προσεγγίσεις, οι οποίες λαμβάνουν υπόψη τη συμπεριφορά των κρατών για να τα κατατάξουν στα Μικρά Κράτη, ανάλογα με το

τι μπορούν και τι όχι να κάνουν. Οι δυνατότητες αυτές αναφέρονται στην υπεράσπιση των συμφερόντων τους.

ε. Οι σχετικές προσεγγίσεις, που εξετάζουν το μέγεθος ενός κράτους, όχι σαν ένα απόλυτο μέγεθος αλλά σε σχέση με ένα πολύ μεγαλύτερο και ισχυρότερο κράτος. Με τη λογική αυτή, Μικρό Κράτος είναι το ασθενέστερο μέρος σε κάθε σχέση μεταξύ κρατών.

στ. Η υπολειμματική προσέγγιση, η οποία διαχωρίζει τις Μεγάλες Δυνάμεις από τα υπόλοιπα κράτη. Στα πλεονεκτήματα της προσέγγισης αυτής μπορούμε να αναφέρουμε πως προσφέρει μια απλή και ξεκάθαρη απάντηση στο ερώτημα «τι θέλουμε να μελετήσουμε». Συνεπώς, οι μελετητές των Διεθνών Σχέσεων επικεντρώνονται στην ασθενέστερη πλευρά μιας σχέσης στο Διεθνές Σύστημα. Εξετάζουν πως επιβιώνει το Μικρό Κράτος σε ένα σύστημα που μορφοποιείται από τις αλληλεπιδράσεις των Μεγάλων Δυνάμεων.

Γνωρίζοντας ποιες είναι οι Μεγάλες Δυνάμεις, μπορούμε εύκολα να προσδιορίσουμε ποια είναι τα Μικρά Κράτη. Ένα Μικρό Κράτος δεν είναι μια Μεγάλη Δύναμη, συνεπώς έχει μικρότερη επιρροή στις διεθνείς σχέσεις, είναι περισσότερο ευάλωτο και οι δράσεις του είναι περιορισμένης εμβέλειας. Οι παραπάνω περιορισμοί προέρχονται από τις περιορισμένες πηγές ισχύος που διαθέτει. Το θέμα μελέτης λοιπόν στη θεωρία των Διεθνών Σχέσεων για τα Μικρά Κράτη είναι το πώς αντιδρά η αδύναμη πλευρά σε μία κατάσταση άνισης κατανομής ισχύος.

Μιλώντας για ισχύ, φαίνεται πως ο ρεαλισμός μας βοηθά και ταιριάζει καλύτερα στην απόδοση και προσδιορισμό του όρου του Μικρού Κράτους. Προς ενίσχυση των λεχθέντων μπορούμε να θυμηθούμε τον Waltz, ο οποίος αναφέρει πως «ένας δρών είναι ισχυρός στο βαθμό που επηρεάζει τους άλλους δρώντες περισσότερο από όσο τον επηρεάζουν αυτοί» (1979, 192). Η παραπάνω άποψη ταιριάζει και με την θέαση των μελετητών των Μικρών Κρατών, οι οποίοι τα βλέπουν ως τα λιγότερο ισχυρά σε μια σχέση μεταξύ κρατών (Mouritzen & Wivel 2005, 3; Wivel & Bailes & Archer 2014, 6) ή στο Διεθνές Σύστημα (Keohane 1969, 295; Goetschel 1998, 14). Από τις έξι διαφορετικές προσεγγίσεις, που αναφέρθηκαν, η υπολειμματική, που προσδιορίζει το Μικρό Κράτος ως αυτό που

δεν είναι Μεγάλη Δύναμη είναι αυτή που μοιάζει πιο κατανοητή και αποδίδεται καλύτερα και από την κυρίαρχη θεώρηση, τον ρεαλισμό. Δημιουργεί ξεκάθαρα την τάξη των Μικρών Κρατών και με αυτό μπορεί κάποιος να συνεχίσει τη μελέτη τους για να εντοπίσει διαφορές ανάμεσα τους. Διαφορές που έχουν να κάνουν με τις πηγές ισχύος, που καθορίζουν τη συμπεριφορά τους, τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν και τις στρατηγικές που επιλέγουν να ακολουθήσουν.

1.2 Πηγές Ισχύος των Μικρών Κρατών

Από τον ορισμό του Μικρού Κράτους ως «αυτού που δεν είναι Μεγάλη Δύναμη» προκύπτει εύλογα το ερώτημα πως ένα τέτοιο κράτος συμπεριφέρεται εντός του Διεθνούς Συστήματος. Διαφορετικά διατυπωμένο, ποια είναι η στρατηγική του και ποιοι παράγοντες είναι αυτοί που θα την καταστήσουν πετυχημένη σε αντιδιαστολή πάντοτε με την ευαλωτότητα του λόγω της περιορισμένης ισχύος του σε σχέση με τους λοιπούς δρώντες. Εδώ θα πρέπει να τονίσουμε πως δεν επιτυγχάνουν όλα τα Μικρά Κράτη κατά την επιδίωξη των συμφερόντων τους. Με άλλα λόγια, οι Μικρές Δυνάμεις δεν καταφέρνουν πάντοτε να ασκήσουν επιρροή επί των θεμάτων που τους ενδιαφέρουν. Για την αναζήτηση των παραγόντων ισχύος των Μικρών Κρατών, αυτών που κατάλληλα αξιοποιούμενων τα καθιστούν «έξυπνα» και επιτυχημένα θα εστιάσουμε και στα τρία επίπεδα ανάλυσης: Στο διεθνές σύστημα, στο κράτος και σε ατομικό επίπεδο.

Αναλυτικότερα, το διεθνές σύστημα καθορίζει σε αρκετά μεγάλο βαθμό τη συμπεριφορά του Μικρού Κράτους, θέτοντας τον ευρύτερο χώρο εντός του οποίου τα Μικρά Κράτη μπορούν να ενεργήσουν αλλά ταυτόχρονα προσδιορίζοντας και τα όρια αυτής τους της δράσης (Pedi 2016, 65) για την αντιμετώπιση κοινών, πολλές φορές προβλημάτων. Τα κράτη αυτά καλούνται, κατ' ελάχιστον, να επιβιώσουν, μέσα σε ένα άναρχο και ανταγωνιστικό διεθνές σύστημα, το οποίο δεν μπορούν από μόνα τους να διαμορφώσουν. Εντός αυτού του συστήματος, τα Μικρά Κράτη έχουν μικρότερα περιθώρια για λάθη από ότι οι Μεγάλες Δυνάμεις, συνεπώς θα πρέπει να είναι ιδιαίτερα προσεκτικά στις σχέσεις που αναπτύσσουν εντός αυτού, για να ελαχιστοποιήσουν τους κινδύνους και να μειώσουν τις επιδράσεις αποτυχημένων πολιτικών τους (Barston 1973, 19).

Ωστόσο, είναι κοινώς αποδεκτό πως τα Μικρά Κράτη μπορούν να επωφεληθούν από τη διαμάχη των Μεγάλων Δυνάμεων για την πρωτοκαθεδρία. Μπορεί η αύξηση της ισχύος μιας Μεγάλης Δύναμης, που απειλεί την ισορροπία και το status quo του συστήματος να αυξάνει και την πίεση στα Μικρά Κράτη, για να διαλέξουν μια εκ των αντιμαχόμενων πλευρών. Ταυτόχρονα όμως, οι Μικρές Δυνάμεις μπορούν να βρουν «παράθυρα ευκαιρίας» για να διεκδικήσουν τα συμφέροντα τους και να πετύχουν στόχους πέραν των δυνατοτήτων τους. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η διαμάχη της Ισλανδίας με τη Βρετανία κατά τη δεκαετία του 1970¹. Σε αυτήν, η μικρή Ισλανδία επέκτεινε σταδιακά τη θαλάσσια δικαιοδοσία της σε ότι αφορούσε τα δικαιώματα αλίευσης και πέτυχε να επιβάλλει την θέση της στην ισχυρότερη, και σύμμαχο στο NATO, Βρετανία. Ο ρόλος που μπορούν να διεκδικήσουν εξαρτάται άλλες φορές και από το μέγεθος της διαφωνίας μεταξύ των Μεγάλων Δυνάμεων αλλά και από τη μορφή του διεθνούς συστήματος, με το διπολικό σύστημα να ευνοεί περισσότερο τα Μικρά Κράτη (Sutton & Payne 1993, 588; Maas 2014, 721).

Εκτός της επίδρασης του διεθνούς συστήματος στη συμπεριφορά των Μικρών Κρατών, η ύπαρξη μιας σειράς εσωτερικών παραγόντων, που επηρεάζουν τις επιλογές αυτών, αποτελεί κοινή πεποίθηση. Επιπρόσθετα, δεν είναι λίγοι οι μελετητές των Μικρών Κρατών, που υποστηρίζουν πως η διαφοροποίηση στις αντιδράσεις τους στην πίεση που αναφέραμε ότι ασκεί το διεθνές σύστημα επί των Μικρών Κρατών οφείλεται σε αυτήν ακριβώς την ύπαρξη των διαφορετικών εσωτερικών παραγόντων που απαντώνται σε κάθε κράτος (Amstrup 1976, 170,176; Hey 2003a, 4,8).

Στο εσωτερικό του κράτους, ο Κουσκουβέλης συμπεριλαμβάνει, σε κρατικό επίπεδο ανάλυσης (2004, 148-176), τους κάτωθι παράγοντες: Τη γεωγραφία, τον πληθυσμό, τις πηγές πλούτου, τις ένοπλες δυνάμεις και την ικανότητα στρατιωτικής κινητοποίησης τους, το πολιτικό σύστημα του κράτους, τη διοίκηση του και το κύρος που αυτό απολαμβάνει σε διεθνές επίπεδο. Τα ανωτέρω αποτελούν τα χαρακτηριστικά εκείνα που επηρεάζουν τη στρατηγική που θα επιλέξει ένα Μικρό Κράτος.

¹ Για περισσότερες πληροφορίες βλ Jónsson Hannes *"Friends in Conflict: The Anglo-Icelandic cod wars and the Law of the Sea"*. Archon Books. 1982.

Η γεωγραφία σχετίζεται με την μορφολογία και την έκταση που καταλαμβάνει κάθε χώρα. Επιπρόσθετα, η γενικότερη θέση που βρίσκεται η χώρα, τα κράτη ή οι περιοχές με τις οποίες γειτνιάζει μπορούν να της προσδώσουν πλεονέκτημα στην χάραξη της στρατηγικής της, με πολλούς τρόπους. Η παρουσία μιας Μεγάλης Δύναμης εγγύς σε ένα Μικρό Κράτος ή η συνύπαρξη δύο Μεγάλων Δυνάμεων στο εγγύς περιβάλλον ενός Μικρού Κράτους επηρεάζουν σημαντικά την ασκούμενη εξωτερική πολιτική του. Ακόμη, η θέση ενός Μικρού Κράτους σε περιοχή στρατηγικής σημασίας για μία ή περισσότερες Μεγάλες Δυνάμεις δίδει πλεονέκτημα στο πρώτο.

Από την άλλη, ο πληθυσμός αποτελεί τον άμεσο τροφοδότη στην ανάπτυξη της οικονομίας αλλά και την στελέχωση των ενόπλων δυνάμεων. Όσο πιο μεγάλος και με αυξητική τάση, τόσο πιο ισχυρό το πλεονέκτημα που παρέχει σε ένα κράτος. Για τα Μικρά Κράτη, εκ φύσεως, δεν αποτελεί το ισχυρό τους σημείο. Αυτό που εξετάζεται σε αυτά είναι η συνοχή του, ο βαθμός ανταπόκρισης (κινητοποίησης) του στα κελεύσματα της πολιτικής εξουσίας και η ενότητα του (Pedi 2016, 82). Η εξέταση του παράγοντα αυτού έχει περισσότερο ποιοτικά χαρακτηριστικά για τα Μικρά Κράτη και μπορεί να προσδώσει πλεονεκτήματα στην πολιτική των κρατών αυτών. Ο συνδυασμός με τους κινδύνους που διατρέχει το κράτος μπορεί να συσπειρώσει τον πληθυσμό του στον κοινό στόχο της ευημερίας και της αύξησης της ισχύος του.

Ένας άλλος παράγοντας, στο επίπεδο ανάλυσης του κράτους, που επηρεάζει την χάραξη ανεξάρτητης στρατηγικής είναι οι πηγές πλούτου που αυτό διαθέτει. Για παράδειγμα η Νορβηγία επέλεξε διαφορετική σχέση με την ΕΕ από ότι άλλα Μικρά Κράτη και εξαιτίας του υψηλότερου επιπέδου ευημερίας (Thorhallsson 2015, 40). Οι πιέσεις από την παγκόσμια οικονομία αυξάνουν την ευαλωτότητα μιας κοινωνίας και πιθανώς και τη συνοχή της. Αυτή η ευαλωτότητα του Μικρού Κράτους από την άλλη, μπορεί να ενισχύσει την ενότητα και τη συνεργασία εντός της κοινωνίας του (Katzenstein 2003, 11) και να καταστήσει την οικονομία του ανθεκτική και ανταγωνιστική. Οι περιορισμένες πηγές πλούτου σχετίζονται και με δυσχέρειες στην απόδοση της διοίκησης ενός κράτους, την διαπραγματευτική του ισχύ και την επαρκή πληροφόρηση. Συναφώς, το επίπεδο

ανάπτυξης και η κατάσταση της οικονομίας του Μικρού Κράτους επηρεάζει τους στόχους που θα θέσει και την επίτευξη ή όχι αυτών (Hey 2003b, 76).

Οι ένοπλες δυνάμεις και η ικανότητα στρατιωτικής κινητοποίησης τους παραλείπονται να αναφερθούν ως ένας παράγοντας που επηρεάζει τη στρατηγική των Μικρών Κρατών από πολλούς μελετητές αυτών. Προφανώς η ικανότητα προβολής ισχύος δεν μπορεί να συγκριθεί με αυτή των Μεγάλων Δυνάμεων, όμως η κατοχή αξιόλογων και ετοιμοπόλεμων ενόπλων δυνάμεων από ένα Μικρό Κράτος σε συνδυασμό με την αποφασιστικότητα χρήσης τους -αν αυτό απαιτηθεί- αυξάνει το αίσθημα ασφάλειας της κοινωνίας του και το κύρος του στη διεθνή σκηνή. Σε κάθε περίπτωση, η στρατιωτική ισχύς είναι αυτή που σε δύσκολες συνθήκες, όπως η επιθετικότητα άλλων κρατών, αμβλύνει την ευαλωτότητα του Μικρού Κράτους, διασφαλίζοντας την εδαφική ακεραιότητα του. Η κινητοποίηση των Ενόπλων Δυνάμεων και κατ' επέκταση όλου του κρατικού μηχανισμού έχει να κάνει και με το επίπεδο διοίκησης του κράτους, το οποίο εξετάζεται παρακάτω.

Οι διαδικασίες κάτω από τις οποίες λαμβάνονται οι αποφάσεις εντός του πολιτικού συστήματος του Μικρού Κράτους είναι ακόμη ένας παράγοντας που λαμβάνεται υπόψη. Δεν δίνεται δηλαδή τόση έμφαση στον τύπο του πολιτικού συστήματος, αλλά σε ποιοτικά χαρακτηριστικά αυτού. Χαρακτηριστικά όπως η ενότητα και συναίνεση εντός του -εσωτερικού- πολιτικού χώρου, καθώς και η σταθερότητα, η συνοχή και συνέπεια του ως παράγοντες που ευνοούν την άσκηση αποτελεσματικής εξωτερικής πολιτικής. Επιπλέον, η δυνατότητα συσπείρωσης και έκφρασης ενιαίας άποψης επί θεμάτων που αφορούν καταστάσεις κρίσης ενισχύουν την εκπεφρασμένη θέση ενός κράτους, ακόμη και αν πρόκειται για Μικρό (Elman 1995, 216).

Παράλληλα με το πολιτικό σύστημα, εξετάζεται και η διοίκηση του κράτους ως πηγή ισχύος του. Είναι σημαντικός παράγων, τόσο για τα Μικρά Κράτη όσο και για τις Μεγάλες Δυνάμεις. Ωστόσο, οι συνεχείς αλλαγές του Διεθνούς Συστήματος καθιστούν ιδιαίτερα ευάλωτα τα πρώτα. Συνεπώς, η ύπαρξη ενός αποτελεσματικού, εύκαμπτου και ευπροσάρμοστου μηχανισμού διοίκησης αμβλύνει το μειονέκτημα της αδυναμίας διαμόρφωσης του Διεθνούς Συστήματος από τα Μικρά Κράτη (Pedi 2016, 97). Η αποτελεσματικότητα και ποιότητα της διοίκησης του δημόσιου τομέα ενός κράτους επηρεάζεται με τη σειρά της από έναν

αριθμό παραγόντων, όπως το επίπεδο οργάνωσης του, τους διαθέσιμους οικονομικούς πόρους, την απουσία ανταγωνισμών μεταξύ υπηρεσιών και την εκπαίδευση του προσωπικού (Κουσκουβέλης 2004, 172).

Ως τελευταίο, αλλά ουδόλως ασήμαντο, παράγοντα επηρεασμού της στρατηγικής ενός Μικρού Κράτους στο πλαίσιο ανάλυσης του κράτους θα αναφέρουμε το κύρος που αυτό απολαμβάνει εντός του διεθνούς συστήματος. Όπως και στις σχέσεις ανάμεσα στους ανθρώπους, έτσι και σε διακρατικό επίπεδο το κύρος και η φήμη ενός κράτους, του ηγέτη του ή των φορτίων ισχύος που αυτό φέρει συνιστούν πηγή ισχύος. Αυτή διαμορφώνεται από την ισχύ, τη συμπεριφορά του, τη διπλωματική επιδεξιότητα του, τις δυνατότητες του, όπως αυτές διαμορφώνονται από την πρότερη συμπεριφορά του εντός διεθνούς συστήματος. Έχοντας περιορισμένες πηγές ισχύος, τα Μικρά Κράτη βασίζονται περισσότερο από τις Μεγάλες Δυνάμεις στο κύρος και την καλή φήμη τους, το οποίο τα βοηθά να συνάψουν συμμαχίες ή να αναλάβουν ιδιαίτερους ρόλους σε διεθνείς οργανισμούς ή επιχειρήσεις στα πλαίσια διεθνών οργανισμών, όπως ο ΟΗΕ ή το NATO (Pedi 2016, 77,78,81).

Σε ατομικό επίπεδο ανάλυσης, η ηγεσία και μάλιστα η ευφυΐα-εξυπνάδα του ηγέτη είναι αυτή που μπορεί να καθορίσει τη συμπεριφορά ενός κράτους στο διεθνές σύστημα (Kouskouvelis 2015, 93). Ιδιαίτερα στα Μικρά Κράτη, η άσκηση επιρροής στο εσωτερικό και το εξωτερικό μέσω χαρισματικής ηγεσίας, που εμπεριέχει αποφασιστικότητα, οξυδέρκεια και επιδεξιότητα, γίνεται εμφανής σε μεγαλύτερο βαθμό από ότι σε μια Μεγάλη Δύναμη. Παραδείγματα συμβολής της ηγετικής προσωπικότητας στην εξωτερική πολιτική ενός Μικρού Κράτους μπορούμε να συναντήσουμε στο πρόσωπο του Τίτο στη Γιουγκοσλαβία, του Νάσερ στην Αίγυπτο, του Βενιζέλου στην Ελλάδα. Προσωπικότητες που καθόρισαν πόσο μεγάλη μπορεί να φαίνεται η χώρα τους.

Κλείνοντας την αναφορά μας για της πηγές ισχύος των Μικρών Κρατών δεν θα πρέπει να παραβλέψουμε να τονίσουμε το γεγονός πως η στρατηγική τους καθορίζεται όχι μεμονωμένα από έναν από τους παράγοντες που προαναφέραμε αλλά από τη συνισταμένη πολλών εξ αυτών και από τα τρία επίπεδα ανάλυσης. Δε θα μπορούσε να είναι διαφορετικά μέσα στο ανταγωνιστικό διεθνές περιβάλλον, όπου για να μπορέσει ένα Μικρό Κράτος «να τα βάλει με μεγαλύτερα του» και να

πετύχει στόχους υπεράνω των δυνατοτήτων του, χρειάζεται συντονισμό και συγχρονισμό αρκετών παραγόντων ισχύος. Η σχέση μεταξύ αυτών των παραγόντων, το επίπεδο καθενός από αυτούς σε κάθε κράτος και η συνισταμένη που προκύπτει διαφέρει από κράτος σε κράτος και αυτό είναι που διαφοροποιεί την πολιτική κάθε Μικρού Κράτους στις προκλήσεις που αντιμετωπίζει (Pedi 2016, 122).

1.3 Συμπεριφορά, Επιλογές και η Στρατηγική των Μικρών Κρατών

Για να επιβιώσουν -κατ' ελάχιστον- τα Μικρά Κράτη σε ένα Διεθνές Σύστημα που κυριαρχούν οι Μεγάλες Δυνάμεις ή ακόμη περισσότερο να ευημερήσουν πρέπει να επιλέξουν μια κατάλληλη στρατηγική, που να ανταποκρίνεται στα δικά τους ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, στα οποία έχουν συγκριτικό πλεονέκτημα έναντι των άλλων. Τα χαρακτηριστικά αυτά είναι που καθορίζουν και τη συμπεριφορά τους στο διεθνές σύστημα. Συνεπώς όλα τα Μικρά Κράτη δεν συμπεριφέρονται με τον ίδιο τρόπο (Hey 2003a, 4; Mouritzen & Wivel 2005, 1, 7, 16). Για να καταλήξουμε σε συμπεράσματα για τη συμπεριφορά και τη στρατηγική των Μικρών Κρατών στο διεθνές σύστημα θα μελετήσουμε τη δραστηριότητα των Μικρών Κρατών εντός των συμμαχιών, των διεθνών οργανισμών και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μιας και αυτές είναι και οι επιλογές που διαθέτουν τα κράτη αν θέλουν να επιβιώσουν, η συμμετοχή τους σε μεγαλύτερα υποσυστήματα.

Οι συμμαχίες καταλαμβάνουν κεντρική θέση στο πεδίο των Διεθνών Σχέσεων. Έχουν ιδιαίτερη σημασία τόσο για τις Μεγάλες Δυνάμεις, όσο και για τα Μικρά Κράτη, για διαφορετικούς λόγους για την κάθε ομάδα. Ειδικότερα για τα Μικρά Κράτη, η απόφαση προσχώρησης σε μία συμμαχία ή η παραμονή εκτός αυτής μπορεί να χαρακτηριστεί ζωτικής σημασίας γιατί είναι περισσότερο ευάλωτα από τις Μεγάλες Δυνάμεις σε ότι έχει να κάνει με την ασφάλεια και επιβίωση τους σε ένα άναρχο και ανταγωνιστικό διεθνές σύστημα, όπου οι πηγές ισχύος τους είναι περιορισμένες (Pedi 2016, 144). Οι επιλογές που έχουν τα Μικρά Κράτη σχετικά με τις συμμαχίες, που διαμορφώνονται στο περιβάλλον τους είναι πολλές: Να συνάψουν διμερή συμμαχία με μία Μεγάλη Δύναμη, να συμμαχήσουν με δύο ή περισσότερα Μικρά Κράτη, να αποτελέσουν μέρος μιας πολυμερούς συμμαχίας

γύρω από μία ή περισσότερες Μεγάλες Δυνάμεις, να μη συμμαχήσουν στοχεύοντας σε ουδετερότητα, σε περίπτωση πολέμου.

Οι επιλογές που κάνουν τα Μικρά Κράτη σχετίζονται και με την αίσθηση απειλής που αντιλαμβάνονται. Αν η απειλή γίνεται αντιληπτή από αυτά ως άμεση, τότε μια διμερής συμμαχία με μία Μεγάλη Δύναμη θα είναι η προτιμότερη επιλογή για αυτά. Με αυτό τον τρόπο η Μεγάλη Δύναμη θα παρέχει την ασφάλεια στο Μικρό Κράτος, που τόσο πολύ αναζητά σε ένα περιβάλλον αυξημένων κινδύνων. Σε αντιδιαστολή, σε μια πολυμερή συμμαχία, οι δεσμεύσεις μεταξύ των μελών της μπορούν να θεωρηθούν ως περισσότερο χαλαρές. Μπορεί λοιπόν σε μία πολυμερή συμμαχία να μην καλύπτονται πλήρως οι ανάγκες ασφαλείας ενός Μικρού Κράτους αλλά ενυπάρχουν περισσότερες ευκαιρίες για άσκηση επιρροής μεταξύ των μελών της (Rothstein 1968, 24). Μεταψυχροπολεμικά, οι περισσότεροι μελετητές των Μικρών Κρατών συμφωνούν πως οι πολυμερείς συμμαχίες είναι η ιδανικότερη επιλογή για τα Μικρά Κράτη, γιατί τους επιτρέπουν να επαυξήσουν την ασφάλεια τους αλλά και να αναλάβουν ένα πιο ενεργό ρόλο εντός της συμμαχίας (Kassimeris 2009, 96; Krause & Singer 2001, 21). Σε κάθε περίπτωση για να γίνει αντιληπτή η επιλογή του Μικρού Κράτους ενώπιον μιας κάποιας Συμμαχίας θα πρέπει να ληφθούν υπόψη παράλληλα και άλλοι παράγοντες, όπως οι διαθέσιμες επιλογές του, η κατάσταση σε περιφερειακό επίπεδο -εντός του οποίου αυτό βρίσκεται- αλλά και το ίδιο το διεθνές σύστημα.

Θα μπορούσε να υποστηριχθεί πως η μη συμμετοχή σε κάποια συμμαχία είναι περισσότερο επιθυμητή για τα Μικρά Κράτη, λόγω διατήρησης της ακεραιότητας και ανεξαρτησίας τους, αλλά η αντιμετώπιση του συνόλου των απειλών που αντιμετωπίζει ένα Μικρό Κράτος στο άναρχο και ανταγωνιστικό περιβάλλον του δεν μοιάζει καλή στρατηγική. Το κόστος που πρέπει να καταβάλει ένα Μικρό Κράτος, για να διατηρήσει την ανεξαρτησία στις επιλογές του, είναι υψηλό καθιστώντας την επιλογή αυτή μη βιώσιμη (Vital 1967, 5, 56). Από την άλλη, οι κίνδυνοι εντός της συμμαχίας δεν εξέλειπαν. Είναι πιθανόν, εντός αυτής, το Μικρό Κράτος να αποτελέσει πιόνι της Μεγάλης Δύναμης, που θα δρα ηγεμονικά εντός της συμμαχίας, χωρίς να παραβλέψουμε κινδύνους από Μεγάλες Δυνάμεις που ανήκουν σε αντιτιθέμενες συμμαχίες. Τέλος, η συμμετοχή σε μία σύγκρουση, στα πλαίσια της συμμαχίας, στην οποία όμως το Μικρό Κράτος δεν

έχει διακυβεύοντα συμφέροντα αποτελεί ακόμη μία αρνητική συνέπεια από τη συμμετοχή του σε μια συμμαχία (Gartner 2001, 2).

Ωστόσο, η συμμετοχή ενός Μικρού Κράτους σε μία συμμαχία δεν γίνεται μονάχα για την ικανοποίηση του αισθήματος απειλής που αυτό νιώθει. Μέσα από τις συμμαχίες, αυτά τα κράτη, μπορούν να εξασφαλίσουν και να προωθήσουν τα συμφέροντα, τόσο τα δικά τους όσο και τα κοινά. Οι στόχοι των Μικρών Κρατών μέσα στις συμμαχίες συνίστανται στη διασφάλιση των συμφερόντων τους και στην απόκτηση βήματος μέσω του οποίου μπορούν να εκφράσουν τις απόψεις τους και να διαμορφώσουν το άμεσο αλλά και ευρύτερο περιβάλλον τους (Pedi 2016, 149). Οι τρόποι με τους οποίους μπορούν να το επιτύχουν είναι μέσα από το ρόλο του «πιστού» ή του «δυσάρεστημένου σύμμαχου». Με αυτόν τον τρόπο αυξάνουν την επιρροή τους και κερδίζουν παραχωρήσεις από τη Μεγάλη Δύναμη εντός της συμμαχίας (Keohane 1971, 168). Ακόμη, κατά τον Ψυχρό Πόλεμο, τα Μικρά Κράτη εκμεταλλεύτηκαν αξίες και ιδεολογία, καθώς και την εμμονή των ΗΠΑ σχετικά με τον κίνδυνο του κομμουνισμού, που την έκαναν ευάλωτη στις απαιτήσεις τους.

Ως παράγοντες που επηρεάζουν τη στρατηγική που χαράσσουν τα Μικρά Κράτη στις συμμαχίες μπορούμε να αναφέρουμε την σθεναρή ηγεσία, το ικανό προσωπικό σε καίριες θέσεις, την ενεργή συμμετοχή εντός της συμμαχίας, τους συνασπισμούς με άλλα Μικρά Κράτη και τη διπλωματική επιδεξιότητα (Keohane 1971, 164-6; Honkanen 2002, 114-6). Επιπρόσθετα, μπορούμε να τονίσουμε και τη σημασία της γεωγραφίας, της εσωτερικής σταθερότητας και της εξειδίκευσης σε θέματα που απασχολούν τη συμμαχία. Συνδυασμός των παραγόντων που αναφέρθηκαν καθιστούν το Μικρό Κράτος ικανό να αναλάβει ένα πιο ενεργό ρόλο εντός της συμμαχίας και να ασκήσει επιρροή στις Μεγάλες Δυνάμεις σχετικά με τις θέσεις του.

Εκτός των συμμαχιών, οι μελετητές των Μικρών Κρατών έχουν στρέψει το ενδιαφέρον τους και στη συμμετοχή τους στους Διεθνείς Οργανισμούς. Κάτι τέτοιο δεν έχει γίνει τυχαία, αφού, όπως αναφέρθηκε και στην εισαγωγή, μέσω αυτών αφενός δίδεται η ευκαιρία στα Μικρά Κράτη να υπερασπιστούν και να προάγουν τα συμφέροντα τους, και αφετέρου, εντός αυτών δημιουργούνται κανόνες, οι οποίοι δεσμεύουν όλα τα κράτη, μικρά και μεγάλα. Γίνεται κατανοητό λοιπόν, πως

μέσω των Διεθνών Οργανισμών, με πρωτεύοντα τον ΟΗΕ, τα Μικρά Κράτη μπορούν να διαδραματίσουν ένα ρόλο, ο οποίος είναι δυσανάλογος με το μέγεθός τους. Μπορούν να προωθήσουν αλλαγές και καινοτομίες επωφελείς για το σύνολο των ασθενέστερων κρατών και τη θέση τους στον κόσμο. Για παράδειγμα η Δανία έχει κατορθώσει «να τα βάλει με μεγαλύτερους» εντός του ΟΗΕ εξαιτίας της δραστήριας και στοχοπροσηλωμένης εμπλοκής της, εντός και εκτός του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ, σε θέματα που ήταν σημαντικά σε αυτήν για οικονομικούς λόγους ή λόγους ασφαλείας και εκεί όπου είχε συγκριτικό πλεονέκτημα (Tarp & Hansen 2013, 16).

Σε συνέχεια των ανωτέρω, μπορούμε να πούμε πως τα χαρακτηριστικά, που επιτρέπουν στα Μικρά Κράτη να πετύχουν τους στόχους που θέτουν εντός των Διεθνών Οργανισμών, είναι δραστήρια συμμετοχή, προτεραιοποίηση, εξειδικευμένη γνώση, φήμη, συμμαχίες, δικτύωση, καινοτόμα άσκηση πολιτικής, ικανό προσωπικό σε καίριες θέσεις, ικανότητα να δράσουν ως μεσάζοντες ή «γεφυροποιοί». Ο συνδυασμός των παραπάνω στοιχείων τείνει να επιφέρει θετικά αποτελέσματα στη στρατηγική των Μικρών Κρατών. Η επιτυχία των Μικρών Κρατών στη στρατηγική τους, εντός των Διεθνών Οργανισμών, έγκειται και στο γεγονός πως επιλέγουν τις μάχες προσεκτικά προτού τις δώσουν. Οι περιορισμένοι πόροι τους, τα αναγκάζουν να επικεντρώνονται σε θέματα ύψιστης σημασίας για αυτά και αφού τα έχουν ιεραρχήσει και κρίνει πως μπορούν να καταφέρουν να πετύχουν το στόχο τους.

Τα θέματα που θα θιγούν πολλές φορές εστιάζονται και σε τομείς που τα Μικρά Κράτη έχουν εμπειρία και εξειδίκευση, παρέχοντας τους διαπραγματευτικό πλεονέκτημα. Άλλες φορές, η φήμη του κράτους σε διεθνές επίπεδο μπορεί να καθορίσει και την ανάληψη του ρόλου του διαμεσολαβητή ή του «γεφυροποιού» εξαιτίας του ακέρατου και ουδέτερου προφίλ που πολλά Μικρά Κράτη παρουσιάζουν λόγω της μικρής ισχύος άρα και της ισχνής απειλής που συνιστούν. Ακριβώς λόγω αυτής της φήμης μπορούν να κάνουν προτάσεις τις οποίες κανείς δε θα μπορούσε να θέσει αλλά και κανείς δεν μπορεί να απορρίψει (Keohane 1967, 223). Ακόμη, οι συμμαχίες που μπορούν να συνάψουν τα Μικρά Κράτη μεταξύ τους ή η δικτύωση με ΜΚΟ ή ερευνητικά κέντρα, εντός των διεθνών οργανισμών, συμβάλλουν στη μείωση του φόρτου εργασίας του καθενός από

αυτά, αυξάνουν το επίπεδο πληροφόρησης τους με το διαμοιρασμό της πληροφορίας και την ίδια στιγμή κερδίζουν τις θετικές ψήφους, κατά τις διαδικασίες λήψης απόφασης, εντός των οργανισμών. Όλα τα παραπάνω μας δείχνουν πως μπορεί ένα κράτος να πετύχει τους στόχους που θέτει ενώ παράλληλα αναβαθμίζει το ρόλο και τη θέση του στη διεθνή σκηνή.

Ωστόσο, θα πρέπει να τονίσουμε πως τα Μικρά Κράτη δεν θεωρούν τη διεθνή συνεργασία πανάκεια. Οι Διεθνείς Οργανισμοί είναι μια μικρογραφία της Διεθνούς Πολιτικής. Φυσικό λοιπόν είναι εντός αυτών να παρουσιάζονται ανισότητες και αδικίες. Τα Μικρά Κράτη που στοχεύουν σε μεγαλύτερο ρόλο από το μέγεθος τους το γνωρίζουν αυτό και προσπαθούν να εκμεταλλευτούν τις ευκαιρίες που τους δίδονται μέσα από τους οργανισμούς αυτούς για να αυξήσουν την επιρροή και τη θέση τους στο διεθνές σύστημα. Παραμένουν σε εγρήγορση, επιδεικνύουν ευελιξία στην χρησιμοποίηση των χαρακτηριστικών που αναφέρθηκαν και χρησιμοποιούν τα συγκριτικά πλεονεκτήματα που εντοπίζουν σε σχέση με τα λοιπά κράτη.

Τέλος, στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης ξεχωρίζει -πέραν των κοινών στοιχείων με τον ΟΗΕ- η κυλιόμενη προεδρία του Συμβουλίου της ΕΕ ανά εξάμηνο. Σε αυτήν το εκάστοτε κράτος μέλος έχει την ευκαιρία να εκμεταλλευτεί την ισχύ που του παρέχει η συγκεκριμένη θέση και να παίξει ιδιαίτερο ρόλο στην Ευρώπη αλλά και παγκόσμια. Μέσα από την Προεδρία μπορεί το προεδρεύων κράτος να επεκτείνει τη θεματολογία του Συμβουλίου της ΕΕ σε θέματα που το αφορούν περισσότερο και εμπλέκουν συμφέροντα του. Και στην ΕΕ η προνοητική δράση, το συνεργατικό πνεύμα, οι καινοτόμες ιδέες, η εξειδικευμένη γνώση, η προτεραιοποίηση, η ευελιξία, η ακεραιότητα μπορούν να βοηθήσουν το Μικρό Κράτος να αδράξει τις ευκαιρίες που του προσφέρονται και να επιτύχει στόχους «υψηλότερους από το ανάστημά του», ωφελώντας τον εαυτό του αλλά και την ίδια την ΕΕ.

Από την εξέταση των παραπάνω γίνεται φανερό η κεντρική θέση που κατέχει η αύξηση της επιρροής ενός Μικρού Κράτους, αν θέλει να συγκαταλέγεται στα «έξυπνα», δηλαδή σε αυτά που μπορούν να πετύχουν, με την υλοποίηση της στρατηγικής τους, περισσότερο από ότι οι άλλοι θα περίμεναν από αυτά. Η αρχική ανεπάρκεια τους σε πόρους, ισχύ, πληροφορίες, επιρροή είναι αυτές που οδηγούν

στην ονομασία τους ως «έξυπνα», όταν τα καταφέρνουν. Η «εξυπνάδα» δεν αναφέρεται μονάχα στην μεγιστοποίηση της επιρροής του Μικρού Κράτους αλλά εμπεριέχει και τα μέσα που βρίσκει, τους στόχους που θέτει, τις ευκαιρίες που εκμεταλλεύεται, καθώς επίσης και τα βήματα που ακολουθεί για να πετύχει τη μεγιστοποίηση της επιρροής του. Ταυτόχρονα, όσο πιο ευάλωτο είναι ένα κράτος εντός της ΕΕ, τόσο πιο «έξυπνα» πρέπει να δρα. Ωστόσο, για να πετύχει η πρωτοβουλία του Μικρού «έξυπνου» Κράτους στο διεθνές σύστημα πρέπει να προσθέτει αξία όχι μόνο για το ίδιο αλλά και για τα άλλα κράτη που συνασπίστηκαν με αυτό για να το στηρίξουν στις πρωτοβουλίες που πήρε.

Εάν θέλουμε να προσωποποιήσουμε το ρόλο και τη στρατηγική που θα πρέπει να έχει το Μικρό Κράτος στο άναρχο και ανταγωνιστικό Διεθνές Σύστημα, σε αντίθεση με την -πιο αόριστη- έννοια του «έξυπνου» κράτους, μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε τον όρο του επιχειρηματία, όπως αυτός χρησιμοποιείται στο οικονομικό επίπεδο και εύστοχα τον απέδωσε η Παιδή στη διδακτορική της διατριβή (2016). Η συσχέτιση της επιχειρηματικής δράσης στον πολιτικό τομέα προσομοιάζει με την επιχειρηματικότητα της αγοράς. Κι εδώ συναντάμε δημιουργικότητα, ανταγωνισμό, ασυμμετρία πόρων, προνοητική δράση, καινοτομία και κέρδος, μόνο που το κέρδος στον πολιτικό τομέα είναι πολιτικό κέρδος/όφελος. Ο συσχετισμός με τα χαρακτηριστικά του «έξυπνου» κράτους είναι εμφανής (Pedi 2016, 185).

Συνεπώς, ο ρόλος των Μικρών Κρατών ως «επιχειρηματιών του Διεθνούς Συστήματος» μπορεί να εξηγήσει αρκετά καλά τη συμπεριφορά των εντός αυτού. Οι πρωτοβουλίες τους, εντός του Διεθνούς Συστήματος, μπορούν να ευδοκιμούν μέχρις του σημείου που δεν έρχονται σε ευθεία αντίθεση με τα συμφέροντα μίας ή περισσοτέρων Δυνάμεων, των πολυεθνικών κολοσσών με οικονομικούς όρους. Στόχος τους είναι η αύξηση της επιρροής τους, εναλλακτικά του «αγοραστικού» κοινού τους, και για να το πετύχουν αυτό ακολουθούν επιχειρηματικές στρατηγικές, ρόλο και συμπεριφορά. Κάποια επιλέγουν πιο «ενεργητική» στρατηγική επέκτασης των δραστηριοτήτων τους και άλλα αρκούνται στον «καθημερινό αγώνα της επιβίωσης». Τα ΗΑΕ γνωρίζοντας -μέσω του εμιράτου του Ντουμπάι- τις δυσχέρειες του επιχειρείν, φαίνεται ότι προσάρμοσαν από την αρχή της ύπαρξης τους τα χαρακτηριστικά αυτά στη στρατηγική τους, ως ενιαίο

κράτος και γι' αυτό κατάφεραν να έχουν μια αξιοζήλευτη θέση στο διεθνές σύστημα σήμερα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο : ΑΠΟ ΤΑ ΚΡΑΤΗ ΤΗΣ ΑΝΑΚΩΧΗΣ ΣΤΑ ΗΑΕ: ΟΙ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΣΑΝ ΤΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΟΥΣ

2.1 Εισαγωγή

«Πρόγονος» των ΗΑΕ ήταν τα Κράτη της Ανακωχής, για τα οποία κρίνεται ιδιαίτερα χρήσιμο να μάθουμε περισσότερα για αυτήν την όχι και τόσο μακρινή χώρα αλλά για πολλούς τόσο άγνωστη εξαιτίας της σύντομης ιστορίας της. Να ενημερωθούμε τόσο για την οικονομική πολιτική της αλλά και για την κοινωνική οργάνωση της, προτού δούμε τη στρατηγική που ακολούθησε, για να καταλάβουμε το πως έφτασε σε ένα παράδειγμα επιτυχημένου Μικρού Κράτους.

Τα Κράτη της Ανακωχής και μετέπειτα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα γεωγραφικά ανήκουν στο δυτικό τμήμα της ασιατικής ηπείρου και πιο συγκεκριμένα στο βορειοανατολικό άκρο της αραβικής χερσονήσου. Τοποθετημένα στα νότια του Περσικού Κόλπου, συνόρευαν –με τη σχετικότητα του όρου για την εποχή και περιοχή που μελετούμε- και συνορεύουν με τη Σαουδική Αραβία στα νότια και δυτικά, με το κράτος του Ομάν στα ανατολικά. Ταυτόχρονα, διατηρούν θαλάσσια σύνορα με το εμιράτο του Κατάρ στα δυτικά και το Ιράν στα βόρεια. Η έκταση τους -σχεδόν όσο η ηπειρωτική Ελλάδα εκτός της Πελοποννήσου- είναι τέτοια που τα κατατάσσει δίχως δεύτερη σκέψη στα Μικρά Κράτη. Κάτι το οποίο ενισχύεται περαιτέρω αν αναλογιστούμε το μέγεθος των κρατών με τα οποία γεινιάζουν, δηλαδή ανάμεσα στις δύο ανταγωνιζόμενες περιφερειακές δυνάμεις της περιοχής, το Ιράν και τη Σαουδική Αραβία.

Τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα σήμερα αποτελούν μια ομοσπονδία επτά ενωμένων εμιράτων, εντός των οποίων ο εμίρης του καθενός ασκεί απόλυτη μοναρχία. Τα εμιράτα αυτά περιλαμβάνουν το Αμπού Ντάμπι, το Ντουμπάι, τη Σάρτζα, το Ρας αλ-Καϊμά (ΡΑΚ), το Αζμάν, τη Φουτζέιρα και το Ουμ αλ Κουέιν (ΟΑΚ). Ο πληθυσμός του ομοσπονδιακού αυτού κράτους εκτιμάται σε 9,89 εκατομμύρια κατοίκους για το 2020, με λιγότερο από το 20% να αποτελούν τους Εμιρατινούς. Το υπόλοιπο ποσοστό είναι μετανάστες, με την πλειοψηφία αυτών από την Ινδία –πλέον του 1/3 του πληθυσμού. Οι Ινδοί μαζί με τους μετανάστες από την Αίγυπτο, το Μπλαγκλαντές, το Πακιστάν και τις Φιλιππίνες συνθέτουν

περί το 75% του πληθυσμού. Ο πληθυσμός αυτός είναι κατανεμημένος στην πλειοψηφία του -κατά 87%- στα μεγάλα αστικά κέντρα. Ιδιαίτερα στα βορειοανατολικά, οι πόλεις του Ντουμπάι, της Σάρτζα και του Αμπού Ντάμπι συγκεντρώνουν αθροιστικά πλέον των 6 εκατομμυρίων κατοίκων (cia.gov 2020).

Η ενάσκηση της απόλυτης μοναρχίας από τους επικεφαλής των εμιράτων σημαίνει ότι ο εκάστοτε άρχοντας συγκεντρώνει στο πρόσωπο του την εκτελεστική και νομοθετική εξουσία, εντός της περιφέρειας, που αυτός διοικεί. Οι ρίζες αυτού του τρόπου διακυβέρνηση μπορούν να αναζητηθούν πίσω στην παράδοση της κοινωνίας των βεδουίνων, όπου ο ηγέτης συγκεντρώνει την απόλυτη εξουσία και κυβερνά με έναν τρόπο που θα έπρεπε να γίνεται αποδεκτός από όλους (Zahlan 1978, xiii). Σε αυτήν την παράδοση αν προσθέσουμε και τη μετέπειτα πολιτική της Βρετανίας να μην αναμιγνύεται γενικά στα εσωτερικά των εμιράτων κατανοούμε πως φτάσαμε σήμερα στην απόλυτη μοναρχία στα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα. Εντός αυτών υπάρχουν εκτελεστικά και νομοθετικά σώματα, τα οποία όμως είναι ελεγχόμενα από τους άρχοντες των επτά εμιράτων.

Τα εκτελεστικά όργανα στα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα είναι ο Πρόεδρος, θέση την οποία καταλαμβάνει ο εκάστοτε εμίρης του Αμπού Ντάμπι. Από το 2004 τη θέση κατέχει ο Χαλίφα μπιν Ζαγίντ Αλ-Ναχαγιάν. Ο αντιπρόεδρος, πρωθυπουργός και επικεφαλής της κυβέρνησης, ο οποίος είναι ο εμίρης του Ντουμπάι. Στη θέση αυτή βρίσκεται, από το 2006, ο Μοχάμεντ μπιν Ρασίντ Αλ-Μακτούν. Είναι ταυτόχρονα και υπουργός άμυνας των ΗΑΕ, από το 1971. Πλέον των δύο αυτών προσώπων, υπάρχει το Υπουργικό Συμβούλιο, το οποίο ορίζει ο πρωθυπουργός με την έγκριση του Προέδρου και τέλος το Ανώτατο Ομοσπονδιακό Συμβούλιο. Το τελευταίο συνιστά την ανώτερη συνταγματική εξουσία και απαρτίζεται από τους επτά άρχοντες των ισάριθμων εμιράτων. Σε αυτό χαράσσεται η στρατηγική των ΗΑΕ και κυρώνεται η ομοσπονδιακή νομοθεσία. Συνέρχεται τέσσερις φορές το έτος και σε αυτό έχουν δικαίωμα αρνησικυρίας οι άρχοντες του Αμπού Ντάμπι και του Ντουμπάι (Heard-Bey 1982 375; cia.gov 2020).

Αν και τα ΗΑΕ συνιστούν μια ομοσπονδία επτά απόλυτων μοναρχιών, στη χώρα ασκείται η νομοθετική εξουσία. Έχει ψηφιστεί προσωρινό Σύνταγμα από το

σχηματισμό του Ομόσπονδου Κράτους τους, το 1971, το οποίο έγινε μόνιμο το Μάιο του 1996. Νομοθετικά δραστηριοποιείται το Ομοσπονδιακό Εθνικό Συμβούλιο με 40 έδρες, τα μισά μέλη του οποίου επιλέγονται άμεσα από τους επτά άρχοντες των εμιράτων και τα άλλα μισά από εκλεκτορικό σώμα ανά τετραετία, τα μέλη του οποίου επιλέγονται από τους προαναφερθέντες επτά άρχοντες των εμιράτων. Από τις είκοσι εκλέξιμες θέσεις του Ομοσπονδιακού Εθνικού Συμβουλίου τέσσερις καταλαμβάνει το εμιράτο του Αμπού Ντάμπι και άλλες τόσες το εμιράτο του Ντουμπάι, ενώ από τρεις καταλαμβάνουν τα εμιράτα της Σάρτζα, του Ρας αλ-Καϊμά. Τις υπόλοιπες έξι τις μοιράζονται ισομερώς τα εμιράτα του Αζμάν, της Φουτζείρα και του Ουμ αλ Κουέιν (cia.gov 2020). Αξιοσημείωτο είναι ότι οι σαράντα θέσεις του Ομοσπονδιακού Εθνικού Συμβουλίου κατανέμονται εξίσου σε άνδρες και γυναίκες.

Η δικαστική εξουσία ασκείται από το Ανώτατο Ομοσπονδιακό Δικαστήριο, το οποίο αποτελείται από έναν πρόεδρο και τέσσερις δικαστές. Αυτοί ορίζονται από τον Πρόεδρο των ΗΑΕ και επικυρώνονται από το Ανώτατο Ομοσπονδιακό Συμβούλιο. Αυτό εκδικάζει ομοσπονδιακές υποθέσεις σε ανώτατο βαθμό. Επιπρόσθετα, υπάρχουν το Ομοσπονδιακό Ακυρωτικό Δικαστήριο, το οποίο προσδιορίζει τη συνταγματικότητα των νόμων, που δημοσιεύονται σε ομοσπονδιακό και τοπικό επίπεδο, καθώς και ομοσπονδιακά πρωτοβάθμια δικαστήρια και εφετεία. Τα Εμιράτα του Αμπού Ντάμπι, του Ντουμπάι και του Ρας αλ-Καϊμά έχουν παράλληλα δικαστικά συστήματα εντός των εμιράτων τους. Τα υπόλοιπα 4 εμιράτα έχουν ενσωματώσει τα δικαστήρια τους στο ομοσπονδιακό σύστημα. Επιπρόσθετα, στις δύο μεγαλύτερες Ζώνες Ελεύθερου Εμπορίου της χώρας, σε Αμπού Ντάμπι και Ντουμπάι, υπάρχουν αντίστοιχα δικαστήρια (εμπορικά και διαιτητικά κέντρα) για την εκδίκαση αστικών και εμπορικών διαφορών, με σκοπό την προαγωγή της αποτελεσματικής επίλυσης διεθνών επιχειρηματικών διαφορών μέσω διαιτησίας/διαμεσολάβησης (sbe.org.gr 2015).

Μετά τη συνοπτική παρουσίαση βασικών στοιχείων για τα ΗΑΕ για να γίνει ευκολότερα κατανοητό γιατί αυτή η ομοσπονδία Κρατών αναπτύχθηκε και εφαρμόζει μια αξιοπρόσεκτη στρατηγική, σε παγκόσμιο επίπεδο, θα εξετάσουμε τη σύντομη ιστορία των εμιράτων. Θα δοθεί ιδιαίτερη σημασία στις επιδράσεις που δέχθηκαν από το εσωτερικό και το εξωτερικό περιβάλλον, μέσα από μια σύντομη

αναδρομή στο παρελθόν.

2.2 Κύρια Ιστορικά Στοιχεία

Ίχνη ανθρώπινης δραστηριότητας στην περιοχή των σημερινών ΗΑΕ ανευρίσκονται από την εμφάνιση του σύγχρονου ανθρώπου από την Αφρική. Ανασκαφές στην Μλέιλα της Σάρτζα καταδεικνύουν την εμφάνιση αυτού στην περιοχή 127 χιλιάδες χρόνια από σήμερα (thenationalnews.com, 2016). Μεταγενέστερα υπάρχουν ευρήματα που αποδεικνύουν την επαφή των κατοίκων της περιοχής με την Περσία που βρισκόταν βορειότερα. Το υποτυπώδες αυτό εμπόριο άκμασε ιδιαίτερα κατά την περίοδο που ξεκίνησε η χρήση της καμήλας, μετά την εξημέρωση της, 4000 χρόνια πριν. Η ισλαμική περίοδος για την περιοχή θεωρείται πως ξεκινά με την εκδίωξη των Σασσανιδών της Περσίας και τους πολέμους της Ρίντα, το 632-634 μ.Χ., που ακολούθησαν το θάνατο του προφήτη Μωάμεθ, με αποτέλεσμα την ένωση των φυλών των Αράβων υπό το Ισλάμ.

Με την ανάπτυξη του εμπορίου, εδραιώθηκε η ναυτική κυριαρχία των εμπόρων από τα εμιράτα της περιοχής στον Περσικό Κόλπο. Αυτό, μετέπειτα, οδήγησε σε συγκρούσεις με τις αποικιοκρατικές δυνάμεις της Πορτογαλίας και της Βρετανίας κατά το 16^ο έως τις αρχές του 19^{ου} αιώνα. Οι συνεχείς συγκρούσεις στη θάλασσα των παράκτιων εμιράτων και των Βρετανών, που επιθυμούσαν τον έλεγχο της περιοχής για την ανεμπόδιστη ανάπτυξη του εμπορίου τους στον Περσικό Κόλπο και τις Ινδίες, έληξαν με την υπογραφή της Θαλάσσιας Συμφωνίας Ανακωχής το 1820, που έκανε γνωστά τα παράκτια εμιράτα, κατά το 19^ο αιώνα, με το όνομα Κράτη της Ανακωχής.

Εδώ να σημειωθεί, ότι την περίοδο αυτή οι αρχηγοί των φυλών, οι οποίοι εκπροσωπούσαν τους παράκτιους πληθυσμούς έναντι της Βρετανίας, δύσκολα θα μπορούσαν να περιγραφούν από κάποιον μελετητή ως άρχοντες ή κυβερνήτες της περιοχής, με την έννοια που υπήρχε τότε σε άλλα κράτη. Οι θέσεις τους καθορίζονταν από το ευμετάβλητο της αφοσίωσης στη φυλή, η οποία με τη σειρά της προκαλούσε μια άμορφη και μεταβαλλόμενη πολιτική δομή (Zahlan 1978, xi). Με το πέρασμα των δεκαετιών οι απόγονοι τους, ερχόμενοι σε επιπλέον συμφωνίες με τη Βρετανία άρχισαν να αποκτούν παράλληλα και μεγαλύτερη

σταθερότητα και εξουσία, αναγνωριζόμενοι ως άρχοντες των περιοχών τους. Αυτοί αναλάμβαναν την ευθύνη της τήρησης των συμφωνηθέντων με τους Βρετανούς και δια μέσω αυτών έπρεπε να υπάρχει μια συνέχεια σε πολιτικό και κοινωνικό εσωτερικό επίπεδο για να τηρηθεί η συμφωνία. Έτσι, σταδιακά οι αρχηγοί των φυλών μετατράπηκαν σε άρχοντες/σειχηδες και οι περιοχές που ασκούσαν την δικαιοδοσία τους σε εμιράτα.

Με τη συμφωνία του 1820, η Βρετανική Κυβέρνηση της Βομβάης διατηρούσε τις θαλάσσιες διόδους προς την Ινδία ανοιχτές και ασφαλείς. Το πιο σημαντικό μέρος της συμφωνίας μπορεί να ήταν ο τερματισμός των λεηλασιών και της πειρατείας στη στεριά και τη θάλασσα, αλλά αυτή δεν απέτρεπε τις συγκρούσεις στη θάλασσα μεταξύ των παράκτιων φυλών. Ωστόσο, δέσμευε τους φύλαρχους να απέχουν από το εμπόριο των σκλάβων, κάτι που αποτέλεσε κομβικό σημείο στην εσωτερική και εξωτερική εξέλιξη των μετέπειτα εμιράτων (Zahlan 1978, xii). Το 1835 οι φύλαρχοι του Αμπού Ντάμπι, του Ντουμπάι, της Σάρτζα και του Αζμάν υπέγραψαν 12μηνη ανακωχή μεταξύ τους με την υποχρέωση να αναφέρουν οποιαδήποτε επιθετική συμπεριφορά της μιας περιοχής έναντι της άλλης στις βρετανικές αρχές και όχι να αντεκδικούνται πολεμώντας ο ένας εναντίον του άλλου.

Η ανακωχή μεταξύ των φυλάρχων των παράκτιων περιοχών ανανεωνόταν διαδοχικά μέχρι το 1853, έτος που υπογράφηκε η Διαρκής Θαλάσσια Ανακωχή με τη Βρετανία. Σε αυτήν οι φύλαρχοι διακήρυξαν την παύση όλων των εχθροπραξιών, της θαλάσσης συμπεριλαμβανομένης. Μεταγενέστερα συμφώνησαν να σταματήσουν την εισαγωγή σκλάβων στις περιοχές που έλεγχαν -αν και ουδέποτε κατέστειλαν πλήρως τη συγκεκριμένη δραστηριότητα εντός της περιφέρειας τους. Ωστόσο, η σημαντικότερη συμφωνία ανακοινώθηκε το 1892. Η λεγόμενη Αποκλειστική Συμφωνία προέβλεπε τη μη σύναψη συμφωνίας με κανένα άλλο κράτος εκτός της Βρετανίας και τη μη παραχώρηση, πώληση ή υποθήκευση καμίας περιοχής της επικράτειας τους. Με τη συμφωνία αυτή μπορεί κανείς να αντιληφθεί ότι η σχέση των εμιράτων με τη Βρετανία είχε περάσει σε μια διάσταση σταθερότητας των θέσεων μεταξύ των δύο πλευρών (Zahlan 1978, xii).

Παρότι, η δέσμευση των εμιράτων ενώπιον της Βρετανίας με τις παραπάνω

συμφωνίες εδραίωνε την εξουσία και τις θέσεις των φυλάρχων, εντούτοις τα κύρια σημεία των συμφωνιών αντανακλούσαν το ενδιαφέρον της Βρετανίας για την ασφάλεια της περιοχής και κατά κάποιον τρόπο μετέτρεπαν τα λεγόμενα Κράτη της Ανακωχής, σε ένα είδος «χαλαρού» προτεκτοράτου της Βρετανίας (Zahlan 1978, xiii). Με τις συμφωνίες αυτές, οι σείχηδες παραχωρούσαν μέρος της κυριαρχίας τους -την οποία ταυτόχρονα εδραίωναν ενώπιον των υποστηρικτών τους δια μέσω της Βρετανίας- ενώ από την άλλη το βρετανικό στέμμα αναλάμβανε την εγγύηση της ασφάλειας των εμιράτων έναντι εχθρικής ξένης ενέργειας (na.ae, 2000).

Με τις συμφωνίες της ανακωχής, του 19^{ου} αιώνα, επηρεάζονται οι κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες της περιοχής. Κατά την περίοδο αυτή, στα παράκτια εμιράτα άνθισε η αλίευση και το εμπόριο των μαργαριταριών. Ωστόσο, αυτή η επικερδής ενασχόληση δέχθηκε πλήγμα με τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο και την οικονομική κρίση του 1929, που ακολούθησε, και έλαβε τέλος μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο με την είσοδο στην αγορά της Ιαπωνίας (Rugh 2007, 8) και την επιβολή δασμών στις εισαγωγές μαργαριταριών από την ανεξάρτητη -πλέον- Ινδία. Παρά ταύτα, έχοντας προηγηθεί η εύρεση πετρελαίου στην Περσία (1908) και στη Μεσοποταμία (1927), εταιρεία πετρελαίου βρετανικών συμφερόντων πήρε άδεια για αναζήτηση και στα Κράτη της Ανακωχής, το 1935, ενώ τα έσοδα από το εμπόριο των μαργαριταριών έβαιναν μειούμενα. Η αναζήτηση πετρελαίου στην περιοχή και οι οικονομικές δυσχέρειες έφεραν πιο κοντά τα επτά παράκτια εμιράτα, τα οποία συστήσαν από κοινού, το 1952, ένα συμβούλιο για το συντονισμό κοινών θεμάτων, που τα απασχολούσαν. Τελικά το 1958, κοινοπραξία βρετανογαλλικών συμφερόντων που είχε λάβει άδεια από τον εμίρη του Αμπού Ντάμπι για έρευνες πετρελαίου, βρήκε κοιτάσμα σε θαλάσσια γεώτρηση στο συγκεκριμένο εμιράτο και 4 χρόνια αργότερα ξεκίνησαν οι εξαγωγές του (Morton 2016, 285, na.ae 2020). Οι έρευνες συνεχίστηκαν τόσο από την ίδια εταιρεία όσο και από άλλες, βρίσκοντας και άλλα εκμεταλλεύσιμα κοιτάσματα στην ευρύτερη περιοχή καθώς και στα εμιράτα του Ντουμπάι και της Σάρτζα.

Οι συμφωνίες ανακωχής του 19^{ου} αιώνα με τη Βρετανία διήρκησαν μέχρι το 1971. Στις αρχές του 1968, η Βρετανία, αντιμετωπίζοντας οικονομικές δυσχέρειες στο να διατηρεί δυνάμεις για την προστασία αυτών των περιοχών, ανακοίνωσε στους σείχηδες των εμιράτων της περιοχής την πρόθεση της να αποσυρθεί από

τις υποχρεώσεις της συμφωνίας ανακωχής (Zahlan 1978, 180; Bradshaw 2020, 7; Heard-Bey 1982, 336). Παρά την απογοήτευση των σείχηδων, οι Βρετανοί αποχώρησαν στις 30 Νοεμβρίου 1971 και έτσι τα εμιράτα έγιναν ανεξάρτητα (Bradshaw 2020, 7; Rugh 1996, 68). Οι σείχηδες έχοντας από καιρό συνειδητοποιήσει την ανάγκη για συνένωση, στις 2 Δεκεμβρίου 1971 αποφάσισαν τη δημιουργία μιας ομοσπονδίας με το όνομα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα. Η νεοσύστατη ομοσπονδία περιλάμβανε έξι από τα σημερινά εμιράτα, ενώ έβδομο, το εμιράτο του Ρας αλ-Καϊμά, προσχώρησε στην ομοσπονδία λίγο αργότερα, στις 10 Φεβρουαρίου 1972.

2.3 Διαφορές μεταξύ των φυλών

Όπως αναφέρθηκε, οι φύλαρχοι των εμιράτων υπέγραψαν συμφωνία θαλάσσιας ανακωχής αναμεταξύ τους το 1835, αναθέτοντας το βάρος για την επίλυση των διαφορών ανάμεσα τους, στη Βρετανία. Γίνεται φανερό λοιπόν, πως μέσα από τις συμφωνίες που υπέγραψαν οι φύλαρχοι των παράκτιων περιοχών κατά τον 19^ο αιώνα με τη Βρετανία επήλθαν αλλαγές και στο εσωτερικό των Κρατών της Ανακωχής. Δια μέσω της ανάγκης της Βρετανίας να καταπολεμήσει την πειρατεία στην περιοχή και να διασφαλίσει ότι το εμπόριο θα εκτελείται ανεμπόδιστα στη θάλασσα περιορίστηκε η δυναμική των Κασίμι σε αυτήν (Zahlan 1978, xii). Μέσα δηλαδή από τα ζωτικά συμφέροντα της Βρετανίας για την περιοχή, η οποία δεν είχε πρόθεση επέμβασης στα εσωτερικά της περιοχής – τουλάχιστον κατά τον 19^ο αιώνα- επηρεάστηκε η σχέση μεταξύ των φυλών των παράκτιων περιοχών.

Μία σχέση, η οποία αφορούσε τον ανταγωνισμό μεταξύ των δύο επικρατέστερων φατριών της περιοχής, των Χιναουί και Γκαφιρί. Οι δύο αυτές φατρίες καταλάμβαναν πληθυσμιακά ολόκληρη την περιοχή του Ομάν, το οποίο, κατά τον 18^ο αιώνα, καταλάμβανε και την περιοχή των -μετέπειτα- Κρατών της Ανακωχής (Rugh 2007, 4). Οι δύο αυτές φατρίες διαχώριζαν την περιοχή αυτή σε δύο μέρη. Η κορύφωση της αντιπαλότητας μεταξύ τους επήλθε στις αρχές του 18^{ου} αιώνα, με το ξέσπασμα ενός εμφυλίου πολέμου μεταξύ των φυλάρχων και των θρησκευτικών ηγετών για την διαδοχή στη θέση του ιμάμη του Ομάν. Ο πόλεμος σύντομα περιήλθε στο σύνολο της επικράτειας του Ομάν καθώς και των

γειτονικών παράκτιων εμιράτων. Οι δύο αντίπαλες παρατάξεις αποτελούνταν από αυτούς που ακολούθησαν τη φατρία των Μπάνι Χίνα και αυτούς που τάχθηκαν με τους Μπάνι Γκαφίρ (Rugh 2007, 17). Η διαμάχη των δύο φατριών με τους υποστηρικτές τους από τις γειτονικές περιοχές, που τους ακολούθησαν, συνεχίστηκε και μετά τη λήξη του πολέμου, έως τον 20^ο αιώνα.

Στα παράκτια εμιράτα, η αντιπαράθεση μεταξύ των Χιναουί και των Γκαφιρί, εκδηλώθηκε με την εχθρότητα που υπήρχε μεταξύ των δύο κυριότερων φυλών της περιοχής, των Μπάνι Γιας -Χιναουί- και των Κασίμι – της φυλής των Γκαφιρί. Ο 19^{ος} αιώνας, που ακολούθησε ήταν γεμάτος ανταγωνισμούς και αγώνες για επικράτηση ανάμεσα στις δύο φυλές. Σε αυτό το κλίμα επενέβη η Βρετανία για να μπορέσει να εξασφαλίσει τη θαλάσσια ασφάλεια. Θαλάσσια ασφάλεια, η οποία κινδύνευε περισσότερο από τους Κασίμι, οι οποίοι ήταν ικανοί στην θάλασσα και διαβόητοι πειρατές (Zahlan 1978, xiii). Οι Κασίμι είχαν έδρα την Σάρτζα και το Ρας αλ-Καϊμά, καθώς και ένα επίνειο στον κόλπο του Ομάν, στην Σιμαιλίγια. Με τη σύναψη μιας σειράς συμφωνιών ανακωχής των παράκτιων ακτών με τη Βρετανία, κατά το 19^ο αιώνα, οι Κασίμι άρχισαν να χάνουν τη δύναμη που είχαν. Η δύναμη τους εστιαζόταν στη θαλάσσια δραστηριότητα, η οποία τίθονταν υπό περιορισμό με αυτές τις συμφωνίες. Αυτό έδωσε τη δυνατότητα στο αντίπαλο δέος τους, τους Μπάνι Γιας να ενισχυθούν, φθάνοντας στο απόγειο της ισχύος τους κατά την περίοδο του Ζαγίντ μπιν Καλίφα (1855-1909) του Αμπού Ντάμπι. Αυτός συσπείρωσε τους Μπάνι Γιας και επέκτεινε την επιρροή και εξουσία του στις γειτονικές φυλές. Αποτέλεσε έτσι μια ισχυρή δύναμη, πέρα από τα όρια της πόλης του Αμπού Ντάμπι. Έτσι, στις αρχές του 20^{ου} αιώνα, ο Ζαγίντ μπιν Καλίφα είχε καταφέρει να εδραιώσει το Αμπού Ντάμπι στη συνείδηση των παράκτιων –και όχι μόνο- φυλών ως το σημαντικότερο κέντρο της περιοχής.

Ωστόσο, η άφιξη, κατά το μεσοπόλεμο, των πετρελαϊκών εταιρειών στην περιοχή κατέδειξε τη δυσκολία προσδιορισμού των εσωτερικών συνόρων μεταξύ των εμιράτων. Κάθε σείχης προσπαθούσε να παρουσιάσει όσο μεγαλύτερη έκταση ότι ήταν υπό τον έλεγχο του για να έχει μεγαλύτερα κέρδη σε περίπτωση ανεύρεσης πετρελαίου (Zahlan 1978, 148). Ο προσδιορισμός των συνόρων μεταξύ των περιοχών πριν ήταν κάτι το αδιανόητο και η πρώτη απόπειρα γι' αυτό έγινε το 1937. Τότε, οι μόνοι σείχηδες που μπορούσαν να δηλώσουν με

βεβαιότητα την έκταση της επικράτειας τους ήταν του Ντουμπάι και του Ουμ αλ Κουέιν. Με την έναρξη του Β' ΠΠ το θέμα προσδιορισμού των συνόρων καθυστέρησε, μέχρι να επανέλθει η ειρήνη.

Σχεδόν ταυτόχρονα με την άνοδο του Άμπου Ντάμπι, ακόμη ένα εμιράτο των Μπάνι Γιας, το Ντουμπάι, άρχισε να διεκδικεί από την Σάρτζα τον τίτλο του ναυτικού και εμπορικού κέντρου. Η ανάπτυξη του Ντουμπάι σαν σημείο εισόδου για τα εμπορικά πλοία της ευρύτερης περιοχής των παράκτιων εμιράτων οδήγησε στην εξέλιξη του ως εμπορικού κέντρου, θέση που κατέλαβε από τη Σάρτζα (Rugh 2007, 7) ήδη από τις αρχές του 20^{ου} αιώνα. Οι κάτοικοι του από πολύ νωρίς ανέπτυξαν τολμηρή επιχειρηματική σκέψη, πρωτοφανή για τον αραβικό κόσμο. Δεν ανέμεναν την ανακάλυψη ποσοτήτων πετρελαίου, στην -ούτως ή άλλως- περιορισμένη επικράτεια τους, αλλά εκμεταλλεύτηκαν στο έπακρο το φυσικό λιμάνι που διέθετε η πρωτεύουσα του εμιράτου για να επαυξήσουν την εξωστρέφεια τους. Σε αυτήν τη συμπεριφορά τους συνέβαλε και η θετική αντίδραση των κατοίκων του εμιράτου έναντι της οικονομικής ύφεσης της δεκαετίας του 1930 και της κατάρρευσης της αγοράς των τοπικά αλιευμένων μαργαριταριών. Αντίδραση που τους ώθησε να αναζητήσουν και να δημιουργήσουν εναλλακτικούς τρόπους απόκτησης εισοδήματος και μάλιστα με ιδιαίτερη επιτυχία (Zahlan 1978, 151).

Κατά τη διάρκεια του μεσοπόλεμου λοιπόν, τα εμιράτα άρχισαν να διαμορφώνουν τα σημερινά τους χαρακτηριστικά και τη σημερινή τους σπουδαιότητα στις διεθνείς σχέσεις. Ενώ λοιπόν κατά τη διάρκεια των αλλαγών τα εμιράτα του Αζμάν και του Ουμ αλ Κουέιν έγιναν περισσότερο εξαρτημένα από την αλιεία, τα εμιράτα του Άμπου Ντάμπι, του Ντουμπάι και σε μικρότερο βαθμό η Σάρτζα διαφοροποιήθηκαν, με τη δημιουργία μιας νέας τάξης, αυτής των εμπόρων και επενδυτών (Zahlan 1978, 181). Παρά την συμφωνία του 1937 μεταξύ Άμπου Ντάμπι και Ντουμπάι για τον καθορισμό των μεταξύ τους συνόρων, τα δύο εμιράτα συγκρούστηκαν εκ νέου από το 1945 έως το 1948 γνωρίζοντας τη σπουδαιότητα κάθε σπιθαμής εδάφους κατά την περίοδο των πετρελαϊκών ερευνών (Zahlan 1978, 191). Τελικά, το 1948 το Ντουμπάι αποδέχθηκε την ήττα του κι υπέγραψε ανακωχή, αν και τα δύο εμιράτα διατήρησαν μια αντιζηλία, η οποία ενισχυόταν και από το διαφορετικό δρόμο που επέλεξαν να αναπτυχθούν. Η ενδυνάμωση του Άμπου Ντάμπι κατά την περίοδο αυτή έφερε και ανύψωση στο γόητρο των

εμιράτων, τα οποία επέβαλλαν τη θέληση τους κατά την κρίση στην άαση Μπουραίμι, το 1955.

Με την ανάληψη των καθηκόντων του, το 1966, ο νέος σείχης του Άμπου Ντάμπι, ο Ζαγίντ μπιν Σουλτάν, με διορατικό πνεύμα χρηματοδότησε γενναία αναπτυξιακά έργα για το σύνολο των εμιράτων. Ασχολήθηκε εξίσου με την κατασκευή μεγάλων έργων και τη συντήρηση των υπαρχουσών εγκαταστάσεων. Με εξαίρεση το εμιράτο του Ντουμπάι, τα υπόλοιπα εμιράτα δεν είχαν δικούς τους προϋπολογισμούς για την κάλυψη των εξόδων των εργοστασίων διύλισης του νερού και των ηλεκτρικών γεννητριών (Heard-Bey 1982, 323). Το γεγονός αυτό καθιστούσε τη βοήθεια που παρείχε στα άλλα εμιράτα να μην είναι δυνατόν να μοιραστεί ισόποσα. Περισσότερο ενισχυμένα ήταν τα εμιράτα που ήταν μικρότερα σε μέγεθος και λιγότερα ανεπτυγμένα. Με αυτήν την κατανομή, ωστόσο, δινόταν μεγαλύτερη προσοχή στα εμιράτα που την χρειαζόντουσαν περισσότερο και με αυτόν τον τρόπο αυξάνονταν οι συνεκτικοί δεσμοί μεταξύ τους.

2.4 Οι Εδαφικές Διεκδικήσεις με τους Γείτονες.

2.4.1 Γενικά

Η στρατηγική θέση σε συνδυασμό με τα τεράστια πετρελαϊκά αποθέματα των κρατών του Κόλπου είναι οι βασικοί λόγοι για τους οποίους η ευρύτερη περιοχή έχει αποκτήσει ιδιαίτερο βάρος στις διεθνείς σχέσεις. Αυτό όμως είχε σαν συνέπεια να παρουσιάζονται κατά καιρούς διαφορές –που πολλές φορές παρέμεναν άλυτες- μεταξύ των κρατών που βρίσκονται στην περιοχή για διεκδικούμενα εδάφη που βρίσκονταν ανάμεσα τους και έκρυβαν ορυκτό πλούτο στο υπέδαφος τους. Η ταχύτητα μάλιστα, με την οποία έπρεπε να εξοικειωθούν, με δυτικές έννοιες όπως σταθερά εδαφικά ή θαλάσσια σύνορα, οι πληθυσμοί βεδουίνων έκανε το εγχείρημα των δυτικών για διευθέτηση των συνόρων ακόμη δυσκολότερο. Από αυτόν τον κανόνα δεν θα μπορούσαν να εξαιρεθούν και τα Κράτη της Ανακωχής, τα οποία κατά τη διάρκεια του Μεσοπολέμου αντιμετώπισαν δυσκολίες στο εγχείρημα τους να ορίσουν τα σύνορα τους, εν μέσω έναρξης ερευνών για πετρέλαιο στην επικράτεια τους.

Εκτός του πετρελαίου ένας ακόμη παράγοντας, που δυσχέρανε τις προσπάθειες τους, ήταν οι αυξανόμενες διεκδικήσεις της Σαουδικής Αραβίας και του Ιράν. Αυτές εκδηλώθηκαν, με την μεν πρώτη, με τη διένεξη στην άσση του Μπουραίμι και με το δεύτερο, με τα διαφιλονικούμενα νησιά του Τουνμπ και της Αμπού Μούσα (Nahyan 2013). Και τα δύο ζητήματα είναι άρρηκτα συνδεδεμένα με τις διάφορες προεκτάσεις της βρετανικής πολιτικής. Αυτό γιατί και οι δύο διεκδικήσεις έπρεπε να εξεταστούν σύμφωνα με τους όρους της λεγόμενης Αποκλειστικής Συμφωνίας του 1892 μεταξύ Βρετανίας και Κρατών της Ανακωχής και τον καθορισμό των συνόρων στο εσωτερικό των εμιράτων (Zahlan 1978, 126). Και στις δύο διαφορές η Βρετανία είχε ενεργή συμμετοχή επειδή ήταν εγγυήτρια δύναμη των Κρατών της Ανακωχής. Επιπλέον, από τη δεκαετία του 1930 –με τις έρευνες πετρελαίου- είχε ακόμη μεγαλύτερα συμφέροντα στην περιοχή. Το ίδιο χρονικό διάστημα οι Βρετανοί διεξήγαγαν μια σειρά από διπλωματικές επαφές με τα δύο αυτά κράτη για να επιλύσουν τις εδαφικές διαφορές με τα μικρά κράτη του Κόλπου χωρίς ιδιαίτερη επιτυχία. Ωστόσο και στις δύο περιπτώσεις η Βρετανία σκέφτηκε να επιλύσει τη διαφορά προτρέποντας τον σείχη του εκάστοτε εμιράτου που είχε τη διαφιλονικούμενη έκταση να την μισθώσει ή να την πωλήσει (Zahlan 1978, 126).

2.4.2 Με το Ιράν

Όταν το 1928, οι περσικές αρχές κατάσχεσαν ένα ιστιοφόρο από το Ντουμπάι, η βρετανική κυβέρνηση αποφάσισε να μην αντιδράσει έντονα μέχρι να επιλυθεί το ζήτημα της ιδιοκτησίας των νησίδων μεταξύ των δύο κρατών. Το επόμενο έτος έφτασαν κοντά σε συμφωνία Βρετανία και Ιράν, που προέβλεπε να παίρνει τη νήσο Σίρι το Ιράν και τις νήσους Τουνμπ και Άμπου Μούσα οι Άραβες. Το 1930 όμως οι διαπραγματεύσεις διακόπηκαν γιατί οι Βρετανοί δεν μπορούσαν να δεχθούν τις αξιώσεις των Ιρανών για τις νήσους Τουνμπ. Οι Βρετανοί δεν απέρριπταν τη μίσθωση των νησίδων αλλά ήταν κάτι που δεν δεχόταν ο σείχης του Ρας αλ-Καϊμά (PAK), λόγω φόβων του για την αντίδραση του τοπικού πληθυσμού, από μια πιθανή παραχώρηση εδάφους. Τον Οκτώβριο του 1930 οι Ιρανοί επέστρεψαν με πρόταση μίσθωσης για 50 χρόνια των 3 νησιών, αναγνωρίζοντας εμμέσως τα δικαιώματα της PAK επί των νησίδων. Τον επόμενο Απρίλιο η πρόταση αυτή υποβλήθηκε από το Βρετανό εκπρόσωπο του στέμματος

στα Κράτη της Ανακωχής προς το σείχη του ΡΑΚ, ο οποίος φαινόταν πιο διαλλακτικός. Ωστόσο, επέμενε για τη διατήρηση της σημαίας του επί των νησίδων και τη μη ύπαρξη ιρανικών αρχών επί αυτών, οι οποίες θα ασκούσαν εξουσία επί των κατοίκων των νησιών.

Το 1934 οι Ιρανοί αναθέρμαναν το ζήτημα των νησίδων, με την επίσκεψη που πραγματοποίησε σε αυτά μια ομάδα αξιωματούχων του από το Μπαντάρ Αμπάς, πόλη στα δυτικά παράλια του Ιράν, κοντά στα στενά (Zahlan 1978, 128). Οι Βρετανοί δεν επιθυμούσαν την υποβολή διαβήματος για την επίσκεψη των Ιρανών ώστε να αποφύγουν μια «άσκοπη» πρόκληση. Βλέποντας την αναποφασιστικότητα των Βρετανών, ο Σείχης του ΡΑΚ αποφάσισε να έρθει σε επαφή, δίχως τους Βρετανούς. Στη συνέχεια, τέλη Δεκέμβριου 1934 υπέστειλε την σημαία από τις νήσους Τουνμπ. Οι Βρετανοί τότε ανησύχησαν και ζήτησαν αμέσως να μάθουν το λόγο. Τελικά, αποδείχθηκε ότι η ενέργεια του αυτή έγινε όχι εξαιτίας επιρροής από το Ιράν αλλά για να ασκήσει πίεση στους Βρετανούς, οι οποίοι δεν κατέβαλαν τίμημα για την ύπαρξη του φάρου τους επί της νήσου, κάτι που έκαναν στο εμιράτο της Σάρτζα για τη χρήση του αεροδρομίου της. Κατόπιν απειλών από τους βρετανούς ότι θα χάσουν τα νησιά έναντι –του ξάδερφου σείχη- της Σάρτζα, ο οποίος τα εποφθαλιούσε, ύψωσαν εκ νέου τη σημαία τον Απρίλιο του επόμενου έτους. Οι Βρετανοί έδειξαν ότι θεωρούσαν τα νησιά αδιαμφισβήτητα αραβικά, κάτι που διατηρήθηκε μέχρι το 1971 και την ένοπλη κατάληψη τους από το Ιράν.

Ωστόσο, η πολιτική της Βρετανίας στην περιοχή του Κόλπου στόχευε στη μη σθεναρή επέμβαση εκατέρωθεν των δύο πλευρών για να αποφύγει αντιδράσεις εναντίον της από την κοινή γνώμη, τόσο στη Βρετανία όσο και της περιοχής. Οι ανίσχυροι στρατιωτικά σείχηδες δεν μπορούσαν να επιβάλλουν τις θέσεις τους και η απουσία –ακόμη- του πετρελαίου εκεί απέτρεπε τις «δραστικότερες» πρωτοβουλίες από τους Βρετανούς. Σε αντίστοιχη περίπτωση βέβαια στο Μπαχρέιν, οι Βρετανοί δεν δίστασαν να ενεργήσουν υπέρ του λόγω της στρατηγικής θέσης του και των πετρελαίων που κατείχε, αναγκάζοντας τους Ιρανούς να αποκηρύξουν τις διεκδικήσεις τους έναντι του Μπαχρέιν το 1970 (Zahlan 1978, 130). Βέβαια, αυτή η μεροληπτική συμπεριφορά των Βρετανών γινόταν αντιληπτή από τους σείχηδες των Κρατών της Ανακωχής, κάτι που

λήφθηκε υπόψη για τη χάραξη της στρατηγικής τους μετά την ανεξαρτησία τους

2.4.3 Με τη Σαουδική Αραβία

Η έκταση των σαουδαραβικών διεκδικήσεων στα Κράτη της Ανακωχής προκάλεσε ακόμη πιο σύνθετα προβλήματα από ότι με το Ιράν. Αυτές περιλάμβαναν ευρείες εκτάσεις γης, η ιδιοκτησία των οποίων ήταν από παλιά δύσκολο να προσδιοριστεί. Οι περιοχές στις οποίες επικέντρωσαν το ενδιαφέρον τους οι σαουδάραβες -μετά το 1925 και την επικράτηση τους επί των χασεμίτων της Χετζάζ- ήταν της Νταφρά και του Μπουραίμι. Παρότι δεν τις διεκδικούσαν επίσημα αρχικά, το έπραξαν όταν το Άμπου Ντάμπι βρέθηκε σε οικονομική δυσχέρεια κατά το μεσοπόλεμο (Zahlan 1978, 130).

Στις αρχές της δεκαετίας του 1920, το Άμπου Ντάμπι ζήτησε από τις φυλές που κατοικούσαν εκεί να του αποδώσουν τον ετήσιο φόρο (ζακάτ), επιζητώντας ουσιαστικά και την αναγνώριση του ίδιου ως του έχοντα δικαιώματα επί αυτών. Η περιοχή του Μπουραίμι κατοικούνταν από δύο αντιτιθέμενες φυλές, οι οποίες ήταν υπό τον έλεγχο του Άμπου Ντάμπι όσο αυτό ήταν ακμαίο. Κατά τον μεσοπόλεμο, λόγω της εξασθένησης του τελευταίου βρήκαν την ευκαιρία να διεκδικήσουν την ανεξαρτησία τους. Ζήτησαν το 1925 τη βοήθεια των άλλων εμιράτων, τα οποία δεν ανταποκρίθηκαν. Μετά την άρνηση των εμιράτων απευθύνθηκαν στο Μασκάν και τη Σαουδική Αραβία. Οι τελευταίοι βρήκαν την ευκαιρία να ενισχύσουν την επιρροή τους στην περιοχή, κατά τη δεκαετία του 1920. Το 1931 πραγματοποιήθηκαν εκτεταμένες συγκρούσεις μεταξύ των τοπικών φυλών του Μπουραίμι και του Άμπου Ντάμπι για τον έλεγχο της περιοχής. Όταν έσπευσε προς βοήθεια του Άμπου Ντάμπι και ο σείχης του Ντουμπάι, τότε οι σείχηδες της Σάρτζα, του ΡΑΚ και του Αζμάν συνασπίστηκαν εναντίον των δύο Μπάνι Γιας εμιράτων και υπέρ των ομόφυλων εξεγερμένων του Μπουραίμι. Ωστόσο, η αποφασιστικότητα του σείχη του Άμπου Ντάμπι αποκατέστησε τη φήμη του εμιράτου και την τάξη στην περιοχή του Μπουραίμι μέχρι το 1931 (Zahlan 1978, 134).

Το 1934 αντέδρασε η Σαουδική Αραβία στη χάραξη των συνόρων μεταξύ εμιράτων και της ίδιας από τη Βρετανία. Η Βρετανία προέβη στη χάραξη μετά από ερώτημα εταιρείας αμερικανικών συμφερόντων, η οποία δραστηριοποιούταν στη

Σαουδική Αραβία και λόγω της παρέμβασης της τελευταίας για τη μη παραχώρηση της εκμετάλλευσης των πιθανών αποθεμάτων του Κατάρ στη Βρετανία, μέχρι να επιλυθεί το θέμα της χάραξης των συνόρων μεταξύ τους. Ακολούθησαν διαπραγματεύσεις μεταξύ Βρετανίας και Σαουδικής Αραβίας για τα σύνορα της τελευταίας με το Κατάρ και των Κρατών της Ανακωχής, χωρίς ιδιαίτερα αποτελέσματα. Τα τελευταία, εν τω μεταξύ, διατηρούσαν επαφές με το σαουδάραβα βασιλιά, εξαιτίας της αδυναμίας τους να αποτρέψουν εξωτερικές επιδρομές από φυλές στην έρημο. Έτσι, προτιμούσαν να απευθύνονται σε αυτόν για να κάνουν παράπονα, γνωρίζοντας ότι θα τιμωρήσει τους φύλαρχους, οι οποίοι προέβαιναν σε τέτοιες πράξεις στις περιοχές τους, παρά να σπαταλήσουν δυνάμεις έναντι αυτών και να προκαλέσουν και το θυμό του βασιλιά (Zahlan 1978, 137). Συνεπώς, αναγνώριζαν την υπεροχή του βασιλιά και φρόντιζαν να αποφύγουν να έρθουν σε ευθεία αντιπαράθεση μαζί του.

Όμως η γνώση τόσο από Βρετανούς όσο και από Αμερικανούς ότι η περιοχή με τις μεγαλύτερες πιθανότητες ανεύρεσης πετρελαίου ήταν στα ανατολικά του Άμπου Ντάμπι έκανε τους πρώτους ανήσυχους για τη διείσδυση στην περιοχή των σαουδαράβων, οι οποίοι διατηρούσαν καλές σχέσεις με τους δεύτερους. Προς διατήρηση καλών σχέσεων με τη Σαουδική Αραβία, ενόψει και του δεύτερου παγκοσμίου πολέμου, οι Βρετανοί πρότειναν την εκχώρηση από το Άμπου Ντάμπι της περιοχής του Χορ ελ-Οντέιντ στους σαουδάραβες αντί χρηματικής αποζημίωσης. Έτσι, παρά το γεγονός ότι η Βρετανία ουσιαστικά παρέμενε η εγγυήτρια δύναμη των Κρατών της Ανακωχής, προέτρεπε αυτά -από ιδίον συμφέρον- σε απώλεια εδαφικής επικράτειας. Τελικά, η πρόταση της δεν ευδοκίμησε λόγω αντιδράσεων και της έναρξης του Β' ΠΠ.

Μετά τη λήξη του Β' ΠΠ, η Σαουδική Αραβία επανήλθε με αξιώσεις για την περιοχή του Μπουραίμι και της Λίβα στα ανατολικά και νότια του Άμπου Ντάμπι. Το 1949, η Aramco (Arabian American Oil Company) ξεκίνησε έρευνες για πετρέλαιο στην περιοχή Σαμπχατ Μάτι, στα βορειοανατολικά του Άμπου Ντάμπι (Heard-Bey 1982, 303). Η βρετανική κυβέρνηση διαμαρτυρήθηκε, λέγοντας πως η περιοχή ανήκε στο Άμπου Ντάμπι. Μετά από λίγο η κυβέρνηση της Σαουδικής Αραβίας απάντησε θέτωντας αξιώσεις για τη μισή και πλέον επικράτεια του Άμπου Ντάμπι. Οι Βρετανοί απέρριψαν την αξίωση και ξεκίνησαν διπλωματικές

διαπραγματεύσεις.

Παρά τις διαπραγματεύσεις, οι σαουδάραβες, τον Αύγουστο του 1952, κατέλαβαν την κυριότερη πόλη στην άσση Μπουραίμι, την Χαμάσα, με ένοπλο τμήμα, υποστηρίζοντας ότι οι Βρετανοί δεν είχαν λόγο επέμβασης γιατί η εν λόγω περιοχή ήταν ανεξάρτητη. Τότε διατάχθηκε η στρατολογημένη δύναμη των μισθοφόρων, που είχε δημιουργήσει η Βρετανία λίγο καιρό πριν (Trucial Oman Levies) να επέμβει, μαζί με τη βρετανική αεροπορία (RAF) (Zahlan 1978, 192). Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα να σταματήσει η προώθηση των σαουδαράβων και να ξεκινήσουν εκ νέου διαπραγματεύσεις, τις οποίες διαδέχθηκαν εκ νέου, το 1955, οι εχθροπραξίες. Προς τα τέλη του 1955 η μισθοφορική δύναμη των Κρατών της Ανακωχής κατάφερε να εκτοπίσει τους εισβολείς, δίχως όμως να ανακτήσει την κυριαρχία στην άσση. Αυτό γιατί το σουλτανάτο της Μασκάτ και του Ομάν είχε και αυτό συγκεκριμένες αξιώσεις για την περιοχή. Τελικά, οι Βρετανοί έδωσαν τη Χαμάσα στο Μασκάτ και την υπόλοιπη περιοχή στο Άμπου Ντάμπι. Οι σαουδάραβες δεν αναγνώρισαν την κυριαρχία στην περιοχή του Άμπου Ντάμπι και της Μασκάτ μέχρι το 1974, έτος κατά το οποίο συνάφθηκε η συνθήκη της Τζεντά, η οποία διευθετούσε τις διαφορές μεταξύ των δυο κρατών. Ωστόσο, τα ΗΑΕ δεν την έχουν επικυρώσει έως σήμερα, επικαλούμενα διαφορές μεταξύ των προφορικώς διαμειφθέντων και των τελικώς υπογραφέντων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο : Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ ΤΗΣ ΑΝΑΚΩΧΗΣ

3.1 Εισαγωγή

Η τοπική ιστορία των Αράβων των Ακτών της Ανακωχής για πολλά χρόνια γινόταν αντιληπτή σαν μια ασήμαντη λεπτομέρεια κατά την μετατροπή του Κόλπου σε ένα σημαντικό πεδίο σύγκρουσης ανάμεσα στις Μεγάλες Δυνάμεις πριν από τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο. Μετά από τον πρώτο μεγάλο πόλεμο έγινε αντιληπτή σαν ένα στρατηγικό και οικονομικό σημείο ενδιαφέροντος για την Βρετανία μονάχα, γι' αυτό ίσως απουσιάζουν βιβλιογραφικές αναφορές για την περίοδο αυτή (Zahlan 1978, xiv). Καθώς η Γηραιά Ήπειρος και η Ασία κατέρρευσαν μετά τον Α' ΠΠ, τα Κράτη της Ανακωχής έδειχναν ανέπαφα από την λαίλαπα του πολέμου, λόγω της βρετανικής απομόνωσης τους. Ο πληθυσμός τους συνέχιζε τον ίδιο τρόπο ζωής του. Αλλά δίχως να το γνωρίζει, όλα είχαν αλλάξει κατά τις πρώτες δεκαετίες του 20^{ου} αιώνα.

Η δημιουργία της Σαουδικής Αραβίας και η άνοδος του εθνικισμού στο Ιράν επηρέασε άμεσα τις σχέσεις των εμιράτων αναμεταξύ τους αλλά και με τους γείτονες τους. Και οι δύο γειτονικές χώρες των Εμιράτων διεκδικούσαν το ρόλο της νέας ισχυρής δύναμης στον Κόλπο. Τα εμιράτα από την άλλη αποτέλεσαν μέρος της αεροπορικής διαδρομής από τη Βρετανία στην Ινδία για πολιτικούς και στρατιωτικούς σκοπούς (Zahlan 1978, xiv). Σταδιακά η αραβική χερσόνησος άρχισε να διαμορφώνεται ως αγορά πετρελαίου με εξαιρετική δυναμική. Κατά αυτόν τον τρόπο τα εμιράτα βρέθηκαν ευάλωτα έναντι των μηχανορραφιών των κυβερνήσεων που είχαν να κερδίσουν πολλά από αυτά –γειτονικά και μη- καθώς και από τις μεγάλες εταιρείες που ασχολούνται με την εξόρυξη του μαύρου χρυσού.

Μέχρι τη δεκαετία του 1950, πιθανώς και λόγω του κλίματος της περιοχής, η βρετανική παρουσία στην αραβική ακτή του Κόλπου ήταν περιορισμένη. Αλλαγή στην πολιτική της Βρετανίας έλαβε χώρα κατά τη δεκαετία του 1950. Σε αυτό συνετέλεσε η αύξηση της ανησυχίας του Υπουργείου Εξωτερικών της Βρετανίας για τη διατήρηση της σταθερότητας στην περιοχή, την ανεμπόδιστη πρόσβαση

στα κοιτάσματα πετρελαίου -τα οποία επρόκειτο να εξορυχθούν- και την περιορισμένη διοικητική μεταρρύθμιση και ανάπτυξη που παρουσίαζαν τα εμιράτα (Bradshaw 2020, 4). Οι δυνατότητες διπλωματικών ελιγμών από τους βρετανούς ήταν περιορισμένες εξαιτίας της οικογενειοκρατίας των σείχηδων, που επικρατούσαν στην πολιτική ζωή των παράκτιων εμιράτων. Σε αυτό συνέβαλε και η πολιτική της –έως τότε υπό βρετανικό έλεγχο- Κυβέρνησης της Ινδίας, περί της μη εμπλοκής της στα εσωτερικά των κρατών του Κόλπου. Αυτό ενίσχυσε την εξουσία των Εμίρηδων κάτι που τελικά προκάλεσε ανησυχία στο Στέμμα όταν το ενδιαφέρον του για την περιοχή αναζωπυρώθηκε. Ανησυχία γιατί οι σείχηδες ήταν απρόθυμοι να μεταρρυθμίσουν τα εμιράτα τους αλλά και λόγω της επιρροής που επιχειρούσαν να ασκήσουν άλλα κράτη στα εμιράτα. Για το σκοπό αυτό συγκροτήθηκε αστυνομική δύναμη κατά τη δεκαετία του 1950 (Bradshaw 2020, 5).

Επιπρόσθετα, την ίδια περίοδο συγκροτήθηκαν και δυνάμεις ασφαλείας στα Κράτη της Ανακωχής. Η Βρετανία περιοδικά, ανά την επικράτεια της Αυτοκρατορίας της, στρατολογούσε προσωπικό από τον τοπικό πληθυσμό, συγκροτώντας δυνάμεις ασφαλείας. Το ίδιο έπραξε και το 1950 με τα Κράτη της Ανακωχής, με τη δημιουργία μιας μισθοφορικής στρατιωτικής δύναμης, με βρετανό Διοικητή, ελεγχόμενης από την ίδια. Αυτή η δύναμη έμελλε να αποτελέσει τη βάση για τον μετέπειτα στρατό της ομοσπονδίας των Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων. Η έδρα της δύναμης αυτής ήταν στο Εμιράτο της Σάρτζα και είχε ως σκοπό της την αποτροπή του εμπορίου σκλάβων, των επιδρομών των φυλών στα Κράτη της Ανακωχής και την προστασία των εμιράτων από επιθετικές ενέργειες από το εξωτερικό (Walcot 2006, 19; Rugh 2007, 11). Η εισβολή δεκάδων Σαουδαράβων στο Αμπού Ντάμπι και η κατοχή της όασης του Μπουραίμι στα σύνορα Αμπού Ντάμπι-Ομάν, το θέρος του 1952, αποτέλεσε μια απειλή εδαφικής ακεραιότητας των Εμιράτων, την οποία δεν μπορούσε να διαχειριστεί μόνης της η νεοσυσταθείσα στρατολογημένη δύναμη των μισθοφόρων. Η εν λόγω περιοχή ήταν στρατηγικής σημασίας, με ορυκτό πλούτο στο υπέδαφος της, και οι σαουδάραβες προέβαιναν σε προσπάθειες να την αποσπάσουν κατά καιρούς από τις αρχές του 19^{ου} αιώνα (Bradshaw 2020, 5).

Η εισβολή της Σουδικής Αραβίας στο Αμπού Ντάμπι οδήγησε όπως ήταν φυσικό στην αύξηση σε αριθμό της στρατιωτικής δύναμης των Κρατών της

Ανακωχής, υπό την ευθύνη της Βρετανίας, από 65 το 1950 σε 500 το 1954. Ακόμη η Βρετανία ενεπλάκη σε διπλωματικές διαπραγματεύσεις με την Σαουδική Αραβία, δεσμευόμενη γι' αυτό από τις συνθήκες που είχε υπογράψει κατά το 19^ο αιώνα με τα Κράτη της Ανακωχής. Τελικά, για την εκδίωξη των Σαουδαράβων από την περιοχή της Μπουραίμι απαιτήθηκε συμπλοκή, στην οποία υπήρχαν απώλειες. Αυτό είχε σαν συνέπεια να διαταχθεί η στρατολογημένη δύναμη των μισθοφόρων (Trucial Oman Levies) να μετονομαστεί, το 1956, σε ανιχνευτική (Trucial Oman Scouts) –ώστε να προσελκύσει βρετανούς αξιωματικούς και να γίνει έτσι περισσότερο αποτελεσματική και επαγγελματική (Bradshaw 2020, 5). Η ίδρυση και λειτουργία της δύναμης αυτής ήταν σημαντική γιατί είχε σημαντικό ρόλο στην εξασφάλιση της σταθερότητας και της ειρήνης στο εσωτερικό των Εμιράτων.

3.2 Οικονομία

3.2.1 Παράκτιες Δραστηριότητες

Όπως προαναφέραμε, στα παράκτια εμιράτα και την ευρύτερη περιοχή του Ομάν κυριαρχούν δύο φυλές, προερχόμενες αμφότερες από βεδουίνους νομάδες. Η αντίθεση μεταξύ των φυλών των Χιναουί και των Γκαφιρί χρονολογείται από την εμφάνιση τους στην περιοχή σχεδόν δύο χιλιετίες πριν. Η άνοδος της φυλής των Μπάνι Γιας κατά τον 20^ο αιώνα, σε σχέση με αυτή των Κασίμι, μπορεί να ιδωθεί και ως αποτέλεσμα των συμφωνιών με τη Βρετανία κατά τον 19^ο αιώνα. Οι συμφωνίες αυτές περιόρισαν τη θαλάσσια ισχύ των Κουασίμι, τους κύριους αντίπαλους των Μπάνι Γιας, επιταχύνοντας τη φυσική εξέλιξη της ανόδου του Αμπού Ντάμπι και του Ντουμπάι και της πτώσης της Σάρτζα και του Ρας αλ-Καϊμά (Zahlan 1978, xiii).

Ωστόσο, κατά το 19^ο και στις αρχές του 20^{ου} αιώνα οι κάτοικοι στο σύνολο των παράκτιων περιοχών βίωναν δυσχερείς συνθήκες στην καθημερινότητά τους, οι οποίες διατήρησαν τη φυλετική τους διαφοροποίηση και το νομαδικό τρόπο ζωής (Rugh 2007, 5). Δεν υπήρχαν μεγάλες διαφορές από το ένα εμιράτο στο άλλο. Σε κάθε ένα εμιράτο υπήρχε μια κύρια συγκέντρωση πληθυσμού δίπλα στη θάλασσα και δευτερεύοντες οικισμοί, διάσπαρτοι στο εσωτερικό του κάθε εμιράτου, αναπτυγμένοι σε οάσεις, όπου καλλιεργούνταν χουρμάδες και λίγα

ακόμη λαχανικά. Το πλεονέκτημα της περιοχής ήταν η διπλή πρόσβαση στη θάλασσα, η οποία σε συνδυασμό με τις οάσεις μπορούσαν να παρέχουν μικτή οικονομία. Αυτή δηλαδή βασιζόταν, στα θαλάσσια αλιεύματα, τα μαργαριτάρια, το εμπόριο και τη ναυπηγεία στις παράκτιες περιοχές και στη γεωργία και την κτηνοτροφία στο εσωτερικό.

Η χρήση της διπλής απασχόλησης από τον τοπικό πληθυσμό ταίριαζε και με τις επικρατούσες καιρικές συνθήκες στην περιοχή. Η ενασχόληση με τη θάλασσα και τα μαργαριτάρια γινόταν από το Μάιο μέχρι το Σεπτέμβριο, όταν τα νερά ήταν ζεστά ενώ η βόσκηση των ζώων λάμβανε χώρα τους χειμερινούς μήνες, όπου η τροφή τους ήταν επαρκής. Την άνοιξη οι κάτοικοι της περιοχής καλλιεργούσαν τις διαθέσιμες εκτάσεις και το φθινόπωρο λάμβαναν τη συγκομιδή από τους χουρμάδες. Η βόσκηση των ζώων απαιτούσε λιγοστούς άνδρες και αυτό είχε σαν συνέπεια αυτοί να είναι διαθέσιμοι στους φύλαρχους της περιοχής, κατά τους μήνες του χειμώνα, για επιδρομές και λεηλασίες (Rugh 2007, 6). Με αυτόν τον τρόπο προσέθεταν τα λάφυρα του πολέμου στους πόρους που λάμβαναν από τη γη και τη θάλασσα. Το καλοκαίρι θεωρείτο «ιερό». Οι νέοι άνδρες ασχολούνταν με τα μαργαριτάρια και αντιστέκονταν στα κελεύσματα των φυλάρχων για επιδρομές. Επιπρόσθετα, και οι ίδιοι οι φύλαρχοι αποκόμιζαν κέρδη από τα μαργαριτάρια και συνήθως έπαυαν τέτοιου είδους δραστηριότητες κατά την περίοδο αυτή.

Συνεπώς, την περίοδο του θέρους, πολλοί άνδρες ήταν απασχολημένοι με την αλίευση των μαργαριταριών ή με την καλλιέργεια των χουρμάδων στο εσωτερικό της χώρας. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα οι παραθαλάσσιοι οικισμοί, με τα γυναικόπαιδα και τους ηλικιωμένους, να είναι εκτεθειμένοι σε επιθέσεις. Αρκετές φορές, την τρωτότητα αυτή την εκμεταλλεύονταν οι αντίπαλοι και εξαπέλυαν επιθέσεις στις πόλεις γνωρίζοντας ότι υπήρχαν λίγοι άνδρες εντός για να τις υπερασπιστούν (Rugh 2007, 6). Ωστόσο με τη σύναψη των συμφωνιών με τη Βρετανία, κατά το 19^ο αιώνα, η πειρατεία και οι λεηλασίες συρρικνώθηκαν και πολλοί από τον τοπικό πληθυσμό στράφηκαν στην αλιεία των μαργαριταριών, ως την κύρια απασχόληση τους. Μία ασχολία γνωστή από χρόνια, η οποία κατέστη η πιο επικερδής ενασχόληση κατά τον 19^ο αιώνα. Βέβαια, δεν εξέλιπε και από την αλίευση των μαργαριταριών η εκμετάλλευση, με τους έμπορους και τους σείχηδες

να είναι οι περισσότεροι κερδισμένοι. Η αγορά φυσικών μαργαριταριών τελικώς κατέρρευσε στα τέλη της δεκαετίας του 1920 και 1930, με την οικονομική κρίση και την ανεύρεση τεχνητών μεθόδων καλλιέργειας τους από τους Ιάπωνες. Τα δύο αυτά γεγονότα είχαν σαν αποτέλεσμα πολλοί κάτοικοι των παράκτιων εμιράτων να αντιμετωπίσουν ιδιαίτερες δυσκολίες στην προσπάθεια τους να επιβιώσουν.

3.2.2 Δραστηριότητες στο Εσωτερικό

Στο εσωτερικό των Κρατών της Ανακωχής οι βεδουίνοι ήταν κατά βάση καμηλιέρηδες και μερικοί εξέτρεφαν πρόβατα ή κατσίκια. Ενίσχυαν το εισόδημα τους πουλώντας καυσόξυλα στις πόλεις. Το καλοκαίρι συγκεντρώνονταν γύρω από πηγάδια, που ανήκαν στη φυλή τους. Σε αντίθεση με την παράδοση σε άλλα μέρη της ευρύτερης περιοχής, οι φυλές των Κρατών της Ανακωχής δεν απέκλειαν τις άλλες φυλές από τη χρήση των πηγαδιών τους ή από τους βοσκότοπους, αν και απαντώνταν εξαιρέσεις σε φυλές που βρισκόντουσαν στα βόρεια (Hawley 1970, 201). Επαρκή ποσότητα νερού, είτε λόγω βροχοπτώσεων είτε λόγω υπόγειων αποθεμάτων, για να καλλιεργηθούν χερσαίες εκτάσεις υπήρχε μόνο σε τμήματα των παράκτιων κρατών. Εκτεταμένα αρδευτικά συστήματα υπήρχαν στα βουνά Χατζάρ, στα ανατολικά για να μεταφέρεται νερό από εκεί στις καλλιέργειες.

Κύριες καλλιεργήσιμες εκτάσεις υπήρχαν στα υψώματα του Χατζάρ, στα βόρεια και δυτικά του, καθώς και πεδιάδες στα ανατολικά, στον κόλπο του Ομάν και σε οάσεις στις εκτάσεις των Αμπού Ντάμπι, της Σάρτζα και του Ουμ αλ Κουέιν. Όλα τα εμιράτα είχαν εκτάσεις με κηπευτικά στην ενδοχώρα, από όπου οι φύλαρχοι λάμβαναν φόρους επί των παραγόμενων αγαθών. Οι χουρμάδες ήταν η σπουδαιότερη καλλιέργεια αλλά υπήρχαν ακόμη σιτάρι και κριθάρι και λίγα καρποφόρα δέντρα. Μόλις το 1954 ξεκίνησε μια προσπάθεια ανάπτυξης των εγχωρίως παραγόμενων ειδών με είσοδο και άλλων λαχανικών, για τοπική κατανάλωση. Με το τέλος του 20^{ου} αιώνα οι επενδύσεις στην γεωργία των ΗΑΕ ήταν τέτοιας έκτασης και αποτελεσματικότητας που τα είχαν καταστήσει αυτόνομα σε χουρμάδες και ψάρια, σχεδόν αυτόνομα σε γάλα και λαχανικά και παρήγαγαν το 1/3 των αναγκών τους σε αυγά και το 1/4 των αναγκών σε κρέας και πουλερικά (UAE Yearbook 2000/2001, 147). Εδώ να σημειωθεί πως οι διατροφικές ανάγκες του μεγαλύτερου μέρους του πληθυσμού διαχρονικά καλύπτονταν από τους

χουρμάδες, τα γαλακτοκομικά προϊόντα, το ψάρι και το κρέας.

3.2.3 Το Εμπόριο

Κατά την περίοδο του 19^{ου} αιώνα το εμπόριο ήταν μια προσοδοφόρα ενασχόληση. Ναυτικοί από τις παράκτιες περιοχές του περσικού κόλπου και του κόλπου του Ομάν εισήγαγαν άλογα και χουρμάδες από τη Μπάσρα και το Μπαχρέιν, καπνό, χαλιά, ζάχαρη και βούτυρο από την Περσία και το Μακράν του Μπαλοχιστάν νοτιότερα, ρύζι, μέταλλα και ρουχισμό από την Βομβάη, καφέ από την Υεμένη, σκλάβους και μπαχαρικά από την Ζανζιβάρη και άλλες χώρες της ανατολικής Αφρικής. Κύρια εξαγώγιμα προϊόντα ήταν οι χουρμάδες και τα παστά ψάρια για κατανάλωση ή ως λίπασμα. Οι έμποροι ακολουθούσαν τους ΒΑ μουσώνες προς Αφρική με χουρμάδες και ρουχισμό από το Δεκέμβριο έως το Μάρτιο και επέστρεφαν με τους ΝΔ μουσώνες μεταξύ Απριλίου και Σεπτεμβρίου (Rugh 2007, 7). Το Χαούρ Φακάν στην Φουτζέιρα, που διέθετε φυσικό λιμένα στον κόλπο του Ομάν, ήταν κεντρικό σημείο για αυτού του είδους το εμπόριο. Από αυτές τις δραστηριότητες οι σεϊχηδες λάμβαναν περί το ένα δέκατο της αξίας των εισαγόμενων προϊόντων (Hawley 1970, 198).

Μια από τις πιο προσοδοφόρες ενασχολήσεις ήταν το εμπόριο δούλων, με τα κέρδη από τη δραστηριότητα αυτή να ανέρχονται σε 20 έως και 50%. Αυτοί μεταφέρονταν από τη Ζανζιβάρη και άλλες πόλεις της Αφρικής στην Αραβική χερσόνησο, τη Μπάσρα, και την Περσία. Κατά την κορύφωση της, η δραστηριότητα αυτή αφορούσε 12 χιλιάδες δούλους το χρόνο. Με τη συνθήκη του 1835 η Βρετανία προσπάθησε να απαγορεύσει τη δουλεία. Παρά το γεγονός της μείωσης της δραστηριότητας αυτής, στον περσικό κόλπο, οι Μπάνι Γιας συνέχιζαν να εμπορεύονται δούλους μέσω της όασης του Μπουραίμι μέχρι τη δεκαετία του 1950.

Το Ντουμπάι έγινε το σημαντικότερο εμπορικό λιμάνι των Κρατών της Ανακωχής. Οι λόγοι που συνετέλεσαν σε αυτό ήταν η προνομιακή γεωγραφική του θέση και η ευκολία πρόσβασης στο κέντρο της πόλης των πλοίων, τα οποία μπορούσαν να πλεύσουν έως εκεί και να διακινήσουν το φορτίο τους με τη χρήση του «ποταμού» της πόλης. Γεγονός που επιτάχυνε την ανάδειξη του Ντουμπάι ως

εμπορικού κέντρου ήταν η παρακμή της Λενγκέ ως εμπορικού λιμένα στην απέναντι, περσική ακτή (Davidson 2007, 34). Κατά τον 19^ο αιώνα η Λενγκέ είχε Άραβα κυβερνήτη και κατοικούνταν από Άραβες με καταγωγή από τις φυλές των Κρατών της Ανακωχής. Όμως, στις αρχές του 20^{ου} αιώνα οι Πέρσες ανέλαβαν τον έλεγχο της πόλης και το 1902 δημιούργησαν περσικό τελωνείο. Όταν επέβαλαν υψηλά τέλη στα εμπορικά πλοία που προσέγγιζαν το λιμάνι, οι καπετάνιοι τους προτίμησαν να αποφύγουν την Λενγκέ και να μεταφέρουν το φορτίο τους στο Ντουμπάι.

Κατά το πρώτο μισό του 20^{ου} αιώνα το Ντουμπάι αναπτυσσόταν αργά αλλά σταθερά. Ο ρυθμός ανάπτυξης αυξήθηκε κατά τη δεκαετία του 1950, καθώς η πόλη επέκτεινε τις εμπορικές της εγκαταστάσεις. Έκτοτε το Ντουμπάι δημιούργησε Ζώνες Ελεύθερου Εμπορίου και παρείχε περεταίρω διευκολύνσεις για να γίνει ακόμη πιο ελκυστική στις επιχειρήσεις. Τις τελευταίες δεκαετίες, ιδιαίτερα μετά την «αποκαθήλωση» της Βηρυτού από τη θέση της «επιχειρηματικής πρωτεύουσας» της Μέσης Ανατολής, το Ντουμπάι έγινε το κυριότερο διαμετακομιστικό κέντρο εμπορευμάτων σε ολόκληρη τη Μέση Ανατολή, Νότια Ασία και Άπω Ανατολή. Η θεαματική του άνοδος διευκολύνθηκε από τους χαμηλούς τελωνειακούς δασμούς και το σημαντικό ρόλο που διαδραμάτιζε αυτό στην αγορά χρυσού (Rugh 2007, 7). Οι έμποροι μετέφεραν χρυσό από την Ευρώπη στο Ντουμπάι και τον πουλούσαν νόμιμα σε Ινδούς και Πακιστανούς. Αυτοί με τη σειρά τους τον εισήγαγαν λαθραία στις χώρες τους και εκεί τον πουλούσαν σε πολύ υψηλότερες τιμές. Στα τέλη της δεκαετίας του 1960, το εμιράτο λάμβανε φόρο εισαγωγής 4,52% για αυτήν την συναλλαγή (Hawley 1970, 200). Πλέον των παραπάνω, το Ντουμπάι αποτέλεσε και αξιόλογο ναυπηγοεπισκευαστικό κέντρο.

3.2.4 Το Πετρέλαιο

Η οικονομική ύφεση που προκλήθηκε κατά τις δεκαετίες του 1920 και 1930 με την είσοδο στην αγορά των μαργαριταριών της Ιαπωνίας έφεραν τα Κράτη της Ανακωχής σε δυσχερή οικονομική θέση. Διέξοδο από αυτή τη θέση ήρθαν να δώσουν οι ανακαλύψεις πετρελαίου σε γειτονικές περιοχές. Το 1935, θυγατρική της Αγγλοπερσικής Εταιρείας Πετρελαίου σύναψε συμφωνία με τα Κράτη της

Ανακωχής, εκτός του Ουμ αλ Κουέιν και της Κάλμπα², που αφορούσε άδεια για έρευνα και εξόρυξη πετρελαίου. Μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και έναν αριθμό ανεπιτυχών γεωτρήσεων στην ενδοχώρα, μια υπεράκτια γεώτρηση στο Άμπου Ντάμπι εντόπισε πετρέλαιο τον Αύγουστο του 1958. Έως το 1962 είχαν ξεκινήσει οι εξαγωγές αργού πετρελαίου από τη νήσο Ντας και την επόμενη χρονιά βρέθηκαν και άλλες πηγές στο χερσαίο τμήμα του Άμπου Ντάμπι. Ποσότητες εκμεταλλεύσιμες εμπορικά, αν και μικρότερες από αυτές στο Άμπου Ντάμπι, είχαν βρεθεί υπεράκτια και στο Ντουμπάι αλλά μετά από αύξηση στην παραγωγή τους έως το 1991, μετέπειτα αυτή μειώθηκε (Rugh 2007, 8). Για να καταδειχθεί η διαφορά στα αποθέματα ανάμεσα στα εμιράτα, αρκεί να αναφερθεί ότι το 2000 το Άμπου Ντάμπι κατείχε το 90% των αποθεμάτων και πλέον του 85% του φυσικού αερίου. Και όλα αυτά, σε μια χώρα, που με στοιχεία του 2018, είναι έβδομη και έκτη παγκοσμίως σε διαθέσιμα αποθέματα πετρελαίου και φυσικού αερίου αντίστοιχα (cia.gov 2020). Η Σάρτζα είναι το τρίτο εμιράτο από άποψης παραγωγής υδρογονανθράκων, με το κοίτασμα Μουμπάρακ, το οποίο εκτείνεται και στην επικράτεια του Ιράν. Μοιράζεται την παραγωγή και τα κέρδη με το Ιράν και από το υπόλοιπο, που της απομένει, το 20% λαμβάνει το Ουμ αλ Κουέιν και το 10% το Αζμάν. Η Σάρτζα διαθέτει 4% των αποθεμάτων της χώρας σε φυσικό αέριο, ενώ το Ρας αλ-Καϊμά αν και είχε υπολογίσει σε 400 εκατομμύρια βαρέλια πετρελαίου, τελικά η παραγωγή του περιορίζεται στα 100 εκατομμύρια βαρέλια και 0,5% των αποθεμάτων φυσικού αερίου της χώρας (export.gov 2019). Στο Αζμάν, τη Φουτζέιρα και το Ουμ αλ Κουέιν δεν έχουν βρεθεί αποθέματα πετρελαίου.

Ως αποτέλεσμα της εναλλασσόμενης οικονομικής δραστηριότητας στην περιοχή του Κόλπου κατά τους τελευταίους δύο αιώνες, οι σεΐχηδες είχαν διαφορετικές πηγές εσόδων κατά καιρούς, τόσο ποιοτικά όσο και ποσοτικά. Αρχικά η κύρια πηγή εσόδων προήλθε από τους δασμούς, τις άδειες και την επιβολή φόρων. Παρότι απαιτούσαν δασμούς σε όλα τα εμπορεύσιμα είδη, αυτά δεν απέφεραν το αναμενόμενο, με εξαίρεση το Ντουμπάι (Rugh 2007, 8). Το Άμπου Ντάμπι εισέπραττε φόρους από τους χουρμάδες που καλλιεργούνταν στα ενδότερα της επικράτειας του και από άδειες σε σκάφη για αλιεία, στις μεγάλες σε

² Αναγνωρίστηκε σαν ξεχωριστό εμιράτο από τους Βρετανούς κατά το χρονικό διάστημα από το 1936 έως το 1951. Μετέπειτα επανήλθε ως επαρχία της Σάρτζα.

μήκος, ακτές του. Ακόμη, οι σεΐχηδες λάμβαναν φόρο και από τις βάρκες που αλίευαν μαργαριτάρια. Κάποιοι συνέλλεγαν ακόμη και το ζακάτ, έναν ετήσιο φόρο. Από τα μέσα της δεκαετίας του 1930, οι περισσότεροι σεΐχηδες έλαβαν έσοδα από την παραχώρηση του δικαιώματος ερευνών για πετρέλαιο. Ωστόσο, μεγάλα έσοδα από το πετρέλαιο δεν είχαν παρά μόνο μετά την ανεύρεση και παραγωγή πετρελαίου και αυτά αφορούσαν το Άμπου Ντάμπι και το Ντουμπάι. Ενδεικτικά, το Άμπου Ντάμπι κατά το 1963 είχε έσοδα της τάξης μερικών χιλιάδων λιρών Βρετανίας, ενώ μόλις 5 χρόνια μετά 63 εκατομμύρια βρετανικές λίρες (Hawley 1970, 204). Παράλληλα, τα υπόλοιπα πέντε εμιράτα συνέχιζαν να έχουν μέτρια απόδοση εισροής φόρων μιας και η κύρια πηγή εισοδήματός τους, μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του 1960, προέρχονταν από την πώληση γραμματοσήμων σε συλλέκτες (Hawley 1970, 204). Τις τελευταίες δεκαετίες το Άμπου Ντάμπι αντιστάθμισε τις υπάρχουσες διαφορές μεταξύ των εμιράτων με την δημιουργία Αναπτυξιακού Ταμείου, κοινού για όλα τα εμιράτα, το οποίο υποστηρίζει έργα στα μη πετρελαιοπαραγωγά εμιράτα.

Επομένως, μπορούμε να υποστηρίξουμε ότι η οικονομία στην περιοχή διήλθε από τρία στάδια. Το πρώτο από τις αρχές του 19^{ου} αιώνα μέχρι τις αρχές του 20^{ου} αιώνα, με ανταγωνισμούς και πειρατεία στη θάλασσα, τα οποία σταδιακά υποχώρησαν προς χάρη της αλιείας μαργαριταριών και του εμπορίου γενικότερα. Ήταν μια περίοδος με ήπια ευημερία. Η δεύτερη περίοδος αφορούσε το διάστημα από τις αρχές μέχρι τα μέσα του 20^{ου} αιώνα, η οποία χαρακτηρίστηκε από στερήσεις για τον τοπικό πληθυσμό λόγω του παγκόσμιου κραχ και της κατάρρευσης του εμπορίου των μαργαριταριών στα Κράτη της Ανακωχής. Στο τέλος της δεύτερης περιόδου και την αρχή της τρίτης, άρχισαν να εισέρχονται στα ταμεία των εμιράτων τα έσοδα από τις πρώτες άδειες εξόρυξης πετρελαίου και ακολούθησε η μεγάλη εισροή κεφαλαίων για το Άμπου Ντάμπι και το Ντουμπάι, όπου στο μεν πρώτο ανευρεθήκαν μεγάλες ποσότητες πετρελαίου, ενώ το δεύτερο ακολούθησε επεκτατική πολιτική στην ανάπτυξη του εμπορίου. Οι αλλαγές των συνθηκών κατά τη διάρκεια αυτών των δύο αιώνων επέφεραν αλλαγές και στον τρόπο ζωής των πολιτών, καθώς επίσης και στον τρόπο που οι –κάποτε φύλαρχοι και τώρα- σεΐχηδες ασκούσαν πολιτική.

3.3 Η Πολιτική των Κρατών της Ανακωχής

3.3.1 Τι ίσχυε προ των Βρετανών

Οι δυνάμεις που επηρέασαν την οικονομία ήταν φυσικό να ασκήσουν επιρροή και στην πολιτική των τοπικών αρχόντων της περιοχής. Ο παράγων που διαδραμάτισε πρωτεύοντα ρόλο στη μεταβολή του πολιτικού σκηνικού στα Κράτη της Ανακωχής ήταν η Βρετανία. Στα τέλη του 18^{ου} αιώνα, μπορούσε κανείς να διακρίνει δύο πόλους εξουσίας στην περιοχή. Την οικογένεια Κασίμι, με παράδοση στη θάλασσα, οι οποίοι κυριαρχούσαν στη νότια ακτή του Περσικού Κόλπου και την συνένωση φυλών των Μπάνι Γιας, οι οποίοι έλεγχαν την ενδοχώρα. Όπως αναφέρθηκε κατά το 19^ο και 20^ο αιώνα οι φυλή των Κασίμι εξασθένησε και κατακερματίστηκε περιοριζόμενη στα βορειοανατολικά της περιοχής, ενώ οι Μπάνι Γιας σταθεροποίησαν και επέκτειναν τον έλεγχο τους στα νοτιοδυτικά, υπό την ηγεσία των Ναγιάν. Κατά το δεύτερο μισό του 20^{ου} αιώνα οι αλλαγές έγιναν ακόμη πιο έντονες με την ανακάλυψη τεράστιων αποθεμάτων πετρελαίου στο Άμπου Ντάμπι και ασήμαντων ποσοτήτων στη γη των Κασίμι.

Η εμπλοκή της Βρετανίας στην περιοχή ξεκίνησε με τις προσπάθειες που έκανε, στις αρχές του 19^{ου} αιώνα, για την εξασφάλιση του ελεύθερου πλου στα ύδατα του Περσικού Κόλπου. Οι Βρετανοί βέβαια έδειχναν πως είχαν άγνοια για το γεγονός πως οι ενέργειες τους σταδιακά άλλαζαν τον τρόπο με τον οποίο ήταν οικοδομημένα τα Κράτη της Ανακωχής (Rugh 2007, 10). Τρόπος, ο οποίος έθετε όρια στην μέχρι τότε ισχύ των τοπικών αρχόντων και δημιουργούσε νέες σχέσεις μεταξύ αυτών και των μελών της φυλής τους. Οι Βρετανοί θεωρούσαν ότι ενεργούσαν υπεύθυνα για την προστασία των εμπορικών συμφερόντων τους στη θάλασσα του Κόλπου και επαναλάμβαναν ότι αποτελούσε επίσημη πολιτική τους η μη ανάμιξη στα εσωτερικά θέματα των τοπικών πληθυσμών. Βέβαια υποστήριζαν το ίδιο ακόμη και όταν ήταν ξεκάθαρο σε όλους πως ήταν οι ίδιοι ενεργά εμπλεκόμενοι στα εσωτερικά μιας χώρας (Rugh 2007, 10). Σχετικά με την εμπλοκή τους στα Κράτη της Ανακωχής αυτή γινόταν αισθητή γιατί έπαιρναν θέση σε κάθε ενέργεια των τοπικών αρχόντων και γιατί οι συγκρούσεις τους στην περιοχή γινόντουσαν με υπερβολική ισχύ, τέτοια που ανάγκαζε τους φύλαρχους να τους θεωρούν μεσίτες στις εσωτερικές τους διενέξεις.

Προ της βρετανικής εμπλοκής στην περιοχή, οι σείχηδες προσπαθούσαν

να προσεταιριστούν τις σημαντικότερες φυλές για να επεκτείνουν ή να υπερασπιστούν τα συμφέροντά τους. Η δημιουργία πιστών ακόλουθων γύρω από τον φύλαρχο ήταν σημαντικότερη, αρκετές φορές, ακόμη και από την υπεράσπιση της γης. Η προσέγγιση αυτή ήταν τέτοια γιατί οι εχθροί κάποια στιγμή μπορούσαν να γίνουν σύμμαχοι, βασιζόμενοι σε πρόσκαιρα συμφέροντα. Οι ηγέτες ήταν προσιοί, υπεύθυνοι και υπερασπίζονταν αυτούς που τους στηρίζαν. Σε αντάλλαγμα οι υποστηρικτές τους παρέμεναν πιστοί σε αυτούς. Μάλιστα χωρίς πρόθυμους υποστηρικτές, ένας φύλαρχος μπορούσε να επιδιώξει περιορισμένους στόχους, μιας και ο έλεγχος επί των υποστηρικτών του ήταν αδύναμος. Οι αρχηγοί των φυλών ήταν απλά πρώτοι έναντι ίσων και όταν αποτύγχαναν σε κάποιο εγχείρημα τους, τότε οι υποστηρικτές τους μπορούσαν να αποσύρουν την εμπιστοσύνη τους και να μεταβιβάσουν τα εδαφικά δικαιώματα της μικρότερης περιοχής που έλεγχαν σε άλλον φύλαρχο (Rugh 2007, 10). Γι' αυτό οι περισσότεροι φύλαρχοι λάμβαναν σοβαρά υπόψη τις συζητήσεις που είχαν κατά τις συγκεντρώσεις με τους γηραιότερους και προσπαθούσαν να μην απαιτούν περισσότερα από όσα οι υποστηρικτές τους μπορούσαν να προσφέρουν.

Με άλλα λόγια υπήρχε η δυνατότητα να ακουστεί ο προβληματισμός κάποιου για ένα σοβαρό θέμα. Με αυτόν τον τρόπο ελέγχονταν ο φύλαρχος, διαμέσω άγραφων κανόνων της κοινωνίας των παράκτιων εμιράτων, ακόμη και από όσους δηλώναν πίστη σε αυτόν ή συμβιβάζονταν με την πολιτική του. Η ισχυρή θέληση για υστεροφημία και διατήρησης της υπόληψης του κάθε φύλαρχου λειτουργούσε ως δικλείδα ασφαλείας για τη μη παραβίαση αυτών των άγραφων κανόνων (Rugh 2007, 10).

3.3.2 Τι άλλαξε εξαιτίας των Βρετανών

Μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα, ο τρόπος άσκησης της εξουσίας από τους φυλάρχους μεταβλήθηκε από αυτήν της ισότιμης, συμμετοχικής μορφής διακυβέρνησης σε μια με μεγαλύτερο έλεγχο και κυριαρχία επί των υποστηρικτών τους και την κατανομή του πλούτου. Τα γεγονότα που επιτάχυναν τις αλλαγές είχαν προκληθεί από βρετανική παρέμβαση.

Αρχικά, ο περιορισμός των θαλάσσιων δραστηριοτήτων των Κασίμι. Το

Βρετανικό ναυτικό σχεδόν κατέστρεψε ολοσχερώς το στόλο των Κασίμι το 1819, αποβιβάζοντας και εκστρατευτικό σώμα στην πόλη της Ρας αλ-Καϊμά, αφού τα αιτήματα των Βρετανών για να σταματήσουν τις επιδρομές στα εμπορικά πλοία δεν εισακούστηκαν από τον φύλαρχο τους. Ως επακόλουθο αυτής της ενέργειας ήταν οι συμφωνίες που ακολούθησαν για την παύση των λεηλασιών και της πειρατείας στην ξηρά και την θάλασσα με τους φύλαρχους της περιοχής. Οι συμφωνίες αυτές ανανεωνόντουσαν σχεδόν ανά δεκαετία. Ο λόγος ήταν ότι κάθε φορά προστίθετο και επιπλέον όροι. Οι Βρετανοί αρχικά παρέλειψαν να συμπεριλάβουν την επιθετικότητα στην ξηρά, επειδή δεν επηρέαζε το θαλάσσιο εμπόριο, που τους ενδιέφερε. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα σταδιακά να χάσουν το στρατηγικό πλεονέκτημα οι Κασίμι έναντι των Μπάνι Γιας γιατί τους ανάγκασε να υπερασπιστούν τη γη τους αποκλειστικά δια ξηράς. Έτσι οι Μπάνι Γιας εκμεταλλεύτηκαν τη συγκυρία και έως τα τέλη του 19^{ου} αιώνα έλεγχαν το 85% της έκτασης των Κρατών της Ανακωχής (Rugh 2007, 11).

Πλέον της βρετανικής παρέμβασης, στις συζητήσεις που ακολούθησαν με τους τοπικούς φύλαρχους, οι Βρετανοί δέχθηκαν να μιλήσουν με συγκεκριμένους φύλαρχους, τους οποίους οι ίδιοι έκριναν ότι μπορούσαν να τηρήσουν τα συμφωνηθέντα. Αφενός, αυτό γινόταν κατανοητό γιατί θα έπρεπε να υπάρξει ένας περιορισμός στον αριθμό των συνδιαλεγόμενων, αφετέρου με αυτόν τον τρόπο έδωσαν κύρος και μεγαλύτερη ισχύ σε αυτούς με τους οποίους κάθισαν να συζητήσουν, υποβαθμίζοντας κάποιους φύλαρχους της ενδοχώρας (Abdullah 1978, 293). Με αυτόν τον τρόπο κάποιοι φύλαρχοι αναβαθμίστηκαν, αφού θεωρήθηκαν ότι έχουν τις ικανότητες να ελέγξουν και να καθοδηγήσουν τους υποστηρικτές τους αποτελεσματικά.

Κατά τον 20^ο αιώνα, καθώς διαφαινόταν ότι θα βρεθούν εμπορικά αξιόλογες ποσότητες πετρελαίου στα Κράτη της Ανακωχής, οι Βρετανοί αύξησαν το βαθμό εμπλοκής τους στα εσωτερικά τους. Από τη δεκαετία του 1920 υπέγραψαν συμφωνίες μαζί τους, σχετικά με την πιθανότητα εξεύρεσης πετρελαίου. Ανέλαβαν ενέργειες για τη μελλοντική εξασφάλιση των αποθεμάτων αυτών. Μια εξ αυτών ήταν η δημιουργία μισθοφορικής στρατιωτικής δύναμης το 1950, υπό τον έλεγχο της, για την επιβολή της τάξης και μέσω αυτής την προστασία των Βρετανών που δραστηριοποιούνταν όλο και περισσότερο στην περιοχή. Τόσο οι εκπρόσωποι της

Βρετανίας και των πετρελαϊκών εταιρειών, όσο και οι εργάτες αυτών χρειάζονταν την προστασία κάποιου για να μπορούν να συνεχίσουν την έρευνα και την εξόρυξη του μαύρου χρυσού. Έτσι επεκτάθηκε ο έλεγχος των Βρετανών από τη θάλασσα, κατά το 19^ο αιώνα, και στη στεριά. Βέβαια οι Βρετανοί σημείωναν ότι με τη δημιουργία της δύναμης περιορίζονταν το εμπόριο δούλων, παρείχε προστασία από εξωτερικές απειλές και έπαυαν οι εσωτερικές διαμάχες, με πιο πρόσφατη αυτήν μεταξύ Άμπου Ντάμπι και Ντουμπάι για εδαφικές διαφορές κατά το διάστημα 1945-1948 (Rugh 2007, 12). Όμως με την καταστολή των εσωτερικών εριδών έπαυε η ανάγκη, από μέρους των φύλαρχων, προσεταιρισμού άλλων φυλών και φατριών για να διατηρηθούν στην εξουσία και δεν χρειαζόταν να παρέχουν ασφάλεια οι ίδιοι στους υποστηρικτές τους. Έτσι εν μια νυκτί οι προσωπικές σχέσεις δεν ήταν ένας κρίσιμος παράγων για τη διατήρηση της εξουσίας από τους φύλαρχους.

Επιπρόσθετα, ο προσδιορισμός της ιδιοκτησίας του εξορυσσόμενου πετρελαίου ήταν ακόμη μια ενέργεια που επιτάχυνε την αλλαγή στα παράκτια κράτη με παρέμβαση της Βρετανίας. Μέχρι τις αρχές του 19^{ου} αιώνα διακρατικά σύνορα μεταξύ Κρατών της Ανακωχής και του Ομάν υπήρχαν μονάχα στις παράκτιες περιοχές του Κόλπου. Δεν υπήρχε ιδιαίτερος λόγος για χάραξη των συνόρων, ανάμεσα στα κράτη, στο εσωτερικό αυτών μέχρι που ξεκίνησαν οι έρευνες για πετρέλαιο, τη δεκαετία του 1930 (Abdullah 1978, 291). Έως τότε η περιοχή που έλεγχε κάθε φυλή εξαρτιόταν από τα όρια της ανεκτικότητας της γειτονικής. Όταν μια φυλή απέσυρε την πίστη της σε έναν φύλαρχο, τότε αυτόματα άλλαζε και η περιοχή επιρροής του συγκεκριμένου άρχοντα. Με την έναρξη των ερευνών, οι Βρετανοί ήθελαν να είναι σίγουροι πως η άδεια που λάμβαναν από κάποιον φύλαρχο για έρευνα σε μια περιοχή ήταν έγκυρη και δεν θα δέχονταν παρενοχλήσεις από γειτονικές φυλές, οι οποίες θα υποστήριζαν πως αυτοί ελέγχουν τη συγκεκριμένη περιοχή.

Συνεπώς, μέχρι το 1935 είχε γίνει ένας αρχικός προσδιορισμός σταθερών συνόρων και οι σεϊχηδες άρχισαν να βρίσκονται σε πλεονεκτική θέση μιας και δεν απαιτούνταν τόσοι πόροι για να ελέγχουν τα σύνορα τους, εφόσον θα προσδιορίζονταν και θα ήταν αποδεκτά από όλους. Σε διαφωνίες που παρουσιάστηκαν για τον προσδιορισμό των συνόρων, οι Βρετανοί προσπάθησαν

να αναζητήσουν σε ποιόν φύλαρχο πλήρωνε η διεκδικούμενη περιοχή ζακατ, τον ετήσιο φόρο. Τελικά ο χάρτης που καθόριζε τα σύνορα μεταξύ των εμιράτων και της Σαουδικής Αραβίας πήρε την τελική του μορφή στις αρχές της δεκαετίας του 1960, αν και ακόμη υπήρχαν περιοχές υπό αμφισβήτηση μεταξύ Άμπου Ντάμπι και Ντουμπάι ή Σαουδικής Αραβίας από τη μία και Αμπού Ντάμπι και Ομάν από την άλλη -για την όαση της Μπουραίμι.

Τα μόνιμα σύνορα που δημιουργήθηκαν μετέβαλλαν το εσωτερικό πολιτικό σκηνικό πέραν του ζητήματος του προσδιορισμού της ιδιοκτησίας του πετρελαίου. Ουσιαστικά οριστικοποίησαν τις σχέσεις μεταξύ των φυλών, σύμφωνα με τη χάραξη των συνόρων και «απάλλαξαν» τους φύλαρχους από την ανάγκη της απόδειξης της ηγεσίας και ελέγχου τους, επί των φυλών τους, σε καθημερινή βάση. Έπαψε η ανάγκη για καθημερινή μέριμνα των σείχηδων προς τους υποστηρικτών τους γιατί πλέον αυτοί ήταν δεδομένοι. Η γη και οι φυλές πλέον τους ανήκαν και δεν ήταν πλέον πρώτοι έναντι ίσων, με τις στενές σχέσεις που τους διέκριναν. Ο πλούτος και η ισχύς που απέκτησαν ήταν πρωτοφανής αλλά ήταν τόσο ισχυροί όσο τα συμφέροντα τους συνέπιπταν με του «Υψηλού Επιβλέποντα», τη Βρετανία.

Πλέον τα κέρδη από το φυσικό πλούτο ανήκαν στους σείχηδες, ενώ παλιότερα το νερό, τα ψάρια, οι βοσκότοποι διατίθεντο σε κοινή χρήση από τα μέλη της φυλής. Και αυτή η αλλαγή έγινε με πρωτοβουλία των Βρετανών, οι οποίοι κατένειμαν τα κέρδη στους φύλαρχους, στην επικράτεια των οποίων βρέθηκε πετρέλαιο. Έτσι οι φύλαρχοι δεν χρειάζονταν τη συγκομιδή φόρων από τους κατοίκους της επικράτειας τους, ούτε και την ενεργή υποστήριξη τους. Αντίθετα, οι κάτοικοι εξαρτώνταν από τους φύλαρχους για το διαμοιρασμό του πλούτου, που ξαφνικά αυτοί απέκτησαν. Ωστόσο, θα πρέπει εδώ να σημειωθεί ότι κατά τις δεκαετίες του 1950 και 1960, όταν ο σείχης Σαχμπουτ αρνήθηκε να μοιραστεί τα έσοδα με τα μέλη της οικογένειάς του και με τις φυλές του εμιράτου του, οι Βρετανοί υποστήριξαν τον αδερφό του, Ζαγίντ μπιν Σουλτάνα αλ Ναχαγιάν για να τον εκθρονίσει, το 1966 (Peck 2001, 156). Ο αδερφός του αποδείχθηκε γενναϊόδωρος αλλά το σύστημα διακυβέρνησης παρείχε πλέον υπερβολική ισχύ στους σείχηδες και εναπόκειντο στη διακριτική τους ευχέρεια η μέριμνα για τους υπηκόους τους, ή αλλιώς από τη διάθεση τους για θετική προβολή προς αυτούς,

αλλά δίχως να λογοδοτούν σε κανέναν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο : Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΩΝ ΗΑΕ ΣΗΜΕΡΑ

4.1 Εισαγωγή

Η Βρετανία και πάλι, και πιο συγκεκριμένα το εσωτερικό βρετανικό πολιτικό σκηνικό, ήταν αυτή που άλλαξε τον ρου της ιστορίας των Κρατών της Ανακωχής και οδήγησε στη δημιουργία των Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων. Πιο συγκεκριμένα, το εργατικό κόμμα της Βρετανίας ήταν επικριτικό για το αυξημένο ετήσιο κόστος των δαπανών για την άμυνα, το οποίο δεν επέτρεπε την τόνωση της οικονομίας (Petersen 2000, 331). Όταν ανέλαβε την εξουσία το 1964, ο πρόεδρος του -και πλέον πρωθυπουργός- προέβη σε ενέργειες για την περικοπή των αμυντικών δαπανών. Κεντρική θέση στην πολιτική του είχε η διάλυση των περισσότερων βρετανικών στρατιωτικών βάσεων ανατολικά του Σουέζ και η απόσυρση δεκάδων χιλιάδων ανδρών μαζί με τις οικογένειές τους. Ως μέρος αυτού του σχεδίου ήταν και η αποχώρηση του συνόλου των βρετανικών στρατευμάτων από την αραβική χερσόνησο, μέχρι το 1968.

Αρχικά, αυτό σχεδιαζόταν να πραγματοποιηθεί με οικονομική ενίσχυση και με μικρή αύξηση των βρετανικών στρατευμάτων στην περιοχή, για να υποστηριχθεί η μετάβαση στη νέα ομοσπονδία των εκεί πρώην προτεκτοράτων. Ωστόσο, εσωκομματικές πιέσεις στο κυβερνών κόμμα οδήγησαν στην επίτευξη της αποχώρησης (Heard-Bey 1982, 336). Το Νοέμβριο του 1967, σε επίσκεψη του βρετανού υπουργού εξωτερικών στο Σάχη του Ιράν και στους Σείχηδες του Κόλπου, αυτός τους διαβεβαίωσε, ότι η βρετανική στρατιωτική παρουσία θα διατηρηθεί σε όλες τις βάσεις, που υπήρχαν. Παρά τις διαβεβαιώσεις, ο πρωθυπουργός σε ομιλία του στη Βουλή των Κοινοτήτων, δύο μήνες αργότερα, ανακοίνωσε δραστικές περικοπές δαπανών και την πρόθεση της πλήρους απόσυρσης των Βρετανών από τον Περσικό Κόλπο μέχρι το τέλος του 1971.

Πλέον, η απόσυρση των βρετανών από την περιοχή ανάγκαζε όλες τις χώρες να επανεξετάσουν τον αμυντικό σχεδιασμό και τις ανάγκες ασφαλείας τους και επιπλέον, οι χώρες-προτεκτοράτα Μπαχρέιν, Κατάρ και τα Κράτη της Ανακωχής θα έπρεπε να αναλάβουν τις εξωτερικές υποθέσεις μόνες τους. Με αφορμή την ανακοίνωση του βρετανού πρωθυπουργού Ουίλσον, οι σείχηδες του

Άμπου Ντάμπι και του Ντουμπάι συναντήθηκαν τον Φεβρουάριο του 1968 στα σύνορα των εμιράτων τους και συμφώνησαν να ενώσουν τα εμιράτα τους σε μία ομοσπονδία για από κοινού αντιμετώπιση θεμάτων εξωτερικής πολιτικής, άμυνας, ασφάλειας, κοινωνικών υπηρεσιών και μεταναστευτικής πολιτικής (Heard-Bey 1982, 341). Ταυτόχρονα, οι δύο ηγέτες κάλεσαν και τους ομόλογους τους να συμμετάσχουν σε μια ευρύτερη ομοσπονδία. Μια εβδομάδα αργότερα συγκεντρώθηκαν οι επτά ηγέτες των Κρατών της Ανακωχής μαζί με του Μπαχρέιν και του Κατάρ, στο Ντουμπάι. Η ανταπόκριση ήταν άμεση, παρά τις διαφορές αναμεταξύ τους, γιατί οι εξελίξεις ήταν σοβαρές και απαιτούσαν δραστηριοποίηση. Εδώ θα πρέπει να σημειωθεί ότι οι ίδιοι οι Βρετανοί, πριν ακόμη από την ανακοίνωση τους για αποχώρηση, προέτρεπαν τους σείχηδες για το σχηματισμό ομοσπονδίας. Στο πλαίσιο αυτό ήδη από το 1952, οι επτά είχαν συστήσει συμβούλιο αναμεταξύ τους δημιουργώντας το πρώτο κοινό, θεσμικό όργανο συντονισμού και λήψεως αποφάσεων.

Βέβαια, η συνάντηση των εννέα δεν έγινε με πρωτοβουλία ούτε των Βρετανών, ούτε του Συμβουλίου των επτά, αλλά με βάση τη διαμορφωθείσα κατάσταση και την ανησυχία των δύο ηγετών, Ζαγίντ μπιν Σουλτάν αλ Ναχαγιάν, του Άμπου Ντάμπι και Ρασίντ μπιν Σαιντ αλ Μακτούμ, του Ντουμπάι, οι οποίοι ήδη είχαν συνδέσει τα δύο εμιράτα τους. Το Ντουμπάι διατηρούσε καλές σχέσεις με το Κατάρ, το οποίο το είχε βοηθήσει με δάνεια και παραχωρήσεις και από την άλλη το Άμπου Ντάμπι είχε πάντα στενές σχέσεις με το Μπαχρέιν, του οποίου το νόμισμα χρησιμοποιούσε από το 1966 έως το 1972. Επιπλέον, το Μπαχρέιν είχε προσφέρει γενναιόδωρα δασκάλους και διοικητικούς υπαλλήλους στο Άμπου Ντάμπι σε μια προσπάθεια να βοηθήσει στις αυξανόμενες ανάγκες του τελευταίου (Heard-Bey 1982, 342).

Οι διαπραγματεύσεις των εννέα εμιράτων για σχεδόν δύο χρόνια, μέχρι τα τέλη Οκτωβρίου 1969, έδειχναν πως ήταν κοντά στην επίτευξη συμφωνίας για τη δημιουργία ομοσπονδίας. Τελικά όμως το Μπαχρέιν, ξεπερνώντας τους φόβους του για μια πιθανή προσάρτηση από το Ιράν, ιδιαίτερα μετά το Μάιο του 1970 με την έκθεση του ειδικού απεσταλμένου του ΟΗΕ, που έκανε λόγο για πλήρη ανεξαρτησία και την αποκήρυξη των διεκδικήσεων από το Ιράν (bbc.com 2018; Caldwell 1996, 52), προχώρησε μόνο του διακηρύσσοντας την ανεξαρτησία του

τον Αύγουστο του 1970³ (Heard-Bey 1982, 354). Επιπρόσθετα, το Μπαχρέιν είχε πολύ πιο ανεπτυγμένο σύστημα διοίκησης, κοινωνικών υποδομών και υπηρεσιών σε σχέση με τα υπόλοιπα εμιράτα. Ενδεχομένως επηρεαζόμενο από το Μπαχρέιν, αλλά και την τάση του να διαδραματίζει ηγετικό ρόλο, το Κατάρ προχώρησε στο διαχωρισμό του από τη διαφαινόμενη ομοσπονδία, υπό την αρχηγία του Άμπου Ντάμπι, και διακήρυξε, το Μάρτιο, προσωρινό σύνταγμα και δύο μήνες αργότερα κοινοβούλιο (Zahlan 1978, 195).

Το παραπάνω είχε σαν αποτέλεσμα να απομείνουν επτά εμιράτα, αυτά των Κρατών της Ανακωχής, για τη δημιουργία της ομοσπονδίας, με το Άμπου Ντάμπι να ηγείται αυτής. Αυτό κατείχε την πρωτοκαθεδρία λόγω του πλούτου και της ενεργητικής παρουσίας του σείχη Ζαγίντ μπιν Σουλτάν, ο οποίος με ενέργειες που ανέλαβε άμβλυσε τις διαφορές με τα ασθενέστερα εμιράτα και ισχυροποίησε τους δεσμούς ανάμεσα τους. Χαρακτηριστικά το 1970 το εμιράτο του Άμπου Ντάμπι είχε τριπλάσιο ρυθμό ανάπτυξης σε σχέση με το Κουβέιτ (Zahlan 1978, 194) και από το 1966 έως το 1972 οι δαπάνες του Άμπου Ντάμπι για την ανάπτυξη και των επτά εμιράτων αύξαναν σταθερά, φτάνοντας το 80% του συνόλου των δαπανών (Heard-Bey 1982, 323).

Σημαντικό ήταν επίσης, το γεγονός πως αυτή η οικονομική βοήθεια δεν κατευθυνόταν στα άλλα εμιράτα, δια μέσω των ηγετών τους, αλλά μέσα από ένα Γραφείο Ανάπτυξης, το οποίο είχε συσταθεί λίγα χρόνια νωρίτερα για να ελέγχει και να κατευθύνει την αναπτυξιακή βοήθεια, που παρείχαν οι Βρετανοί και τα γειτονικά αραβικά κράτη. Στο Γραφείο αυτό απασχολούνταν ειδικά εκπαιδευμένο προσωπικό, με εμπειρία σε αντίστοιχες θέσεις σε άλλες αναπτυσσόμενες χώρες – συχνά βρετανοί πολίτες- με εξειδίκευση στον προγραμματισμό και την κατανομή της αναπτυξιακής βοήθειας. Ο συνδυασμός της εμπειρίας και της τεχνογνωσίας με τα –σχεδόν- αστείρευτα κεφάλαια, που διέθετε το Άμπου Ντάμπι, είχε σαν αποτέλεσμα λίγο πριν και ιδιαίτερα τα πρώτα χρόνια μετά την ανεξαρτησία η έκταση των αναπτυξιακών έργων να μεταμορφώσουν τα ΗΑΕ (Heard-Bey 1982, 323).

³ Κατά τον Bradshaw (2020, 8), η απόφαση του αυτή ακούστηκε με ανακούφιση από τα άλλα εμιράτα, διότι αυτά πίστευαν ότι θα είχε δυσανάλογη επιρροή μέσα στην ομοσπονδία λόγω πληθυσμού και επιπέδου ανάπτυξης.

Έτσι, τον Ιούλιο του 1971 ψηφίστηκε προσωρινό σύνταγμα, το οποίο έδινε μεγαλύτερη ισχύ στα εμιράτα του Άμπου Ντάμπι και του Ντουμπάι και στις 2 Δεκεμβρίου 1971 σχηματίστηκε το νέο κράτος με έξι από τα επτά εμιράτα και Πρόεδρο το σείχη του Άμπου Ντάμπι. Εκτός της ομοσπονδίας παρέμεινε αρχικά το εμιράτο του Ρας αλ-Καϊμά, μέχρι το Φεβρουάριο του επόμενου έτους. Η αιτία για την μη συμμετοχή του από την αρχή ήταν η ισχυρή αμφισβήτηση των πρωτείων των εμιράτων του Άμπου Ντάμπι και του Ντουμπάι σε συνάρτηση με την αναμονή αποτελεσμάτων για έρευνες στα χωρικά ύδατα του εν λόγω εμιράτου. Επιπρόσθετα, υπήρχε από μέρους του μεγαλύτερη ευαισθησία έναντι του Ιράν λόγω της αντιδικίας του με αυτό για τις δύο νησίδες της Τουνμπ. Όταν τελικά αποδείχθηκε ότι τα αποθέματα δεν ήταν επαρκή το εμιράτο συνενώθηκε με τα υπόλοιπα (Ledstrup 2019, 75; Heard-Bey 1982, 369; Zahlan 1978, 195). Γίνεται φανερό λοιπόν ότι ένας σημαντικός λόγος για την ομοσπονδοποίηση των εμιράτων ήταν η κάλυψη των αναγκών ασφαλείας.

Ανάγκες ασφαλείας, οι οποίες υπήρχαν από παλιά, αλλά καλύπτονταν από τη Βρετανία. Η θεώρηση όμως του Ιράν, λόγω των παραδοσιακών περσικών του φιλοδοξιών στον περσικό κόλπο, ως μια από τις πιο σοβαρές απειλές για την ύπαρξη της νεοπαγούς ομοσπονδίας, επιβεβαιώθηκε από την παραμονή κιόλας του σχηματισμού των ΗΑΕ. Πιο συγκεκριμένα, στις 29 Νοεμβρίου, ο σείχης της Σάρτζα και ο Σάχης ανακοίνωσαν συμφωνία για τη νησίδα Αμπου Μούσα, η οποία προέβλεπε τη διατήρηση της κυριαρχίας από το εμιράτο και παράλληλα την εγκατάσταση Ιρανικής στρατιωτικής δύναμης σε τμήμα της νησίδας. Τα κέρδη από την εξόρυξη πετρελαίου στα ύδατα της νησίδας θα μοιράζονταν εξ ίσου ανάμεσα στα δύο μέρη (Caldwell 1996, 52). Την επόμενη ημέρα το Ιράν εγκατέστησε στρατιωτική δύναμη προβαίνοντας στη δίχως προειδοποίηση κατάληψη και των τριών νησίδων της περιοχής, αφηφώντας και το σείχη της Ρας αλ-Καϊμά, ο οποίος έως τότε δεν δέχονταν καν να συζητήσει για το καθεστώς της Μικρής και της Μεγάλης Τουνμπ.

4.2 Το ξεκίνημα της Ομοσπονδίας και η στρατηγική της

Με τέτοιο ξεκίνημα στις διεθνείς σχέσεις για τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα θα περίμενε κανείς να μην μπορέσουν να επιβιώσουν για πολύ ακόμη στη διεθνή

αρένα, διαμελιζόμενα από τους γείτονες τους, που το εποφθαλμιούσαν. Ωστόσο, τα ΗΑΕ παραμένουν, μέχρι σήμερα, η μόνη υπαρκτή ομοσπονδία κρατών στον αραβικό κόσμο. Μάλιστα, μετά το θάνατο του ιδρυτή τους και πρώτου προέδρου, το 2004, συνέχισαν με ακόμη πιο δραστήρια εξωτερική πολιτική (Almezaïni 2012, 21) «ξεδιπλώνοντας» με μεγαλύτερη εξωστρέφεια τη στρατηγική τους. Παρά το μειονέκτημα της έλλειψης ανθρώπινου δυναμικού, τα ΗΑΕ κατάφεραν να επεκτείνουν την επιρροή τους τόσο ανάμεσα στα κράτη της Μέσης Ανατολής, όσο και στο διεθνές σύστημα, συμμετέχοντας σε διακρατικούς οργανισμούς.

Αμέσως μετά τη δημιουργία τους επεδίωξαν να αυξήσουν το αίσθημα ασφάλειας, αλλά ταυτόχρονα και την επιρροή τους επιλέγοντας να γίνουν μέλη των Ηνωμένων Εθνών και του Αραβικού Συνδέσμου (Zahlan 1978, 196), ήδη από τις 6 Δεκεμβρίου 1971 (Heard-Bey 1982, 380). Από την εμφάνιση τους στο παγκόσμιο στερέωμα ως ομοσπονδία κρατών ξεκίνησαν την παροχή βοήθειας προς τα άλλα κράτη. Ο πλούτος που εξασφάλιζε το Άμπου Ντάμπι από την εκμετάλλευση των τεράστιων αποθεμάτων σε υδρογονάνθρακες και επιπρόσθετα από την εμπορική δραστηριότητα του Ντουμπάι χρησιμοποιήθηκε ως ο ακρογωνιαίος λίθος για την άσκηση της εξωτερικής τους πολιτικής (Mason 2018, 106).

Ο πόλεμος του Γιόμ Κιπούρ, τον Οκτώβριο του 1973, αφύπνισε το νεοσύστατο κράτος σε ότι είχε να κάνει με την αντίληψη των ζωτικών συμφερόντων του και την ανάγκη πρόσβασης σε κρίσιμες πληροφορίες έγκαιρα. Επιπλέον, συνειδητοποίησε την ανάγκη ορθής διαχείρισης και επένδυσης του πλεονάσματος των πετρελαϊκών του αποθεμάτων, της εκβιομηχάνισης για τη διασφάλιση της ευημερίας του, την προετοιμασία του για πιθανή εμπλοκή του σε έναν πόλεμο και την παροχή βοήθειας προς τους έχοντες ανάγκη (Heard-Bey 1982, 396). Η βοήθεια αυτή διοχετευόταν και διοχετεύεται δια μέσω εθνικών, περιφερειακών και ισλαμικών οργανισμών. Ενδεικτικά, να αναφέρουμε το Ταμείο του Άμπου Ντάμπι για την Ανάπτυξη (ADFD), το Αραβικό Ταμείο για την Οικονομική και Κοινωνική Ανάπτυξη (AFESD), το Αραβικό Νομισματικό Ταμείο (AMF), την Αραβική Τράπεζα για την Οικονομική Ανάπτυξη της Αφρικής (ABEDA), το Ταμείο του Αραβικού Κόλπου για την Ανάπτυξη των Ηνωμένων Εθνών (AGFUND), την Ισλαμική Τράπεζα για την Ανάπτυξη (IDB), τον Οργανισμό

Εξαγωγών Πετρελαιοπαραγωγών Χωρών (ΟΠΕΚ), το φιλανθρωπικό ίδρυμα των Ζαγίντ.

Από την περίοδο αυτή τα ΗΑΕ καταλαμβάνουν την τρίτη υψηλότερη θέση ως πάροχοι βοήθειας ανάμεσα στα αραβικά κράτη, πίσω από το Κουβέιτ και τη Σαουδική Αραβία. Αυτή τους η στρατηγική τα κατέστησε από νωρίς ως ένα προεξέχων και δραστήριο μέλος εντός του Αραβικού Συνδέσμου (Almezaini 2012, 52). Καθώς ο πλούτος των Εμιράτων μεγάλωνε, αυξανόταν και το μέγεθος της βοήθειας που αυτά προσέφεραν και μαζί με αυτά και το κύρος τους. Στην αρχή, μεγαλύτερο από το ήμισυ της βοήθειας αυτής κατέληγε σε άλλα αραβικά κράτη. Ωστόσο, κατά τη δεκαετία του 1980, λόγω της συμμετοχής των ΗΑΕ σε περιφερειακούς και διεθνείς οργανισμούς και ανάληψης πρωτοβουλιών σε γεωγραφικά ευρύτερες περιοχές, η βοήθεια τους επεκτάθηκε περισσότερο και στις μη αραβόφωνες χώρες. Έτσι, τις τελευταίες δεκαετίες αναπτύσσουν εξωτερική πολιτική μέσω της ήπιας ισχύος της «ανθρωπιστικής διπλωματίας»⁴ των πετροδολαρίων, η οποία εκτείνεται από την Ευρώπη και τα Βαλκάνια έως το Πακιστάν, το Μπαγκλαντές και την Ινδία (Mason 2018, 105).

Μετά την εκδήλωση της ιρανικής επανάστασης, το 1979, τα ΗΑΕ συμμετείχαν στην πρωτοβουλία της Σαουδικής Αραβίας για τη δημιουργία του Συμβουλίου Συνεργασίας του Κόλπου (GCC), το 1981 (Rickli & Almezaini 2017, 2). Δια μέσω του Συμβουλίου Συνεργασίας τα ΗΑΕ επέκτειναν την οικονομική και πολιτική τους επιρροή στη Μέση Ανατολή αλλά και διεθνώς, μέσω της συνεργασίας τους με τη Σαουδική Αραβία και τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής. Η επιλογή να συμπλεύσουν με τη Σαουδική Αραβία έγινε για να μπορέσουν να αντισταθμίσουν την επεκτατική στρατηγική του Ιράν μιας και αυτό ήταν το αντίπαλο δέος των Αράβων –συνολικότερα- στην περιοχή του Κόλπου. Η Βρετανία, στην οποία στηρίζονταν για χρόνια, είχε αποφασίσει να αποσύρει τη στήριξη της. Κάτι που έγινε ακόμη πιο φανερό κατά την κατάληψη από το Ιράν των τριών νησίδων των Κρατών της Ανακωχής, στις 30 Νοεμβρίου 1970. Κατά την ενέργεια των Ιρανών, η Βρετανία διέθετε πολεμικά πλοία στην περιοχή, αλλά δεν επενέβη, αν και ήταν τυπικά ακόμη εγγυήτρια δύναμη (Caldwell 1996, 52).

⁴ Σύμφωνα με το ifrc.org τα ΗΑΕ ήταν ο μεγαλύτερος πάροχος ανθρωπιστικής βοήθειας παγκοσμίως κατά το 2013 με 5,89 δις δολάρια. (www.ifrc.org/es/noticias/noticias/middle-east)

Η συνεργασία με τη Σαουδική Αραβία έλαβε χώρα παρά το γεγονός της ύπαρξης ιστορικού διεκδικήσεων και διενέξεων μεταξύ των δύο χωρών. Προσπάθεια για φιλική διευθέτηση της διαφοράς έγινε από μέρους του νεοσυσταθέντος κράτους, στα πλαίσια της στρατηγικής ενδυνάμωσης του ιδίου αλλά και της ειρηνικής συνύπαρξης και συνεργασίας με τα γειτονικά κράτη, ιδιαίτερα τα ανήκοντα στον Αραβικό Σύνδεσμο (Rugh 1996, 66). Επιπρόσθετα, η προσέγγιση ήταν απαραίτητη, γιατί έως τότε η Σαουδική Αραβία δεν είχε αναγνωρίσει επίσημα τα ΗΑΕ ως κρατική οντότητα, λόγω της προαναφερθείσας διαφοράς. Κατόπιν συζητήσεων υπό συνθήκες άκρας μυστικότητας, στα τέλη του καλοκαιριού του 1974, ο σείχης και πρόεδρος Ζαγίντ, υπέγραψε συμφωνία με το βασιλιά Φαιζάλ της Σαουδικής Αραβίας, που προσδιόριζε τα σύνορα μεταξύ των δύο κρατών, (Rugh 2007, 80). Η συμφωνία έγινε με παραχώρηση εδαφικών εκτάσεων στη Σαουδική Αραβία με αντάλλαγμα την αποκατάσταση σχέσεων καλής γειτονίας των ΗΑΕ με έναν ισχυρό γείτονα και την άρση των διεκδικήσεων των σαουδαράβων επί της περιοχής της άασης του Μπουραίμι (Bradshaw 2020, 174). Παρά ταύτα, τα ΗΑΕ κατόπιν δεύτερης ανάγνωσης του κειμένου, που υπέγραψαν, ζητούν έκτοτε την επαναδιαπραγμάτευση της συμφωνίας, θεωρώντας πως το κείμενο σε σχέση με τα προφορικώς συμφωνηθέντα διέφεραν.

Η επιλογή αυτή του Προέδρου να αποκαταστήσει τις σχέσεις με τη Σαουδική Αραβία επιβραβεύτηκε λίγο αργότερα, κατά την ιρανική επανάσταση. Το ξέσπασμα του πολέμου μεταξύ Ιράκ και Ιράν, που ακολούθησε, κατέδειξε στους Άραβες ηγέτες του Κόλπου την ανάγκη για πολιτική συνεργασία αναμεταξύ τους (Heard-Bey 1982, 382) και οδήγησε στη σύσταση του Συμβουλίου Συνεργασίας του Κόλπου. Συνεπώς, η χάραξη στρατηγικής, που βασιζόταν στη συνεργασία και την αλληλεγγύη από τα ΗΑΕ ήταν επιτυχημένη γιατί κατέστησε το νεοσύστατο κράτος ισχυρό σε περιφερειακό και διεθνές επίπεδο. Πλέον, δεν μπορούσε κανένας εξωτερικός δρών να απειλήσει την ύπαρξη του δίχως να προκαλέσει την διεθνή κατακραυγή χάρις τον δραστήριο ρόλο, που είχε αυτό αναλάβει, ως μεσολαβητής και πάροχος οικονομικής βοήθειας.

Έκτοτε, τα ΗΑΕ έχουν παίξει πολλές φορές το ρόλο του γεφυροποιού, λόγω της πολιτικής της συμφιλίωσης που πρεσβεύουν. Για παράδειγμα, το Δεκέμβριο του 1993, ο Πρόεδρος των ΗΑΕ παρενέβη μεταξύ των επικεφαλής του Κατάρ και

της Σαουδικής Αραβίας λόγω εδαφικών διαφορών μεταξύ τους. Ακόμη, έχει αναλάβει πολλές πρωτοβουλίες στα πλαίσια του Συμβούλιου Συνεργασίας του Κόλπου για την εξομάλυνση διαφορών σχετικά με την αύξηση της στρατιωτικής συνεργασίας μεταξύ των μελών του. Δραστήρια είναι και η συμμετοχή του στα πλαίσια του Αραβικού Συνδέσμου, όπου ο Πρόεδρος του συμμετέχει ενεργά σε συζητήσεις των μελών του Συνδέσμου σχετικά με τις αραβοισραηλινές σχέσεις και τις κρίσεις που παρουσιάζονται ανά τον κόσμο και λαμβάνει θέση ο Σύνδεσμος (Rugh 1996, 67). Χαρακτηριστικό παράδειγμα, η μεσολάβηση του ανάμεσα στον Σαντάμ Χουσεΐν και τους ηγέτες της Σαουδικής Αραβίας, Αιγύπτου και Κουβέιτ για να αποφευχθεί ο πόλεμος του Κόλπου, το 1991, όπως και το 2003 η προσφορά ασύλου στον πρώτο για να αποφευχθεί η δεύτερη επέμβαση των ΗΠΑ (Mason 2018, 103). Η επιτυχημένη εξωτερική πολιτική από το ξεκίνημα του νέου κράτους ήταν ωφέλιμη και στην εσωτερική λειτουργία του. Κατέστησε την ομοσπονδία άξια εμπιστοσύνης από τους πολίτες της, οι οποίοι στην πλειοψηφία τους μετέφεραν την εμπιστοσύνη τους από τον φύλαρχο στον Πρόεδρο των ΗΑΕ, βλέποντας πως το νέο κράτος τους παρείχε καλύτερο επίπεδο διαβίωσης και έχαιρε της εκτίμησης, αναγνώρισης και κύρους από κυβερνήσεις και διεθνείς οργανισμούς (Heard-Bey 1982, 382).

Με την ίδρυση της ομοσπονδίας τα ΗΑΕ δεν είχαν σχέσεις με καμία Μεγάλη Δύναμη εκτός της Βρετανίας εξαιτίας των συμφωνιών, που είχαν υπογράψει με αυτήν κατά τον 19^ο αιώνα. Οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής υποστήριξαν την ανεξαρτησία των ΗΑΕ και ήταν η τρίτη χώρα που τα αναγνώρισε. Ωστόσο, ο Πρόεδρος Ζαγίντ ήταν αρκετά επικριτικός απέναντι τους λόγω της στενής υποστήριξης, από τις ΗΠΑ, στο κράτος του Ισραήλ. (Rugh 1996, 68). Ο πόλεμος του Κόλπου και η προετοιμασία για αυτόν κατά το διάστημα 1990-1991 επιτάχυνε τη συνεργασία μεταξύ των δύο χωρών μιας και οι δύο είχαν τις ίδιες προσλαμβάνουσες, ως προς την ιρακινή απειλή. Η συνεργασία αυτή συνεχίστηκε και μετά την επέμβαση των Αμερικανών στο Ιράκ, με τη διεξαγωγή κοινών ασκήσεων, την αγορά αμυντικού υλικού και την αποστολή ενός στρατιωτικού τμήματος στη Σομαλία από τα ΗΑΕ μαζί με τους Αμερικανούς. Οι μεγάλες προμήθειες σύγχρονων οπλικών συστημάτων αποτελούσαν ευκαιρία για άσκηση πιέσεων από το Μικρό Κράτος των ΗΑΕ, πλέον της αύξησης του κύρους των ΕΔ του –και κατ' επέκταση και του ιδίου- καθώς διέθετε ότι πιο σύγχρονο υπήρχε

στους αμυντικούς εξοπλισμούς⁵ (nytimes.com 2020). Η πίεση επί διαφόρων θεμάτων ήσσονος σημασίας για μια μεγάλη δύναμη -σημαντικά όμως για ένα Μικρό Κράτος- αφορούσε καλύτερους όρους στη συμφωνία τους, ευνοϊκή μεταχείριση ή διευκόλυνση για ένα ζήτημα που αντιμετώπιζαν ή τέλος υποστήριξη σε μια διαμάχη με άλλο κράτος, εξαιτίας των στενών σχέσεων που ανέπτυξαν.

Η πολιτική όμως των ΗΑΕ δεν περιορίστηκε μονάχα στην υπερδύναμη. Την ίδια περίοδο, παράλληλα με την προσέγγιση με τις ΗΠΑ, ανέπτυξαν σχέσεις και με τη Ρωσία, αλλά και τη Γαλλία, αγοράζοντας στρατιωτικό εξοπλισμό. Με τη Γαλλία μάλιστα τα ΗΑΕ υπέγραψαν και αμυντική συμφωνία το 2009, με την οποία οι Γάλλοι εγγυώνται την εδαφική ακεραιότητα των ΗΑΕ (Machrouh 2020, 4). Επιπρόσθετα, διευρύνοντας τους δεσμούς τους με όλες τις χώρες-μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ προσπαθούν να αποκτήσουν ερείσματα στην πολιτική ασφαλείας, που επιλέγουν να ακολουθήσουν, ώστε να την ασκήσουν κατά το δυνατόν ανεξάρτητα. Πλέον, των σημαντικών παραγγελιών σε στρατιωτικό εξοπλισμό προσπαθούν να αναπτύξουν τη δική τους εγχώρια πολεμική και μη βιομηχανία, να αποκτήσουν εγχώρια τεχνογνωσία και να αυξήσουν την ήδη αξιόπιστη αποτρεπτική δύναμη των συμβατικών ενόπλων δυνάμεων τους.

Οι ένοπλες δυνάμεις τους αποτελούνται από 50 χιλιάδες ενεργό στρατό. Αυτές συντίθενται από εμιρατινούς αξιωματικούς και μισθοφόρους οπλίτες από άλλες αραβικές χώρες και το Πακιστάν (Mason 2018, 97). Είναι άρτια εξοπλισμένες με υπερσύγχρονο υλικό και εκπαιδεύονται συνεχώς με ισχυρούς στρατούς και υπό την επίβλεψη ξένων αποστράτων, που έχει προσλάβει το ομοσπονδιακό κράτος. Επιπλέον, από το 2014 έχει θεσπιστεί η 9μηνη υποχρεωτική στράτευση για τους νέους, με εθελοντική στράτευση των γυναικών για 9 μήνες. Η διάρκεια της θητείας για τους άνδρες αυξήθηκε, το 2018, σε 16 μήνες ελέω εμπλοκής στην Υεμένη (reuters.com 2018a).

4.3 Η Μετεξέλιξη της Στρατηγικής των ΗΑΕ

⁵ Τα ΗΑΕ παραμένουν ο μεγαλύτερος εμπορικός εταίρος των ΗΠΑ στην Μέση Ανατολή και ο πρώτος εξαγωγικός προορισμός των ΗΠΑ στην περιοχή, με το ποσό να φτάνει τα 25,7 δις δολάρια το 2016.

Στη στρατηγική των ΗΑΕ κατά την τελευταία δεκαετία έχει προστεθεί ιδιαίτερο βάρος στην αμυντική πολιτική τους. Σε αυτό συνέβαλε η οικονομική κρίση του 2008, κατά την οποία το εμιράτο του Ντουμπάι, έχοντας συσσωρεύσει χρέη 80 δισεκατομμυρίων δολαρίων, αντιμετώπισε οικονομικές δυσχέρειες (nytimes.com 2009; nytimes.com 2020). Η βοήθεια, που του προσέφερε ο Πρόεδρος των ΗΑΕ – και σείχης του Άμπου Ντάμπι- μέσω της ομοσπονδιακής τράπεζας, συνέβαλε καθοριστικά στη διάσωση του εμιράτου και κατέστησε τον ίδιο απόλυτο κυρίαρχο στην ομοσπονδία των επτά εμιράτων. Έτσι, ακόμη πιο ισχυρός, προχώρησε στη χάραξη της νέας στρατηγικής των ΗΑΕ, η οποία έθεσε ως προτεραιότητα την ασφάλεια της χώρας μέσα από την ακόμη πιο ενεργή εμπλοκή της σε περιφερειακά και διεθνή θέματα, με στόχευση την εγκαθίδρυση ενός ασφαλούς και σταθερού περιβάλλοντος στην περιφέρεια αυτών.

Στα πλαίσια αυτά υπάρχουν ενδείξεις, ότι μετατρέπονται σε πολύτιμο σύμμαχο των ΗΠΑ, με τις οποίες έχουν αναπτύξει στενές διπλωματικές και στρατιωτικές σχέσεις⁶ για την καταπολέμηση από κοινού της τρομοκρατίας στην περιοχή και όχι μόνο. Έχουν συμμετάσχει από κοινού με τις ΗΠΑ σε στρατιωτικές επιχειρήσεις, συμπεριλαμβανομένου τη Σομαλία (1992), τα Βαλκάνια (τέλη δεκαετίας 1990), το Αφγανιστάν (από το 2003), τη Λιβύη (2011), τη Συρία (2014-5). Έχουν υπογράψει διμερώς Συμφωνία Αμυντικής Συνεργασίας το 1994, για την ανάπτυξη κοινής προσέγγισης σε περιφερειακές συγκρούσεις και την προαγωγή της διαλειτουργικότητας μεταξύ των ενόπλων δυνάμεων τους, παραχωρώντας διευκολύνσεις στην αεροπορική βάση της Ντάφρα και το λιμένα Τζεμπέλ Αλί σε αυτούς. Μάλιστα, η Συμφωνία Αμυντικής Συνεργασίας ανανεώθηκε το 2019 με νέα 15ετούς διάρκειας (Katzman 2020, 14). Δεν είναι τυχαίο, ότι τα ΗΑΕ είναι το μοναδικό αραβικό κράτος με το οποίο η αμερικανική κυβέρνηση διαπραγματεύεται την πώληση των αεροσκαφών 5^{ης} γενιάς F-35, μετά και την ομαλοποίηση των σχέσεων των ΗΑΕ με το Ισραήλ⁷ (reuters.com 2020a) –ακόμη μία ιστορική συμφωνία μιας και αποτελούν μόλις την τρίτη αραβική χώρα που προσεγγίζει το

⁶ Εκτός της Αυστραλίας είναι η μόνη χώρα μη μέλος του NATO, που ο στρατός των ΗΠΑ επιτρέπει να παράσχει εγγύς αεροπορική επιχείρηση για τις χερσαίες αμερικανικές δυνάμεις στο Αφγανιστάν.

⁷ Όπως ήταν και η πρώτη χώρα που ξεκίνησε συζητήσεις το 1996 με τις ΗΠΑ, για την αγορά του – τότε- πλέον προηγμένου F-16, του F-16F Block 60, 80 μονάδες του οποίου παρέλαβε από το 2003 έως το 2006.

στενότερο σύμμαχο των ΗΠΑ.

Η προσέγγιση με τη Γαλλία είναι επίσης αξιομνημόνευτη. Οι τελευταίοι έχουν ανοίξει μια στρατιωτική βάση στο Άμπου Ντάμπι, το 2009, με 500 άτομα προσωπικό για την εξυπηρέτηση των υποχρεώσεων τους στον αγώνα κατά της πειρατείας και της τρομοκρατίας, κατόπιν προσκλήσεως των Εμιράτων. Είναι η πρώτη μεγάλη στρατιωτική εγκατάσταση, που ανοίγουν στο εξωτερικό, μετά το 1960 και η πρώτη εκτός της Αφρικής (dw.com 2009). Στην ίδια βάση στεγάζεται και η Ευρωπαϊκή θαλάσσια αποστολή από τον Ιανουάριο του 2020 για την εγκαθίδρυση ενός ασφαλούς περιβάλλοντος για τη ναυσιπλοΐα στην ευαίσθητη περιοχή των στενών του Ορμούζ σε συντονισμό με τις αμερικανικές δυνάμεις. Αφορμή για την ανάπτυξη της αποστολής στάθηκε το ξέσπασμα της κρίσης τον καλοκαίρι του 2019 με σειρά επιθέσεων σε εμπορικά πλοία από το Ιράν, κατόπιν πρότασης της Γαλλίας (europeanleadershipnetwork.org 2020). Η γαλλική παρουσία στη χώρα ενισχύεται και από εξοπλιστικά προγράμματα προμήθειας αεροσκαφών και αρμάτων, το 1986 και το 2003, καθώς και από τα εγκαίνια παραρτήματος του πανεπιστημίου της Σορβόνης και του μουσείου του Λούβρου, το 2006 και το 2017 αντίστοιχα .

Επιπλέον, επιδεικνύουν ακόμη πιο ανεξάρτητη στρατηγική εθνικής ασφαλείας με την ανάπτυξη δυνάμεων σε νέα θέατρα επιχειρήσεων, όπως στην Υεμένη από το 2015 (nytimes.com 2015) για να επηρεάσουν την εξέλιξη της εκεί διαμάχης υπέρ των συμφερόντων τους. Η επέμβαση έγινε με τη σύμφωνη γνώμη του Συμβουλίου Συνεργασίας του Κόλπου, αλλά τα ΗΑΕ δεν δίστασαν να διαφοροποιηθούν από την πολιτική της Σαουδικής Αραβίας εκεί, όταν διαπίστωσαν, πως τα συμφέροντα τους αποκλίνουν. Στη μάχη κατά της τρομοκρατίας χρησιμοποιούν και ιδιωτικές εταιρείες για παροχή ασφαλείας, εκπαίδευσης και για την εκτέλεση ειδικών επιχειρήσεων (Mason 2018, 97). Πιο συγκεκριμένα, σύναψαν στα τέλη του 2010 συνεργασία με την ιδιωτική εταιρεία Reflex Responses⁸ για τη δημιουργία ενός τάγματος ειδικών αποστολών με Λατινοαμερικάνους και Αφρικανούς, οι οποίοι εκπαιδεύονται από απόστρατους των ειδικών δυνάμεων δυτικών χωρών (nytimes.com 2011). Χαρακτηριστικά, ως

⁸ Ιδιοκτήτης της οποίας φέρεται να είναι ο πρώην ιδιοκτήτης της Blackwater

διοικητής της προεδρικής φρουράς, ενός επίλεκτου σώματος, έχει τοποθετηθεί από το 2009 ο Αυστραλός απόστρατος των ειδικών δυνάμεων Μαικ Χίντμαρς (heraldsun.com.au 2009; nytimes.com 2020).

Οι αποστολές που μπορεί να αναλάβει αυτή η μισθοφορική δύναμη, η οποία αποτελεί τμήμα της προεδρικής φρουράς, αφορούν τόσο το εσωτερικό της ομοσπονδίας, όσο και το εξωτερικό –τόσο στα ανατολικά όσο και τα δυτικά. Εξάλλου, η απειλή του Ιράν για τα Εμιράτα είναι υπαρκτή ακόμη και σήμερα. Αυτό εξακολουθεί να κατέχει τις τρεις διαφιλονικούμενες νησίδες στον Περσικό Κόλπο και διατηρεί αξιόλογη μειονότητα εντός της Ομοσπονδίας, ιδιαίτερα στο εμιράτο του Ντουμπάι. Όμως εκτός της απειλής των σιιτών, τα ΗΑΕ έχουν να αντιμετωπίσουν και τη Μουσουλμανική Αδελφότητα, την οποία το 2014 ανακήρυξαν ως τρομοκρατική ομάδα (nytimes.com 2020). Τρία γεγονότα ήταν αυτά που τα ανησύχησαν ιδιαίτερα και έκαναν τα ΗΑΕ να αναλάβουν ενεργή δράση εναντίον της Μουσουλμανικής Αδελφότητας. Πρώτον, η εκλογική νίκη των ισλαμιστών της Χαμάς στη Γάζα, το 2006. Δεύτερον και σημαντικότερο, η νίκη του Μόρσι, το 2012, στην Αίγυπτο με τη στήριξη του Κατάρ και της Τουρκίας. Το τρίτο ήταν η αναγνώριση του Φάγεζ αλ-Σάρατζ από τη διεθνή κοινότητα ως επικεφαλής της κυβέρνησης εθνικής ενότητας της Λιβύης, ο οποίος υποστηρίζεται από ισλαμιστές, συμπεριλαμβανομένης της Μουσουλμανικής Αδελφότητας.

Αποφασιστικός παράγοντας για την εμπλοκή τους στη Βόρεια Αφρική αποτέλεσε η Αίγυπτος, η οποία με το πανεπιστήμιο Αλ-Αζχαρ στο Κάιρο, θεωρείται το κέντρο των ισλαμικών σπουδών για τον αραβικό κόσμο. Εκεί εκπαιδεύονται 10 χιλιάδες ιμάμηδες κάθε χρόνο από ολόκληρο τον μουσουλμανικό κόσμο, κάτι που καθιστά την Αίγυπτο -και ειδικότερα τον πολιτικό της προσανατολισμό- κράτος βαρόμετρο για το μουσουλμανικό κόσμο –πέρα από την γεωγραφική της θέση, έκταση και πληθυσμό. Για το σκοπό αυτό επενέβησαν εκεί για τη μείωση της επιρροής της Τουρκίας και του Κατάρ και την επικράτηση και σταθεροποίηση του Αλ-Σίσι. Για τον ίδιο λόγο ενίσχυσαν και τον στρατάρχη Χαφτάρ λίγα χρόνια αργότερα, για την επικράτηση έναντι ακραίων ισλαμιστών και τη διαφύλαξη της Αιγύπτου (nytimes.com 2020). Στα πλαίσια της στοχευμένης οικονομικής βοήθειας τους, το καλοκαίρι του 2013 δώρισαν 3 δις δολάρια στην Αίγυπτο, αφού ο Σίσι εκδίωξε του Μόρσι και κατέλαβε την εξουσία, για την στήριξη

του. Στη συνέχεια, παρείχαν ακόμη 4 δις και προχώρησαν σε άμεσες επενδύσεις - με σχεδόν 900 επιχειρήσεις από τα ΗΑΕ, που δραστηριοποιούνται εκεί. Έχτισαν κατοικίες και σχολεία και από το 2014 έως το 2018 παρείχαν ενέσεις ρευστότητας στον τραπεζικό τομέα της χώρας ύψους άλλων -σχεδόν- 9 δις. Τέλος, βοήθησαν στην δημιουργία νέας στρατιωτικής βάσης της Αιγύπτου στην Ερυθρά Θάλασσα, που εγκαινιάστηκε τον Ιανουάριο 2020 (haaretz.com 2020). Στο ίδιο πλαίσιο, εναντίον των τρομοκρατών, ίδρυσαν το 2015 το κέντρο Σαουαμπ, μαζί με τις ΗΠΑ, στο Άμπου Ντάμπι για να καταπολεμήσει τη διαδικτυακή προπαγάνδα και στρατολόγηση του ISIS (gulfnews.com 2015).

Από το καλοκαίρι του 2013, με την επιτυχή εκδίωξη του Μόρσι –και της Μουσουλμανικής Αδελφότητας- από την Αίγυπτο, τα ΗΑΕ άρχισαν να διεκδικούν θέση μεταξύ των μεγάλων σε πολιτικό και στρατιωτικό επίπεδο στη Μέση Ανατολή. Φάνηκε ότι μπορούν να καθορίζουν τα γεγονότα που συμβαίνουν στην περιφέρεια τους. Στο πλαίσιο αυτό, διαδραμάτισαν σημαντικό ρόλο στην επέμβαση της Σαουδικής Αραβίας στην Υεμένη, από το Μάρτιο του 2015 Εκεί ανέπτυξαν από το 2015 τις δυνάμεις των ιδιωτικών εταιρειών έναντι των σιιτών Χούθι (theguardian.com 2018), που υποστηρίζονται από το Ιράν, μη θέλοντας να επωμιστούν το κόστος από την απώλεια εμιρατινών, αλλά ταυτόχρονα να ρυθμίσουν τις εξελίξεις στο περιβάλλον τους. Βέβαια, η στρατηγική τους είναι πολύπλευρη, διότι ταυτόχρονα με την εμπλοκή των δυνάμεων τους εκεί προσέγγιζαν το Ιράν μιας και διατηρούν σημαντικές εμπορικές σχέσεις μαζί του. Πριν ακόμα συναφθεί η συμφωνία των 5+1 -οι 5 του ΣΑ/ΟΗΕ και η Γερμανία με την Ευρωπαϊκή Ένωση- με το Ιράν, τον Ιούλιο του 2015, για το πυρηνικό πρόγραμμα του τελευταίου, τα ΗΑΕ έριχναν γέφυρες προσεγγίζοντας το. Διαβλέποντας την αμερικανοϊρανική προσέγγιση που σταδιακά λάμβανε χώρα κατά την περίοδο αυτή, κατά την επίσκεψη του υπουργού των εξωτερικών των ΗΑΕ, το 2013, στο Ιράν ο ίδιος δήλωνε, ότι αποτελεί «στρατηγικό εταίρο» για τη χώρα του (Mason 2018, 98). Έτσι, δεν βρέθηκαν σε δυσάρεστη θέση μετά την υπογραφή της συμφωνίας των 5+1 με το Ιράν το καλοκαίρι του 2015 και τη βελτίωση της θέσης του Ιράν με τη δύση, που ακολούθησε.

Αντίθετα, έχοντας προσεγγίσει και αυτά το Ιράν, θεώρησαν, ότι αυτό έχει καλές προθέσεις σχετικά με το πυρηνικό του πρόγραμμα, μετά τη σύναψη της

συμφωνίας των 5+1. Στην πραγματικότητα λοιπόν είχαν φροντίσει να αναπτύξουν στενές σχέσεις από το 2007, κατά τη διάρκεια της προεδρίας Αχμαντινετζάντ. Βεβαίως είχαν συναίσθηση, ότι η βελτίωση των αμερικανοιρανικών σχέσεων θα επέφερε μείωση στις αμερικανικές δεσμεύσεις στην περιοχή του Κόλπου (Mason 2018, 98). Γι' αυτό μετά την εκλογή Τραμπ, τα ΗΑΕ –πιθανότατα με αμερικανική συναίνεση- κανόνισαν μια μυστική συνάντηση μεταξύ του ιδρυτή της Blackwater, ο οποίος διέμενε μόνιμα στα ΗΑΕ από το 2010, και εκπρόσωπο του Ρώσου Προέδρου. Η μεσολάβηση των ΗΑΕ αφορούσε μεταξύ άλλων σε μια προσπάθεια δημιουργίας ενός μυστικού δίαυλου επικοινωνίας μεταξύ Μόσχας και Ουάσιγκτον για τον περιορισμό της ρωσικής επιρροής στη Συρία και των σχέσεων της με το Ιράν (washingtonpost.com 2017). Έτσι, έγινε ακόμη μια φορά φανερή η στενή σχέση των ΗΑΕ με τις ΗΠΑ, αλλά και ο ρόλος του μεσολαβητή, που μπορούν τα πρώτα να αναλάβουν ανάμεσα σε δύο μεγάλες δυνάμεις λόγω της φήμης και του κύρους τους σε διεθνές επίπεδο. Ωστόσο, η επιβολή κυρώσεων στο Ιράν από τον πρόεδρο Τράμπ, έπληξε την οικονομία των ΗΑΕ, και ιδιαίτερα του Ντουμπάι. Συνεπώς, κατά το 2018 οι εξαγωγές προς το Ιράν ανέρχονταν σε 19 δις και αναμένονταν μείωση στο μισό για το επόμενο έτος (ft.com 26072019).

Ωστόσο, με την ανακοίνωση τον Ιούλιο του 2019 περί απόσυρσης τους από την Υεμένη, για να ασχοληθούν αποκλειστικά με την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και την εμπέδωση ενός σταθερού περιβάλλοντος, δόθηκε η εντύπωση πως έκλεινε ένας κύκλος. Οι αξιωματούχοι των ΗΑΕ άρχισαν να εκφράζουν έναν πιο συμβιβαστικό λόγο έναντι του Ιράν. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός της παύσης εκτόξευσης κατηγοριών προς το μέρος της Τεχεράνης για την επίθεση σε τέσσερα τάνκερ στα ύδατα των ΗΑΕ, στον κόλπο του Ομάν, παρά τις δηλώσεις ΗΠΑ και Σαουδικής Αραβίας, που κατηγορήσαν το Ιράν για τις επιθέσεις. Τα ΗΑΕ δεν εξήγησαν το λόγο γι' αυτήν την αλλαγή στάσης, αλλά πιθανώς να προέχεται από μια επανεκτίμηση της στρατηγικής τους τα τελευταία έξι χρόνια. Μπορεί η αλλαγή πολιτικής να προκλήθηκε από το ψήφισμα της αμερικανικής γερουσίας, να σταματήσει η εμπλοκή των ΗΠΑ στην Υεμένη, την άνοιξη του 2019, παρά την αντίθεση του Προέδρου των (foreignpolicy.com 2019).

Επιπρόσθετα, υπάρχει μια διαφορετική ανάγνωση της ανακοίνωσης της 8ης Ιουλίου 2019 για την απόσυρση μέρους των δυνάμεων τους από την Υεμένη.

Αυτή αφορά σε διαφωνία με τη Σαουδική Αραβία επί των πολιτικοστρατιωτικών στόχων της επέμβασης τους στη χώρα. Με αυτήν τους την απόφαση επιδιώκουν να πετύχουν το στόχο τους, δηλαδή διαπραγματεύσεις με τους Χούθι και όχι την υποταγή τους, που φαίνεται πως δεν μπορεί να επιτευχθεί, μετά από 6 χρόνια συγκρούσεων. Ωστόσο, η συνεργασία που έχουν με τις ΗΠΑ στην Υεμένη ενάντια στην τρομοκρατία δεν θα επηρεαστεί από την απόσυρση αυτή, ούτε και ο έλεγχος που έχουν εδραιώσει στα νότια της χώρας και ιδιαίτερα στη σημαντικότερή πόλη της νοτίου Υεμένης, το Άντεν με το αεροδρόμιο και το λιμάνι του (arnews.com 2019a).

Ακόμη όμως και με αυτήν την ίδια την υπερδύναμη, η έξυπνη στρατηγική των ΗΑΕ δεν είναι προσδεμένη άνευ όρων. Οι εμιρατινοί γνωρίζουν, πως έχουν ένα ευρύ φάσμα διπλωματικών επιλογών σε ότι αφορά την αντιμετώπιση του Ιράν και επιλέγουν διαφορετική προσέγγιση, ανάλογα και με τις πληροφορίες που λαμβάνουν και τα γεγονότα που διαδραματίζονται. Για παράδειγμα με την έναρξη της διακυβέρνησης Τραμπ οι σχέσεις των ΗΠΑ με το Ιράν επιδεινώθηκαν. Αφορμή στάθηκαν σειρά γεγονότων: Απαγόρευση εισόδου Ιρανών στις ΗΠΑ (με την έναρξη της θητείας του), επιβολή κυρώσεων στο Ιράν (Οκτώβριος 2017), αναγνώριση της Ιερουσαλήμ ως πρωτεύουσας του Ισραήλ (Δεκέμβριος 2017), μονομερής απόσυρση των ΗΠΑ από τη συμφωνία των 5+1 για τα πυρηνικά του Ιράν (Μάιος 2018), προσβολή σαουδαραβικού τάνκερ (Ιούλιος 2018), επιβολή από τις ΗΠΑ νέων κυρώσεων (Νοέμβριος 2018), ανάπτυξη περισσότερων δυνάμεων των ΗΠΑ στην περιοχή (Μάιος 2019), κατάρριψη drone των ΗΠΑ πάνω από τα στενά του Ορμούζ τον επόμενο μήνα, δίχως σημαντική αντίδραση των ΗΠΑ. Όλα τα παραπάνω τα ΗΑΕ τα παρακολουθούσαν και προσαρμόζαν την πολιτική τους απέναντι στο Ιράν. Σε αντίβαρο των παραπάνω, απέσυραν δυνάμεις τους από την Υεμένη –όπως αναφέρθηκε- και υπέγραψαν μνημόνιο κατανόησης για τη θαλάσσια ασφάλεια με το Ιράν τον Αύγουστο του 2019, κατά την επίσκεψη αντιπροσωπείας τους, της πρώτης μετά από έξι χρόνια στο Ιράν, σε ένδειξη καλής θελήσεως (arnews.com 2019b; tehrantimes.com 2019). Χαρακτηριστικά, ενώ ασκούσαν κριτική στην προεδρία Ομπάμα για κατευνασμό του Ιράν, με τον Τραμπ ανησυχούσαν για πιθανό ξέσπασμα πολέμου, γνωρίζοντας πως σε μια τέτοια περίπτωση η χώρα τους θα είναι από τους πρώτους στόχους του Ιράν λόγω εγγύτητας (nytimes.com 2020).

Παρά ταύτα, τα Εμιράτα, διακρίνονται από μια ευαισθησία για τη διατήρηση αγαστών σχέσεων με τις ΗΠΑ. Στη Συρία, τις ακολούθησαν, από τις αρχές του 2012, στην ομάδα κρατών «Φίλοι της Συρίας», που υποστήριζαν τις αντικαθεστωτικές δυνάμεις. Λίγο πριν την άνοδο του Ισλαμικού Κράτους στην περιοχή το 2014, σταδιακά μαζί με τις ΗΠΑ προχώρησαν στην παύση της αδιάκριτης χρηματοδότησης των αντικαθεστωτικών. Τα ΗΑΕ ενίσχυσαν ομάδες αντίθετες στη Μουσουλμανική Αδελφότητα και το Κατάρ, ενισχύοντας τις προσπάθειες της Σαουδικής Αραβίας και των ΗΠΑ εκεί (tcf.org 2017). Αντίθετα, η Τουρκία και το Κατάρ είχαν μια υψηλή ανεκτικότητα στον τζιχαντισμό, κάτι το οποίο έκανε τα ΗΑΕ να ανησυχούν μήπως η Σαουδική Αραβία πάρει το μέρος τους, όχι μόνο στη Συρία αλλά και σε θέματα που τα απασχολούσαν στην ευρύτερη περιοχή.

Και πάλι, στη Συρία, τα ΗΑΕ ακολούθησαν διακριτικά τη δική τους πολιτική. Ενώ ΗΠΑ και Σαουδική Αραβία δεν επιθυμούν συνεργασία με το καθεστώς του Άσαντ, έχουν καλές σχέσεις και οι τρεις, με τους Κούρδους του SDF. Όμως, τα ΗΑΕ δεν εγκατέλειψαν τελείως τις αρχικές τους θέσεις. Το 2011, όλα τα αραβικά κράτη είχαν προσπαθήσει να μεσολαβήσουν για να επιτευχθεί ένας ειρηνικός συμβιβασμός δίχως την εκδίωξη του Άσαντ (Daher 2019, 3). Τα ΗΑΕ διατήρησαν την επαφή με το καθεστώς, υποδέχθηκαν στενά συγγενικά πρόσωπα του Άσαντ, όπως τη μητέρα και την αδερφή του και παρείχαν σημαντική ανθρωπιστική βοήθεια, μέσω του ΟΗΕ και της συριακής κυβέρνησης από το 2012 έως σήμερα. Διαφαίνεται λοιπόν ότι τα ΗΑΕ επιθυμούν η Συρία να επιστρέψει στην «αραβική οικογένεια» και γι' αυτό άνοιξαν την πρεσβεία τους στη Δαμασκό το Δεκέμβριο του 2018⁹ και συνεργάζονται στενά με τη Ρωσία για τα θέματα της Συρίας (jpost 2019). Με αυτόν τον τρόπο προσπαθούν να ισορροπήσουν την αυξανόμενη επιρροή της Τουρκίας και του Ιράν στη χώρα. Ενδεικτικά, στα τέλη του 2017 ο υπουργός των εξωτερικών των ΗΑΕ κάλεσε τις δύο χώρες να σταματήσουν αυτό που ο ίδιος αποκάλεσε «αποικιοκρατική δράση» (Daher 2019, 6).

Ωστόσο, από το 2015 μείωσαν τη συμμετοχή τους στις αεροπορικές προσβολές, που εκτελούσαν μαζί με τους Αμερικανούς εναντίον του συνασπισμού

⁹ Το ίδιο έπραξαν και στο Ιράκ 10 χρόνια νωρίτερα, όντας η πρώτη αραβική χώρα, που άνοιγε πρεσβεία με τη νέα σιιτική κυβέρνηση της χώρας.

του Ισλαμικού Κράτους στη Συρία. Αυτή η διαφοροποίηση στην πολιτική των ΗΑΕ εκεί, εδράζεται στις περιφερειακές εξελίξεις κατά το 2014 και 2015. Το διάστημα αυτό είχαμε για δεύτερη φορά την επέμβαση των ΗΑΕ στη Λιβύη. Η πρώτη επέμβαση έγινε το 2011, στα πλαίσια ενός ευρύτερου συνασπισμού υπό τις ΗΠΑ, για την εκπαράθρωση του Καντάφι. Τότε συμμετείχε και το Κατάρ, αλλά οι δύο χώρες υποστήριζαν αντιπαρατιθέμενες παρατάξεις της Λιβύης. Αυτή τη φορά, η επέμβαση έγινε μέσω της αεροπορικής προσβολής των ισλαμικών ομάδων, που υποστηρίζονταν από την Τουρκία και το Κατάρ για την παροχή υποστήριξης στον στρατάρχη Χαφτάρ (Daheer 2019, 5). Παράλληλα, τα ΗΑΕ διαχειρίζονται στη Μεσόγειο λιμένες στην Κύπρο, τη Γαλλία, την Αλγερία και την Ισπανία (Lons 2020, 29). Συνεπώς, η απόκτηση επιπρόσθετων ερεισμάτων σε μια περιοχή τόσο κοντά στην Ευρώπη τους εξασφάλιζε μεγαλύτερη επιρροή εκεί¹⁰, ενώ ταυτόχρονα καταπολεμούσαν την Μουσουλμανική Αδελφότητα και τις δυνάμεις που την στήριζαν, παρέχοντας σταθερότητα στην Αίγυπτο και κατ' επέκταση και στα ίδια. Στο πλαίσιο αυτό προσέγγισαν την Ελλάδα και την Κύπρο, οι οποίες αντιτίθενται στις φιλοδοξίες της Τουρκίας στη Μεσόγειο (Lons 2020, 30).

Όπως διαπιστώνει κανείς, η ένταση με την Τουρκία αυξάνει σταθερά σε θέματα περιφερειακής πολιτικής κατά τα τελευταία χρόνια και ιδιαίτερα μετά το πραξικόπημα του Σίσι στην Αίγυπτο, το 2013. Η ένταση αυτή, οφείλεται στη στενή συνεργασία που έχει η χώρα αυτή με το Κατάρ, τις αντιτιθέμενες στρατηγικές σε Λιβύη και Συρία και τα ανταγωνιστικά πολιτικά και οικονομικά συμφέροντα των δύο χωρών στο Κέρασ της Αφρικής (Daheer 2019, 6). Ο πρόεδρος Ερντογάν έχει ακόμη κατηγορήσει τα ΗΑΕ, ότι υποστήριξαν το πραξικόπημα εναντίον του το καλοκαίρι του 2016. Από τη μεριά των ΗΑΕ η δυσαρέσκεια έγκειται στην υποστήριξη της Τουρκίας στην Μουσουλμανική Αδελφότητα και άλλα ακραία ισλαμικά κινήματα από το 2011, τα οποία τα ίδια θεωρούν ως απειλή για την κυριαρχία τους και για την περιφερειακή σταθερότητα. Έκτοτε, τα ΗΑΕ φιλοδοξούν να περιορίσουν αυτές τις προσπάθειες της Τουρκίας. Μετά την ανάδειξη δε της Τουρκίας ως ενός από τους τρεις διεθνείς δρώντες, που έχει λόγο στη Συρία, δια μέσω των διπλωματικών πρωτοβουλιών της Ασάνα, από τον Ιανουάριο του 2017, το Άμπου Ντάμπι καταδίκασε την επιχείρηση «Κλάδος Ελαίας» και «Πηγή

¹⁰ Ανέπτυξαν περαιτέρω τη στρατηγική τους σχέση με τη Γαλλία.

Ειρήνης» των Τούρκων στα βόρεια της Συρίας, το Μάρτιο του 2018 και τον Οκτώβριο του επόμενου έτους. Τα παραπάνω, οδήγησαν στην έκφραση συμπαράστασης προς τους Κούρδους της Συρίας και του Ιράκ από τον εμιρατινό υπουργό εξωτερικών (kurdistan24.net 2019) και την παροχή οικονομικής βοήθειας.

Επιπλέον, δραστηριοποιούνται στη θάλασσα με στόχο την ανάπτυξη ναυτικού ικανού να επιχειρεί σε μεγάλες αποστάσεις από τη βάση του -με ταυτόχρονη ανάπτυξη των εγχώριων ναυπηγείων τους. Απώτερος στόχος για την προβολή ισχύος στην αφρικανική ήπειρο είναι η απόκτηση μέσω αυτής στρατηγικού βάθους (Machrouh 2020, 5). Αυτό κρίνεται ως απαραίτητο για κάθε κράτος, που επιθυμεί να έχει σημαίνοντα ρόλο διεθνώς και τα ΗΑΕ μέσω της Αφρικής ελέγχουν καλύτερα την αραβική χερσόνησο, τον κόλπο του Άντεν, την Ερυθρά θάλασσα, καταπολεμούν την πειρατεία στις περιοχές αυτές και παρέχουν βοήθεια στις επιχειρήσεις στην Υεμένη. Για το σκοπό αυτό έχουν συνάψει συμφωνίες με λιμάνια σε στρατηγικές θέσεις, όπως της Μπερμπέρα και Μποσάσο στη Σομαλιλάνδη και Πούντλαντ, από το 2016 και 2017 αντίστοιχα (thetaiwantimes.com 26102020), που βελτιώνουν την ικανότητα των να προβάλουν την ισχύ τους και να επηρεάζουν τις εξελίξεις σε περιφερειακό επίπεδο (Mason 2018, 97). Ιδιαίτερα σημαντικά για τις επιχειρήσεις που διεξάγουν στην Υεμένη είναι και τα λιμάνια της Ασάμπ, στην Ερυθραία –όπου έχουν και στρατιωτική βάση από το 2015- και του Άντεν στην Υεμένη. Επιπλέον, δυνάμεις των ΗΑΕ έχουν καταλάβει από τις 30 Απρ 2018 την στρατηγικής σημασίας νήσο Σοκότρα –με λιμάνι και αεροδρόμιο- στο αρχιπέλαγος της Υεμένης, στα πλαίσια της επιχείρησης του στη χώρα αυτή εναντίον των Χούθι. Εκεί έχουν προβεί σε έργα υποδομών για τον τοπικό πληθυσμό και έχουν δημιουργήσει στρατιωτική βάση (independent.co.uk 2018).

Ειδικότερα λοιπόν, το Κέρασ της Αφρικής αποτελεί ένα καινούργιο πεδίο ανταγωνισμών για τις περιφερειακές δυνάμεις της περιοχής και όχι μόνο¹¹. Η διαμάχη για αυτό έγκειται στην μεγάλη γεωστρατηγική αξία του. Το Κέρασ συνθέτουν το Τζιμπουτί, η Ερυθραία, η Αιθιοπία και η Σομαλία με τις δύο

¹¹ Ξεχωρίζει η δημιουργία, σχετικά πρόσφατα, στρατιωτικής βάσης από την Κίνα στο Τζιμπουτί, τον Αύγουστο του 2017.

αυτόνομες περιοχές της Σομαλιλάνδη και Πούντλαντ, οι οποίες αυτοανακηρύχθηκαν ανεξάρτητες. Η περιοχή ελέγχει μία από τις πιο πολυσύχναστες θαλάσσιες διόδους παγκοσμίως, μιας και ενώνει την Ερυθρά Θάλασσα και τη Μεσόγειο με τον κόλπο του Άντεν, τον Περσικό και τον Ινδικό ωκεανό (raconteur.net 2018). Εκεί, η επιχειρηματική αντίληψη των ΗΑΕ διείδε από το 2006 αυτό που οι άλλοι αδυνατούσαν, τη στρατηγική θέση και την ευκαιρία για κέρδος –οικονομικό και πολιτικοστρατιωτικό. Επένδυσαν τεράστια κεφάλαια σε λιμένες και στρατιωτικές βάσεις στην περιοχή, ενώ το Κατάρ μόλις πρόσφατα σχεδιάζει να κατασκευάσει ένα νέο λιμένα στο Χόμπιο της Σομαλίας (reuters.com 2019) και η Τουρκία άνοιξε τη μεγαλύτερη βάση της στο εξωτερικό στο Μογκαντίσου, το Σεπτέμβριο του 2017 (reuters.com 2017). Από την άλλη ο σύμμαχος των ΗΑΕ, η Σαουδική Αραβία, έχει αγοράσει γεωργικές εκτάσεις στην Αιθιοπία (reuters.com 2015).

Στην Αιθιοπία επίσης, τα ΗΑΕ ανακοίνωσαν το 2018 ότι θα παράσχουν οικονομική βοήθεια και επενδύσεις ύψους 3 δις δολαρίων (reuters.com 2018b). Αδιαμφισβήτητα, τα ΗΑΕ είναι ο πιο ενεργός περιφερειακός δρών στην περιοχή, σχετικά με τον ανταγωνισμό του δίπολου Τουρκίας-Κατάρ και Σαουδικής Αραβίας-ΗΑΕ, με τάσεις ανόδου του Κατάρ¹². Εκτός του οικονομικού ενδιαφέροντος, το Κέρας είναι σημαντικό και για λόγους ασφαλείας. Οι βάσεις των ΗΑΕ σε Ερυθραία, Σομαλιλάνδη και Πούντλαντ τα βοηθούν να ελέγχουν τα εμπορικά λιμάνια-κλειδιά καθώς και τη θαλάσσια δίοδο, που διέρχεται κατά μήκος τους και να διεξάγουν επιχειρήσεις γύρω από αυτές σε θέατρα, που εξυπηρετούν τους σκοπούς των. Η διπλωματική και οικονομική κρίση, που ξέσπασε τον Ιούνιο του 2017, μεταξύ του κουαρτέτου των αραβικών κρατών¹³ και του Κατάρ εξαιτίας των κατηγοριών των πρώτων για υποστήριξη του δεύτερου σε ακραίες ισλαμικές ομάδες και του Ιράν μεταφέρθηκε και στην περιοχή. Το Τζιμπουτί, η Ερυθραία και η Σομαλιλάνδη τάχθηκαν στο πλευρό του κουαρτέτου, ενώ η Σομαλία με το νέο της Πρόεδρο, κράτησε ουδέτερη στάση παρά τις πιέσεις ΗΑΕ και σαουδαράβων (Telci 2018, 6). Τα ΗΑΕ χάνουν έδαφος πρώτον, στη Σομαλία, μιας και ο νέος πρόεδρος τα

¹² Το οποίο πλέον έχει τη μεγαλύτερη διπλωματική αποστολή από τις χώρες του Κόλπου στην Αφρική (ifri.org 06 Φεβ 2020)

¹³ Σαουδική Αραβία, ΗΑΕ, Αίγυπτος και Μπαχρέιν

κατηγορεί, πως ενισχύουν τις αποσχιστικές τάσεις της Σομαλιλάνδης και του Πούντλαντ έχοντας προσεγγίσει παράλληλα το Κατάρ και την Τουρκία και δεύτερον, στο Τζιμπουτί, το οποίο, το Φεβρουάριο του 2018, κρατικοποίησε την επένδυση –από το 2006- των ΗΑΕ στο λιμένα του Ντοραλέχ κατηγορώντας το για δωροδοκία αξιωματούχων του, κακοδιαχείριση και απώλεια εσόδων (Telci 2018, 7). Ωστόσο, οι κατηγορίες του Τζιμπουτί κατέπεσαν επανειλημμένα στα δικαστήρια του Λονδίνου (arnews.com 2020), δίνοντας το δίκαιο στα ΗΑΕ. Τέλος, και στο Κέρασ της Αφρικής ΗΑΕ και σαουδάραβες μεσολάβησαν για την ακόμη στενότερη συνεργασία Αιθιοπίας και Ερυθραίας από το 2018, δύο κρατών που ήταν σε πόλεμο το διάστημα 1998-2000, αυξάνοντας και με αυτόν τον τρόπο το κύρος και την επιρροή τους.

Στα ανατολικά του Κόλπου, εκτός του Ιράν τα ΗΑΕ ενεργούν εξίσου δραστήρια όπως με τις υπόλοιπες περιοχές που τα περιβάλλουν. Οι σχέσεις που διατηρούν με το Πακιστάν και την Ινδία είναι αξιοσημείωτες. Ιδιαίτερα με την τελευταία έχουν αναπτύξει στρατηγική συνεργασία με αφορμή την καταπολέμηση της τρομοκρατίας (Siyech 2020, 351). Στην προσπάθεια ΗΑΕ και Σαουδικής Αραβίας να προστατέψουν τις μοναρχίες τους και να επεκτείνουν την επιρροή τους βρήκαν έναν αναπάντεχο σύμμαχο. Η Ινδία μετά την πτώση της Σοβιετικής Ένωσης αναζητούσε στρατηγικούς εταίρους. Με τη νέα χιλιετία προσέγγισε τις ΗΠΑ με μια σειρά αμυντικών συμφωνιών (thehindu.com 2020) και σε αυτές ακολούθησαν και οι σύμμαχοι των ΗΠΑ. Τα ΗΑΕ ανταποκρίθηκαν το 2003, με τη σύναψη αμυντικής συμφωνίας και επενδύσεων (mea.gov.in 2012), μετά τα τρομοκρατικά χτυπήματα στη Νέα Υόρκη το 2001. Τα χτυπήματα αυτά έκαναν ΗΑΕ και Σαουδική Αραβία, σταδιακά, να δουν διαφορετικά τις ισλαμικές οργανώσεις και να πάψουν να είναι ανεκτικά απέναντι τους, σε αντίθεση με το Πακιστάν και το Ιράν.

Ακόμη μεγαλύτερη ώθηση στη συνεργασία ΗΑΕ-Ινδίας-Σαουδικής Αραβίας δόθηκε μετά το ξέσπασμα της αραβικής άνοιξης και την απόφαση των ΗΑΕ να αντιμετωπίσουν δραστικότερα την τρομοκρατία το 2013. Έτσι, το διάστημα αυτό απομακρύνονται από το σουνιτικό Πακιστάν, το οποίο έως τότε υποστήριζαν στη διαφορά του με την Ινδία. Αυτό γίνεται γιατί βλέπουν πως το Πακιστάν συνεχίζει να υποστηρίζει τους Ταλιμπάν και άλλους ακραίους τζιχαντιστές για να τους

κατευθύνει στο Κασμίρ (Rashid 2010, 186). Η άρνηση του Πακιστάν το 2015 να συμμετέχει στη σύγκρουση στην Υεμένη υποβάθμισε ακόμη περισσότερο τη σχέση του με τα δύο κράτη του Κόλπου (carnegieendowment.org 2019). Σε συνέχεια της άρνησης του Πακιστάν για συνδρομή στην Υεμένη, ΗΑΕ και Σαουδική Αραβία πήραν το μέρος της Ινδίας σε αρκετά ζητήματα μεταξύ τους, που σχετίζονται με το Κασμίρ (eurasianimes.com 2020a).

Τα τελευταία χρόνια η έντονη δραστηριοποίηση των ΗΑΕ έναντι των ακραίων ισλαμικών κινημάτων την έφεραν αντιμέτωπη, εκτός του Πακιστάν, με το Κατάρ και την Τουρκία. Οι δύο αυτές ανερχόμενες δυνάμεις προσπαθούν να διεισδύσουν και σε αυτήν την περιοχή, ανταγωνιζόμενες τα ΗΑΕ και τη Σαουδική Αραβία. Κατήγγειλαν την Ινδία για την ανάκληση του ειδικού καθεστώτος του Κασμίρ, τον Αύγουστο του 2019, και υποστήριξαν τη Μαλαισία στην οργάνωση μιας νέας Ισλαμικής συνόδου, το Δεκέμβριο του 2019, με σκοπό να υποβαθμίσουν τον Οργανισμό Ισλαμικής Διάσκεψης, στον οποίο έχει πρωτεύοντα ρόλο η Σαουδική Αραβία (Ansar 2020, 70).

Ωστόσο, η ευέλικτη στρατηγική συμφιλίωσης των ΗΑΕ, διαφαίνεται και στη σχέση του με το Πακιστάν, μιας και ο Πρίγκηπας διάδοχος Μοχάμετ μπιν Ζαγίντ επισκέφθηκε τη χώρα, στην αρχή του τρέχοντος έτους προς ενίσχυση των δεσμών φιλίας μεταξύ τους και τη βελτίωση των διμερών σχέσεων τους (Khan 2020, 33). Σε αυτήν ο Πρίγκηπας διάδοχος των ΗΑΕ ανέφερε την κομβική θέση, που καταλαμβάνει το Πακιστάν στον Οργανισμό Ισλαμικής Διάσκεψης, προσπαθώντας να τονίσει την προσπάθεια που καταβάλει ο οργανισμός για την εκπροσώπηση του μουσουλμανικού κόσμου. Η προηγούμενη επίσκεψη μεταξύ των δύο ηγετών ήταν ένα χρόνο πριν, κατά την οποία τα ΗΑΕ προσέφεραν 3 δις δολάρια για την φθίνουσα οικονομία του Πακιστάν. Ωστόσο, μετά την ομαλοποίηση των σχέσεων των ΗΑΕ με το Ισραήλ και την κριτική που ασκήθηκε από το Πακιστάν για τη σύναψη της συμφωνίας, οι σχέσεις των δύο κρατών φαίνεται πως επιδεινώνονται. Στις 18 Νοεμβρίου 2020, τα ΗΑΕ ανακοίνωσαν την αναστολή χορήγησης βίζας για απασχόληση και τουρισμό για υπηκόους 13 χωρών, συμπεριλαμβανομένου και του Πακιστάν, με αιτιολογία την επιδημία του κορονοϊού. Το κοινό στοιχείο βέβαια μεταξύ των 13 αυτών χωρών είναι ότι δεν έχουν αποκαταστήσει διπλωματικές σχέσεις με το Ισραήλ (eurasianimes.com 2020b) ή εκφράστηκαν αρνητικά για τη

εν λόγο συμφωνία.

Από τα προαναφερθέντα διαφαίνεται η ηγετική ικανότητα και επιρροή του πρίγκηπα διαδόχου του θρόνου Μοχάμεντ μπιν Ζαγίντ. Η επιρροή του είναι τόσο μεγάλη που ηγέτες της περιοχής συζητούν μαζί του και λαμβάνουν τη γνώμη του για θέματα που τους απασχολούν σχετικά με σημαντικές αποφάσεις περί της διακυβέρνησης των κρατών τους, όπως για παράδειγμα ο Πρόεδρος της Αιγύπτου Μόρσι (haaretz.com 2020) και ο διάδοχος του θρόνου της Σαουδικής Αραβίας Μοχάμεντ μπιν Σαλμάν (Mason 2018, 99). Γίνεται αναφορά στον πρίγκηπα διάδοχο γιατί ο Πρόεδρος Καλίφα μπιν Ζαγίντ, λόγω εγκεφαλικού, από το 2014 (Katzman 2020, 1) ουσιαστικά είναι ανίκανος να κυβερνήσει. Ακόμη και με τον Αμερικανό πρόεδρο Ομπάμα είχε τακτικές συνομιλίες και του έλεγε τη γνώμη του για θέματα που αφορούσαν το Ιράν και τη Συρία (nytimes.com 2020). Από τα παραπάνω γίνεται κατανοητό πως με τις περισσότερες από αυτές τις χώρες τα ΗΑΕ έχουν σφυρηλατήσει δεσμούς στρατηγικής συνεργασίας και συντονίζουν τις ενέργειες και την πολιτική που ασκούν στην ευρύτερη περιοχή.

Η δραστηριότητα τους στο διεθνή στίβο τα τελευταία χρόνια είναι τόσο έντονη, που δεν θα μπορούσαν να αφήσουν εκτός το γειτονικό και φιλόδοξο Κατάρ. Οι πολλές εστίες πολιτικών αναταραχών στην περιοχή δεν αφήσαν αμέτοχο το Κατάρ, το οποίο προκαλεί με την εξωτερική πολιτική του τα γειτονικά αραβικά κράτη μιας και υποστηρίζει ανοιχτά τη Χαμάς και τη δραστηριότητα της Μουσουλμανικής Αδελφότητας σε ολόκληρο τον αραβικό κόσμο, ενώ διατηρεί και ιδιαίτερες σχέσεις με το Ιράν. Αποτέλεσμα αυτής της στρατηγικής του ήταν να στραφούν εναντίον του τα γειτονικά αραβικά κράτη. Τα ΗΑΕ πρωτοστάτησαν στη διαμάχη που ξέσπασε, συγκεκριμένα, μεταξύ των λοιπών μελών του Συμβουλίου Συνεργασίας του Κόλπου και της Αιγύπτου έναντι του Κατάρ στις 5 Ιουνίου 2017, όπου επιβλήθηκε οικονομικός και διπλωματικός αποκλεισμός του Εμιράτου εξαιτίας της υποστήριξης του σε εξτρεμιστικά στοιχεία και παρέμβασης του σε εσωτερικές υποθέσεις άλλων κρατών. Ως αντίδραση σε αυτή τους τη συμπεριφορά, και για να αποφύγει την υποταγή σε αυτά, το Κατάρ εμβάθυνε την προϋπάρχουσα συνεργασία με την –ιδεολογικά εγγύτερη- Τουρκία. Η βοήθεια που παρείχε η Τουρκία στο Κατάρ για να ανταπεξέλθει στον αποκλεισμό, αποκρυστάλλωσε τους δύο αντιτιθέμενους περιφερειακούς συνασπισμούς, οι

οποίοι είχαν εμφανιστεί ήδη σε Λιβύη, Συρία, Αίγυπτο και Κέρας της Αφρικής. Ωστόσο, και σε αυτή την περίπτωση ο έξυπνος χειρισμός του ζητήματος από τα ΗΑΕ ήταν αυτός που έστρεψε τελικά τη Σαουδική Αραβία εναντίον του Κατάρ για την υποστήριξη των Αδελφών Μουσουλμάνων (Mason 2018, 99).

Πέραν του εξωτερικού περιβάλλοντος και στο εσωτερικό της χώρας γίνονται συνεχείς προσπάθειες βελτίωσης της αποτελεσματικότητας και του εκσυγχρονισμού των διοικητικών υπηρεσιών του. Εκτός της εισόδου στη χώρα, κατά το παρελθόν, μορφωμένων Αράβων από την Αίγυπτο και το Μπαχρέιν (Heard-Bey 1982, 392) για αξιοποίηση τους σε διοικητικές θέσεις, στις αρχές της νέας χιλιετίας, η κυβέρνηση προσέλαβε νέους, ταλαντούχους ανθρώπους με σκοπό την καταπολέμηση της γραφειοκρατίας και το εκσυγχρονισμό του κρατικού μηχανισμού. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα, μεταξύ 2005 και 2008, η κυβέρνηση του Άμπου Ντάμπι να μειώσει το προσωπικό που απασχολεί, από 64 χιλιάδες σε μόλις 7 (nytimes.com 2020). Στο πλαίσιο της πλήρους αξιοποίησης του ανθρώπινου δυναμικού, προωθεί την ισότητα μεταξύ των δύο φύλων στη χώρα και από τα τέλη του 2018 ο Πρόεδρος εξέδωσε οδηγία σύμφωνα με την οποία το 50% των θέσεων του Ομοσπονδιακού Εθνικού Συμβουλίου θα καλύπτεται από αυτές (thenationalnews.com 2018). Επιπλέον, το 10% του διπλωματικού σώματος είναι γυναίκες –ενώ πριν το 2001 δεν υπήρχε καμία- και η πολεμική αεροπορία έχει πλέον αρκετές πιλότους στις τάξεις της (Katzman 2020, 6).

Παράλληλα κατευθύνουν τα τεράστια αποθέματα κεφαλαίων από την εκμετάλλευση του ορυκτού πλούτου της χώρας σε εναλλακτικά προγράμματα, που θα δώσουν ανάπτυξη και έσοδα μη εξαρτώμενα από την παραγωγή πετρελαίου. Στην κατεύθυνση αυτή προσελκύει νεοφυείς επιχειρήσεις, παρέχει ανώτατη εκπαίδευση στον πληθυσμό του και διαθέτει μεγάλα ποσά για έρευνα και ανάπτυξη στο εσωτερικό και το εξωτερικό. Η πολιτική της παροχής οικονομικής βοήθειας γίνεται πιο στοχευμένα από ότι στα πρώτα χρόνια της δημιουργίας του κράτους και σε αυτήν έχουν προστεθεί και επενδυτικά προγράμματα. Παράδειγμα τέτοιων δραστηριοτήτων αποτελεί το κρατικό ταμείο διαχείρισης πλούτου Mubadala, που δημιουργήθηκε το 2017 από τη συνένωση δύο κρατικών εταιρειών επενδύσεων. Αυτό λειτουργεί με ένα ευρύ χαρτοφυλάκιο επενδύσεων, από αεροδιαστημική και τηλεπικοινωνίες μέχρι ορυκτό πλούτο και ανανεώσιμες πηγές

ενέργειας, που εκτείνεται σε περισσότερες από 50 χώρες παγκοσμίως (mubadala.com 2020). Στο ταμείο αυτό οφείλεται και η δημιουργία ενός ερευνητικού κέντρου αεροδιαστημικής και αεροπλοΐας στο Αλ Άιν, όπου το 86% των εργαζομένων είναι γυναίκες (nytimes.com 2020). Το κέντρο αυτό αποτελεί τμήμα ενός ευρύτερου σχεδίου για τη διαστημική έρευνα, που διεξάγουν τα Εμιράτα δια μέσω του διαστημικού κέντρου στο Ντουμπάι από το 2006. Στο τελευταίο οφείλεται και η επιτυχημένη αποστολή του διαστημικού οχήματος "Ελπίδα" για τον πλανήτη Άρη στις 19 Ιουλίου 2020, με σκοπό τη συλλογή στοιχείων για την ατμόσφαιρα του κόκκινου πλανήτη (cnn.com 2020).

Αξιοσημείωτες είναι και οι προσπάθειες που καταβάλουν τα ΗΑΕ για να προβάλλουν την φήμη τους ως ένα αραβικό κράτος με υψηλό βαθμό ανεκτικότητας, πλουραλισμό και παροχή ίσων ευκαιριών στις γυναίκες. Αυτές απέδωσαν με την πρώτη, στα χρονικά, επίσκεψη του Ποντίφικα στην αραβική χερσόνησο, τον Φεβρουάριο του 2019 – έτους αφιερωμένου στην ανεκτικότητα από τα ίδια (nytimes.com 2020). Εξάλλου, έχουν χρηματοδοτήσει την ανέγερση χριστιανικών εκκλησιών στη χώρα και μέσω αυτής της ανεκτικότητας -σε αντιδιαστολή με την ροπή στον εξτρεμισμό του Κατάρ- κέρδισαν την συγκατάβαση των ΗΠΑ για την τετραετή απομόνωση του Κατάρ (Mason 2018, 100). Επιπλέον, ανακοίνωσαν την υποψηφιότητα τους για μια από τις 10 μη μόνιμες θέσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών για τη διετία 2022-2023¹⁴. Σκοπός της υποψηφιότητας των, όπως δήλωσε ο υπουργός εξωτερικών των ΗΑΕ, είναι να επικεντρωθεί στις προσπάθειες για την προώθηση της συνεργασίας, της καινοτομίας, την οικοδόμηση ανθεκτικότητας και την εξασφάλιση της ειρήνης (reuters.com 2020b).

Κλείνοντας, οφείλουμε να αναφέρουμε ότι είναι λίγες οι χώρες της Μέσης Ανατολής, αλλά και παγκοσμίως, που συνδυάζουν προοπτική και γοητεία για τους νέους, τουλάχιστον της ευρύτερης περιφέρειας. Συγκεκριμένα σε έρευνα που πραγματοποιήθηκε το 2020 ανάμεσα σε νέους Άραβες από 17 χώρες της περιοχής κατέδειξε ότι το 46% αυτών -καταλαμβάνοντας την πρώτη θέση- θα ήθελε να ζήσει στα ΗΑΕ (gulfnnews.com 2020). Αξίζει να σημειωθεί ότι την πρωτιά

¹⁴ Έχοντας ήδη μια θητεία στο ενεργητικό τους την περίοδο 1986-7 και με δεδομένο πως από τα 10 μη μόνιμα μέλη μόνο τα 5 προέρχονται από χώρες της Ασίας και της Αφρικής μαζί.

αυτήν καταλαμβάνουν τα ΗΑΕ για ένατη συνεχόμενη φορά, πίσω από τις ΗΠΑ, τον Καναδά, τη Βρετανία και τη Γερμανία. Αυτή φαίνεται πως είναι η μεγαλύτερη επιρροή, που μπορεί να ασκήσει ένα Μικρό Κράτος στην περιοχή, κατασκευάζοντας πόλους ήπιας ισχύος εντός και εκτός της χώρας δια μέσω του τουρισμού, της τεχνολογίας, της οικονομίας, του φιλανθρωπικού του έργου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο : ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Με βάση τη θεωρία των Μικρών Κρατών και την περίπτωση μελέτης των Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων μπορούμε να εξάγουμε ορισμένα συμπεράσματα τα οποία μπορούν, υπό προϋποθέσεις να αξιοποιηθούν και από τη χώρα μας. Στόχος δεν είναι άλλος από την υλοποίηση μιας πετυχημένης πολιτικής Μικρού Κράτους και από την Ελλάδα, λαμβάνοντας υπόψη τις δικές της ιδιαιτερότητες και χαρακτηριστικά σε σχέση με τα χαρακτηριστικά και τη στρατηγική των ΗΑΕ.

Ο αριθμός των κρατών σε παγκόσμιο επίπεδο, κατά τις τελευταίες δεκαετίες, έχει αυξηθεί κατακόρυφα. Η πλειοψηφία αυτών είναι μικρά και αντιμετωπίζουν παρόμοια προβλήματα στο παγκοσμιοποιημένο, άναρχο και ανταγωνιστικό διεθνές σύστημα. Τα προβλήματα ανάμεσα στα Μικρά Κράτη παρουσιάζουν ακόμη μεγαλύτερες ομοιότητες μιας και το διεθνές σύστημα καθορίζει σε μεγάλο βαθμό τη συμπεριφορά τους. Το γεγονός αυτό εκμεταλλεύτηκαν τα ΗΑΕ για την περαιτέρω εμβάθυνση των σχέσεων τους με άλλα Μικρά Κράτη της περιοχής, εντασσόμενα αμέσως μετά την κήρυξη της ανεξαρτησίας τους σε διεθνείς και περιφερειακούς οργανισμούς. Από την αρχή, η συμμετοχή τους εντός των οργανισμών αυτών ήταν δραστήρια και προσπάθησαν να αυξήσουν την επιρροή και το κύρος τους αξιοποιώντας τα αστείρευτα κεφάλαια τους και βοηθώντας άλλα κράτη της περιφέρειας τους αρχικά και ευρύτερα αργότερα. Με αυτόν τον τρόπο δημιούργησαν και σφυρηλάτησαν συμμαχίες δυσχεραίνοντας τη θέση όσων εποφθαμιούσαν μέρος της επικράτειας τους, ενισχύοντας ταυτόχρονα το αίσθημα ασφάλειας τους. Είναι χαρακτηριστικό εξάλλου, ότι η μόνη προσπάθεια –και δυστυχώς επιτυχημένη- κατάληψης εδαφικής επικράτειας, που δέχθηκαν καταγράφηκε κατά τη μετάβαση από την κηδεμονία της Βρετανίας σε ανεξάρτητο κράτος και ενώ η Βρετανία ήταν ακόμη εγγυήτρια δύναμη.

Από την πρώτη ημέρα της ιστορίας τους ως ΗΑΕ, αντιλήφθηκαν ότι βρίσκονται σε ένα άναρχο, παγκόσμιο σύστημα αυτοβοήθειας. Πως, παρά τη συμμετοχή τους σε διεθνείς οργανισμούς και συμμαχίες, μονάχα οι δικοί τους παράγοντες ισχύος είναι αυτοί, που θα εξασφαλίσουν την εδαφική ακεραιότητα και ανεξαρτησία για τους πολίτες τους. Ως συνέπεια του παραπάνω, τα ΗΑΕ έδωσαν

μεγάλο βάρος στην αξιοποίηση –κατά το καλύτερο δυνατό- των πηγών πλούτου, που διέθεταν και ενήργησαν με προβλεπτικότητα αναπτύσσοντας μια οικονομία, που θα βασιζόταν σε εναλλακτικές πηγές και δραστηριότητες για την απόκτηση πλούτου. Εκμεταλλεύτηκαν τη γεωγραφική τους θέση για να αναπτύξουν την οικονομία τους και με τολμηρή επιχειρηματική σκέψη δεν δίστασαν να καινοτομήσουν διαθέτοντας κονδύλια τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό, προσβλέποντας στην εύρεση της αριστείας και της πρωτοπορίας για την αύξηση των φορτίων ισχύος τους.

Η άνοδος των Μπάνι Γιας κατά τον 20^ο αιώνα ήταν απότοκο των συμφωνιών ανακωχής με τη Βρετανία, οι οποίες περιόρισαν τη δράση των θαλασσοπόρων Κασίμι και άνοιξαν, ταυτόχρονα, σαν φυσικό επακόλουθο το δρόμο στο αντίπαλο δέος τους, τους Μπάνι Γιας. Έτσι Αμπού Ντάμπι και Ντουμπάι αναπτύχθηκαν ενώ Σάρτζα και Ρας αλ-Καϊμά παρήκμασαν σταδιακά. Από συστάσεως της ομοσπονδίας τους παραμέρισαν αυτές τις διαφορές ανάμεσα στις φυλές, που διέτρεχαν την ιστορία τους, καθώς και τις διενέξεις για τον προσδιορισμό των εσωτερικών συνόρων. Συνασπίστηκαν όλα τα εμιράτα εναντίον του Ιράν. Τόνισαν τον κοινό κίνδυνο που έπρεπε να αντιμετωπίσουν και μάλιστα το έπραξαν τάχιστα -μετά την ανακοίνωση της αποχώρησης των Βρετανών- εντός μιας τριετίας. Σε αυτό βέβαια συνέβαλε και η ηγετική φυσιογνωμία του Σείχη του ισχυρότερου εμιράτου, του Άμπου Ντάμπι, ο οποίος με διορατικό και πνεύμα ενότητας χρηματοδότησε γενναία αναπτυξιακά έργα για το σύνολο των εμιράτων, με προτεραιότητα στα λιγότερο ανεπτυγμένα και δίχως ορυκτούς πόρους. Αυτές του οι ενέργειες μεταμόρφωσαν τη χώρα σε σύντομο χρονικό διάστημα και αύξησαν τους συνεκτικούς δεσμούς μεταξύ των πολιτών και από τα επτά εμιράτα. Όλοι είδαν τον Πρόεδρο της Ομοσπονδίας ως τον νέο κοινό Σείχη, τον οποίο εμπιστεύτηκαν.

Παράλληλα με την μέριμνα τους για την διαφοροποίηση και ενδυνάμωση της οικονομίας τους, τα ΗΑΕ ενίσχυσαν και ενισχύουν τις ένοπλες δυνάμεις τους. Προβαίνουν σε προμήθεια των πιο σύγχρονων και εξελιγμένων οπλικών συστημάτων, που παράγονται διεθνώς, ενώ ταυτόχρονα προσπαθούν να αναπτύξουν και εγχώρια τεχνολογία τόσο στην αμυντική βιομηχανία, όσο και σε άλλους τομείς υψηλής τεχνολογίας. Δια μέσω των προμηθειών αμυντικού υλικού

άσκησαν πίεση στις χώρες-προμηθευτές συνάπτοντας αμυντική συμφωνία ή παροχή υποστήριξης σε μία διαμάχη με άλλο κράτος, ενώ προσπαθούν να συνδιαλέγονται και να επιλέγουν οπλικά συστήματα από διαφορετικές Μεγάλες Δυνάμεις. Από όλη αυτή τη διαδικασία δεν έπαυαν να ενισχύουν ταυτόχρονα και το κύρος τους ως ένα Μικρό Κράτος με μεγάλη επιρροή.

Ωστόσο, η μεροληπτική συμπεριφορά των Βρετανών, σε σχέση με το Μπαχρέιν και την απώλεια των τριών νησίδων το 1971, όπως και ο πόλεμος του Γιόμ Κιπούρ, τους έθεσε από νωρίς σε εγρήγορση απέναντι στις Μεγάλες Δυνάμεις. Έδωσαν ιδιαίτερη σημασία στην αυξημένη πληροφόρηση στα πλαίσια της χάραξης της στρατηγικής τους απέναντι στις Μεγάλες Δυνάμεις και τις δυνάμεις στην περιφέρεια τους. Αυτό δεν τους επέτρεψε να τις προσεγγίσουν, με πρώτες τις ΗΠΑ, αλλά με προσεκτικά βήματα. Είχαν συνειδητοποιήσει, ότι το μέγεθος τους είναι τέτοιο που δεν συγχωρούνται λάθη στη χάραξη της στρατηγικής τους. Καθ' όμοιο τρόπο προσέγγισαν και τη Σαουδική Αραβία για να μπορέσουν να ανασχέσουν το απειλητικότερο και αιρετικό Ιράν αλλά και να στραφούν έναντι του φιλόδοξου Κατάρ. Ωστόσο, με καμία από τις μεγαλύτερες δυνάμεις με τις οποίες ήρθαν σε επαφή, δεν της επέτρεψαν να τους χειραγωγήσει. Έδειξαν το απαιτούμενο σθένος και ακολούθησαν τη στρατηγική που χάραξαν και ας ερχόταν αυτή σε αντίθεση -όπως στην περίπτωση της Υεμένης ή της Συρίας- με τη στρατηγική του μεγαλύτερου εταίρου τους, προσέχοντας όμως να μη φτάσουν στα άκρα. Όταν αντιλήφθηκαν, ότι η πολιτική που ασκούσε μια Μεγάλη Δύναμη, τους οδηγούσε σε ανεπιθύμητες καταστάσεις, έθεσαν όρια και ενήργησαν αυτόνομα για να υλοποιήσουν τους βασικούς άξονες της στρατηγικής τους.

Η έλλειψη πολιτικής συνοχής στην εξωτερική πολιτική των ΗΠΑ έναντι του Ιράν, ανάμεσα στις δύο προεδρίες Ομπάμα και Τράμπ και η απροθυμία της Ουάσιγκτον να προστατέψει τους συμμάχους της στον Κόλπο, προκάλεσαν τη προσέγγιση των ΗΑΕ με το Ιράν, από φόβο μη βρεθούν μόνα τους εναντίον του και στα πλαίσια καλής γειτονίας και συνεργασίας. Ίσως διαφαίνεται λοιπόν, μια απόπειρα επανεξέτασης της στρατηγικής του τελευταίου διάστημα, με αποτέλεσμα τη μείωση της επιθετικής εξωτερικής πολιτικής. Σε αυτό πιθανώς να συνέβαλαν και η έλλειψη επιτυχιών το τελευταίο διάστημα σε Λιβύη, Υεμένη και λιγότερο στη Συρία, η αστάθεια που προκαλεί αυτή η στρατηγική στην οικονομία

του και το μεγάλο κόστος που καλείται να επωμιστεί από αυτή τη στρατηγική. Το μέλλον θα δείξει αν αυτή η στάση αποτελεί αλλαγή στρατηγικής ή απλά στρατηγικούς ελιγμούς για να αντισταθμίσουν ισχυρότερους δρώντες.

Με την κήρυξη της ανεξαρτησίας των ΗΑΕ δεν υπήρχε οργανωμένη ομοσπονδιακή διοίκηση στο εσωτερικό τους. Για το λόγο αυτό προέβησαν σε είσοδο διοικητικού προσωπικού από αραβικές χώρες με υψηλότερο επίπεδο μόρφωσης και συνέχισαν, στη συνέχεια, με μεταρρύθμιση της εσωτερικής διοίκησης του ομοσπονδιακού κράτους. Τοποθέτησαν μορφωμένο, νεαρό προσωπικό, με όρεξη για δουλειά και για διάκριση, καταφέροντας παράλληλα να μειώσουν τον αριθμό των απασχολούμενων και να παράξουν ένα ευέλικτο κρατικό μηχανισμό. Επιπρόσθετα, όταν βρέθηκαν σε αυξημένες ανάγκες προσωπικού ενόπλων δυνάμεων, δεν δίστασαν να χρησιμοποιήσουν δυνάμεις αλλοδαπών μισθοφόρων, να θεσπίσουν υποχρεωτική θητεία και μετέπειτα να αυξήσουν τη διάρκεια της, όταν το έκριναν απαραίτητο για την ασφάλεια της χώρας. Η προσέγγιση τους στο θέμα του ανθρώπινου δυναμικού ήταν τόσο καινοτόμα για αραβικό κράτος, που προώθησαν παροχή ίσων ευκαιριών και στα δύο φύλα και όρισαν εθελοντική στράτευση και για τις γυναίκες, στους 9 μήνες.

Η στρατηγική, που ακολουθούν τα ΗΑΕ έναντι της κυριότερης απειλής που αντιμετωπίζουν, το Ιράν, είναι πολύπλευρη. Από τη μία εμπλέκονται σε πόλεμο δι αντιπροσώπων στην Υεμένη ή δε διστάζουν να εμπλέξουν ακόμη και δικές τους δυνάμεις εκεί και από την άλλη επιχειρούν την προσέγγιση τους με αυτό, όταν διαπιστώνουν, πως η πολιτική των Μεγάλων είναι τέτοια που τα θέτει σε τροχιά σύγκρουσης. Έχουν επίγνωση των κινδύνων που διατρέχουν, λόγω της εγγύτητας με αυτό, αλλά και από την άλλη δε διστάζουν να ενεργήσουν πιο δραστικά και να ζητήσουν και αντίστοιχη συμπεριφορά από τους συμμάχους τους, όταν βλέπουν πως αυτό κρίνεται απαραίτητο για τη διασφάλιση των στρατηγικών συμφερόντων τους. Θα μπορούσε, ίσως, να παρομοιαστεί αυτή τους η συμπεριφορά με τη συμπεριφορά των φυλάρχων τους κατά τον 18^ο και 19^ο αιώνα, όπου οι εχθροί ξαφνικά μπορούσαν να γίνουν σύμμαχοι, βασιζόμενοι σε πρόσκαιρα συμφέροντα. Την ίδια ικανότητα δείχνουν ότι διατηρούν και οι απόγονοι τους με τα διπλωματικά παιχνίδια με το Ιράν, δευτερευόντως με τη Σαουδική Αραβία και προσφάτως με το Ισραήλ υλοποιώντας στη στρατηγική τους με μαεστρία. Στόχος τους η διατήρηση

της ισορροπίας μεταξύ τους, ώστε να εξασφαλίζουν την ακεραιότητά τους και ένα ασφαλές περιβάλλον στην περιοχή τους.

Η κυβέρνηση των ΗΑΕ, όπως γίνεται φανερό από την ανάλυση, έχει αναλάβει πολλές φορές διαμεσολαβητικές προσπάθειες για την επίλυση περιφερειακών εντάσεων ή συγκρούσεων, οι οποίες μπορεί να επηρεάσουν κατά μη επιθυμητό τρόπο την εθνική ασφάλεια της χώρας. Η δραστήρια συμμετοχή τους σε διεθνείς και περιφερειακούς οργανισμούς, η πολιτική της συμφιλίωσης που πρεσβεύουν, το κύρος και η φήμη που απολαμβάνουν από πολύ νωρίς ανάμεσα στα άλλα κράτη διεθνώς, το ακέραιο και ουδέτερο προφίλ, η μικρή ισχύς τους και η ικανότητα των ηγετών τους να δράσουν ως μεσάζοντες ήταν οι λόγοι, για τους οποίους ανέλαβαν να επιλύσουν διαφορές σε αντιτιθέμενα συμφέροντα.

Ένας σημαντικός λόγος για την ομοσπονδιοποίηση των εμιράτων ήταν η κάλυψη των αναγκών ασφαλείας τους. Οι ανάγκες αυτές υπήρχαν από παλιότερα, αλλά καλύπτονταν από την παρουσία της Βρετανίας. Συνεπώς τα εμιράτα, ήδη από τη δημιουργία τους εμπεριείχαν το στοιχείο της συναίνεσης, του συμβιβασμού και της άσκησης επιρροής στις σχέσεις αναμεταξύ τους. Αποτελούσαν δηλαδή μια μικρογραφία του διεθνούς περιβάλλοντος στο οποίο ξαφνικά εισέρχονταν μετά τον «απογαλακτισμό» τους από τη Βρετανία με την ανεξαρτησία τους. Η στρατηγική, που ακολούθησαν το καθένα εντός της ομοσπονδίας για να επηρεάσει τα άλλα και να τοποθετηθεί καλύτερα εντός αυτής, ήταν παρόμοια με το διεθνές περιβάλλον που εισερχόντουσαν ως ΗΑΕ. Όπως το Άμπου Ντάμπι επικράτησε ανάμεσα στα επτά εμιράτα με πνεύμα αλληλεγγύης και αλληλοβοήθειας με ταυτόχρονη ροή άφθονων κεφαλαίων Παρόμοια στρατηγική ακολούθησαν και ως ΗΑΕ, αυτή της παροχής οικονομικής βοήθειας. Ο πλούτος, ως ακρογωνιαίος λίθος της στρατηγικής τους, πέτυχε τόσο στο εσωτερικό, όσο και στο εξωτερικό, δίχως βέβαια αυτό να σημαίνει, ότι από μόνη της η οικονομική ευρωστία είναι ικανή συνθήκη για την επιτυχία ενός Μικρού Κράτους.

Επιπρόσθετα, η συνεργασία με τη Σαουδική Αραβία έγινε παρά το γεγονός της ύπαρξης διεκδικήσεων από μέρους της. Η στρατηγική αυτή ακολουθήθηκε, γιατί ήταν η καλύτερη δυνατή τη δεδομένη χρονική στιγμή. Τα ΗΑΕ γνώριζαν, πως δεν μπορούν να προχωρήσουν στο διεθνές περιβάλλον μόνο τους, ως ένα Μικρό

Κράτος με πεπερασμένα φορτία ισχύος. Συνεπώς, κατόπιν ορθολογικής επιλογής τάχθηκαν με μια εκ των δύο περιφερειακών δυνάμεων της περιοχής για να μπορέσουν να αντιμετωπίσουν, όχι μόνο το Ιράν, αλλά και το σουνητικό δίπολο Κατάρ-Τουρκίας σε πολλαπλές εστίες, όπου τα συμφέροντα τους συγκρούονταν, ανά την κοινή περιφέρεια τους. Εδώ θα πρέπει να σημειωθεί, ότι αυτή τους η επιλογή δεν τους στέρησε και από άλλες, τις οποίες μόνα τους επέλεξαν. Δεν έμειναν προσκολλημένα αποκλειστικά σε αυτήν. Σύναψαν σχέσεις με Μεγάλες Δυνάμεις, με το Ισραήλ –σε εξέλιξη- αλλά και με το Ιράν, όποτε το έκριναν απαραίτητο και δεν δίστασαν να διαφοροποιήσουν τη στάση τους έναντι της Σαουδικής Αραβίας, όταν έκριναν ότι η στρατηγική τους έρχεται σε ρήξη με αυτή των σαουδαράβων.

Τέλος, τα ΗΑΕ αποφάσισαν να δραστηριοποιηθούν στη θάλασσα με στόχο την ανάπτυξη ικανού ναυτικού, που θα προβάλλει την ισχύ τους σε μεγάλες αποστάσεις και θα υποστηρίζει τα συμφέροντα τους στην ευρύτερη περιφέρεια τους. Την απόφαση τους αυτή την συνδύασαν με την ανάπτυξη των εγχώριων ναυπηγείων τους, μιας και τα ίδια, ιδιαίτερα με τη φυλή των Κασίμι είχαν μακρά παράδοση στη θάλασσα. Η απόφαση τους αυτή τους προσδίδει το απαραίτητο στρατηγικό βάθος, το οποίο είναι δύσκολο να απαντηθεί σε ένα Μικρό Κράτος. Η σύναψη συμφωνιών με λιμάνια σε στρατηγικές θέσεις στην ήπειρο της Αφρικής τους παρέχει αυτή τη δυνατότητα και αυξάνει το κύρος τους. Σε παρόμοιο πλαίσιο, αύξησης του γοήτρου τους -σε δυσθεώρητα μάλιστα ύψη- εντάσσεται και η αποστολή του διαστημικού οχήματος “Ελπίδα” στον πλανήτη Άρη.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η εποχή που διανύουμε είναι δύσκολη, απαιτητική με πολλαπλές απειλές, εντός ενός περιβάλλοντος που μεταβάλλεται ταχέως. Οι λήπτες αποφάσεων -και όχι μόνο- μέσα σε έναν ορυμαγδό πληροφορίας -αντικειμενικής και μη- καλούνται να αντιληφθούν, να αξιολογήσουν, να αποφασίσουν, να επικοινωνήσουν και να υλοποιήσουν γρήγορα αυτό που σχεδίασαν, τη στρατηγική τους, αν θέλουν να οδηγήσουν τους πολίτες τους σε «ασφαλείς λιμένες». Τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, όντας ανάμεσα σε δύο περιφερειακές δυνάμεις κατάφεραν με τη στρατηγική που επέλεξαν να ισορροπήσουν μεταξύ των δύο αυτών περιφερειακών δρώντων και να ταυτόχρονα να διαγράψουν μια επιτυχημένη πορεία. Μια πορεία που βασίστηκε στη συνεργασία και την αλληλεγγύη, την οποία υποστήριξαν χάρις στο οικονομικό υπόβαθρο που διαθέτουν. Δε σημαίνει πως για να πετύχει κανείς χρειάζεται να διαθέτει ισχυρή οικονομία. Αναμφισβήτητα, η οικονομική ευρωστία βοηθά αλλά υπάρχουν και στρατηγικές, οι οποίες ακολουθήθηκαν και δεν είχαν ως προϋπόθεση την οικονομική δύναμη, όπως το επιχειρηματικό πνεύμα και η αυξημένη δραστηριότητα σε θέματα εξωτερικής πολιτικής.

Συνεπώς, μια νέα, δυναμική εξωτερική πολιτική είναι απαραίτητη για την Ελλάδα, ώστε να μπορέσει να ξεπεράσει επιτυχώς τους σκοπέλους που υψώνονται μπροστά της σήμερα περισσότερο από κάθε άλλη φορά. Θα πρέπει να γίνει κατανοητό από το σύνολο της χώρας, πολίτες και πολιτικούς, πως αυτοί οι σκόπελοι δεν είναι ανυπέρβλητοι. Εξάλλου, ποτέ δεν ήταν, στο διάβα της πολύχρονης ιστορίας της. Έναν δρόμο και τρόπο μας τον δείχνουν τα ΗΑΕ και οι πόροι της χώρας είναι διαθέσιμοι και μας περιμένουν. Η αποφασιστικότητα θα βοηθήσει τη χώρα να σταθεί με αυτοπεποίθηση στα πόδια της και να ασκήσει τη στρατηγική που από πριν θα έχει χαράξει με προσοχή. Μια νέα αρχή, υπό αυτές τις συνθήκες, μπορεί να οδηγήσει όχι μόνο στην επιβίωση και την έξοδο από το τέλμα της δεκαετούς οικονομικής κρίσης και της στασιμότητας, αλλά και στην ενίσχυση κάθε πτυχής της εθνικής δραστηριότητας, που θα αναγεννήσει τη χώρα, ανταποκρινόμενη θετικά στην μεγαλύτερη εθνική πρόκληση.

Αριθμός λέξεων διατριβής: 25092.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βιβλία

- Θουκυδίδης. *Ιστορίαι*. Μπφρ Άγγελου Βλάχου. Αθήνα: Γαλαξίας.
- Κουσκουβέλης, Ηλίας. 2004. *Εισαγωγή στις Διεθνείς Σχέσεις*. Αθήνα: Ποιότητα.
- Abdullah, Muhammad Morsy. 1978. *The United Arab Emirates: A Modern History*. London: Croom Helm.
- Almezaini, S. Khalid. 2012. *The UAE and Foreign Policy Foreign Aid, Identities and Interests*. New York: Routledge.
- Barston, Ronald. 1973. *The Other Powers: Studies in the Foreign Policies of Small States*. London: George Allen & Unwin Ltd.
- Bradshaw, Tancred. 2020. *The End of Empire in the Gulf: From Trucial States to United Arab Emirates*. London, New York: IB Tauris.
- Bull, Hedley. 1977. *The Anarchical Society: A Study of Order in World Politics* London: McMillan.
- Goetschel, Laurent. 1998. *Small States Inside and Outside the European Union: Interests and Policies*. Boston /Dordrecht/ London: Kluwer Academic Publishers
- Hawley, Donald. 1970. *The Trucial States*. New York: Twayne Publishers.
- Heard-Bey, Frauke. 1982. *From Trucial States to United Arab Emirates: A Society in Transition*. London and New York: Longman Group Limited.
- Ledstrup, Martin. 2019. *Nationalism and Nationhood in the United Arab Emirates*. Odense: Palgrave Macmillan
- Mearsheimer, John 2001. *The Tragedy of Great Power Politics*. New York: W. W. Norton.
- Nahyan, Khalid Al. 2013. *The Three Islands: Mapping the UAE-Iran Dispute* London: Royal United Services Institute for Defence and Security Studies
- Pedi, Revecca 2016. "Theory of International Relations: Small States in the International System", Thessaloniki: University of Macedonia.
- Rashid, Ahmed. 2010. *Taliban: The Power of Militant Islam in Afghanistan and Beyond*. London, New York: I.B. Tauris
- Rothstein, Robert. 1968. *Alliances and Small Powers*. New York and London: Columbia University Press.

- Rugh, B. Andrea. 2007. *The Political Culture of Leadership in the United Arab Emirates* New York: Palgrave Macmillan
- Vital, David. 1967. *The Inequality of States: A study of the Small Power in International Relations*, Oxford: Clarendon Press.
- Waltz, Kenneth. 1979. *Theory of International Politics*. Massachusetts: Addison-Wesley Publishing Company.
- Zahlan, Rosemarie Said 1978. *The Origins of the United Arab Emirates: A Political and Social History of the Trucial States*, London and Basingstoke: The Macmillan Press Ltd.

Άρθρα

- Almezaini, Khalid & Rickli, Jean-Marc. 2017. "Small states in the Gulf". Στο *The Small Gulf States Foreign and Security Policies Before and After the Arab Spring* επιμ. Almezaini, Khalid & Rickli, Jean-Marc, pp 1-7. London and New York: Routledge.
- Amstrup, N. 1976. "The Perennial Problem of Small States: A Survey of Research Efforts. Cooperation and Conflict" *Journal of the Nordic International Studies Association*, 11(3), 163-182.
- Ansar, Arif. 2020. "Growing Saudi, UAE Power Tussles with Turkey, Iran". *Politact Defence Journal* 22 Feb 2020.
- Benwell, Richard. 2011. "The Canaries in the Coalmine: Small States as Climate Change Champions." *Round Table* 100(413): 199–211.
- Caldwell, Dan. 1996. "Flashpoints In The Gulf: Abu Musa And The Tunb Islands", *Middle East Policy*, March 1996 4:3, pp 50-57 doi.org/10.1111/j.1475-4967.1996.tb00223.x
- Daher, Joseph. 2019. "The Dynamics and Evolution of UAE-Syria Relations: Between Expectations and Obstacles" Robert Schuman Centre for Advanced Studies Research *Project Report 25 October 2019/14*.
- Davidson, Christopher. 2007. "The Emirates of Abu Dhabi and Dubai: Contrasting Roles in The International System", *Asian Affairs*, 38:1, 33-48, DOI: 10.1080/03068370601108624
- Elman, M.F. 1995. "The Foreign Policies of Small States: Challenging Neorealism in its own Backyard", *British Journal of Political Science*, 25(2) , pp 171-217.

- Gartner, Heinz. 2001. "Small States and Alliances". Στο *Small States and Alliances*. Επιμ. Reiter, Erich & Gartner, Heinz, 1-10. Berlin Heidelberg: Springer-Verlag.
- Hey, Jeanne. 2003a. "Introducing Small State Foreign Policy". Στο *Small States in World Politics: Explaining Foreign Policy Behavior*, επιμ. Hey Jeanne, 1-12. London: Lynne Rienner Publishers.
- Hey, Jeanne. 2003b. "Luxembourg: Where Small Works (and Wealthy Doesn't Hurt)". Στο *Small States in World Politics: Explaining Foreign Policy Behavior*, επιμ. Hey Jeanne, 75-94. London: Lynne Rienner Publishers.
- Honkanen, Karoliina. 2002. *The Influence of Small States on NATO Decision-Making. The Membership Experiences of Denmark, Norway, Hungary and the Czech Republic*. Stockholm: Swedish Defence Research Agency.
- Kassimeris, Christos. 2009. "The Foreign Policy of Small Powers", *International Politics*, 46 (1), 84-101.
- Katzenstein, Peter. 2003. "Small States and Small States Revisited." *New Political Economy*, 8(1), pp 9-30.
- Katzman, Kenneth. 2020. "The United Arab Emirates (UAE): Issues for U.S. Policy". *Congressional Research Service, Updated September 4, 2020*.
- Keohane, Robert. 1967. "The Study of Political Influence in the General Assembly", *International Organization*, 21(2), 221-237.
- Keohane, Robert O. 1969. "Lilliputians' Dilemmas: Small States in International Politics" *International Organization*, 23 (2), 291–310.
- Keohane, Robert. 1971. "The Big Influence of Small Allies", *Foreign Policy*, 2, 161-182.
- Khan, Shazia Mehmood. 2020. "Revival of UAE-Pakistan Relations" *Politact Defence Journal* 13 Jan 2020.
- Kouskouvelis, Ilias, 2015. "Smart' leadership in a small state: The case of Cyprus' Στο *The Eastern Mediterranean in Transition: Multipolarity Power and Politics*, επιμ. Litsas, Spyridon & Tziampiris, Aristotle, 93-117. London: Ashgate Publishing.
- Krause, Volker, Singer, David. 2001. "Minor Powers, Alliances, and Armed Conflict: Some Preliminary Patterns". Στο *Small States and Alliances*. Επιμ. Reiter, Erich & Gartner, Heinz, 15-24. Berlin Heidelberg: Springer-Verlag.
- Long, Tom. 2017. "Small States, Great Power? Gaining Influence Through

- Intrinsic, Derivative, and Collective Power“. *International Studies Review* 19, 185-205.
- Lons, Camille. 2020. “Ports and Politics: UAE-Qatar Competition In The Mediterranean”. *A Geopolitical Sea: The New Scramble for The Mediterranean* επιμ. Giuseppe Dentice, Valeria Talbot. ISPI Dossier July 17, 2020
- Maass, Matthias. 2014. “Small states: Survival and proliferation” *International Politics Vol. 51*, 6, 709–728.
- Machrouh, Jamal. 2020. “The strategic extension of the United Arab Emirates: Determinants, objectives and some implications for the Horn of Africa”. *Policy Center for the New South. Policy Brief* Jan 2020, PB-20/05
- Mason, Robert. 2018. “Breaking the mold of small state classification? The broadening influence of United Arab Emirates foreign policy through effective military and bandwagoning strategies”, *Canadian Foreign Policy Journal*, 24:1, 95-112, DOI: 10.1080/11926422.2018.1427123
- Morton, Quentin Michael. 2016. *Keepers of the Golden Shore: A History of the United Arab Emirates* London: Reaktion Books
- Mouritzen, Hans & Wivel, Anders. 2005. “Introduction”. Στο *The Geopolitics of Euro-Atlantic Integration*. Επιμ. Mouritzen, H. & Wivel, A. 1-13. London: Routledge.
- Neumann, Iver & Gstohl, Sieglinde. 2004. *Lilliputians in Gulliver’s World? Small States in International Relations*. Reykjavik: Centre for Small State Studies.
- Peck, Malcolm C. 2001. “Formation and Evolution of the Federation and its Institutions”. Στο *United Arab Emirates: A New Perspective*, επιμ. Abed, Al Ibrahim & Hellyer, Peter, London: Trident Press Ltd
- Petersen, Tore Tingvold. 2000. “Crossing the Rubicon? Britain's Withdrawal from the Middle East, 1964-1968: A Bibliographical Review “ *The International History Review*, Jun., 2000, Vol. 22, No. 2, pp. 318-340
- Rugh, A. William. 1996. “The Foreign Policy of the United Arab Emirates”. *Middle East Journal*. Winter, 1996, Vol. 50, No. 1, pp. 57-70.
- Siyech, Mohammed Sinan. 2020. “Understanding India’s increased counter terrorism relations with Saudi Arabia and the UAE”, *India Review*, 19:4, 351-375, DOI: 10.1080/14736489.2020.1797316
- Sutton, Paul & Payne, Anthony. 1993. “Lilliput under Threat: The Security Problems of Small Island and Enclave Developing States.” *Political Studies* 41, 579-593.

- Tarp, Maria & Hansen, Jens. 2013. "Size and Influence: How small states influence policy making in multilateral arenas". *DIIS Working Paper* 2013:11.
- Telci , N. Ismail. 2018. "A Lost Love between the Horn of Africa and UAE" *Al Jazeera Centre for Studies. Report*.
- Thorhallsson, Baldur. 2015. "The outsider: Norway and Iceland". Στο *The Nordic Countries and the European Union: Still the other European Community?* επιμ. Grøn, Caroline & Nedergaarg, Peter & Wivel, Anders, 32-50. London and New York: Routledge.
- Walcot, Tom. 2006. "The Trucial Oman Scouts 1955 to 1971: An overview", *Asian Affairs*, 37:1, 17-30, DOI: 10.1080/03068370500456835
- Wivel, Anders & Bailes, Alyson & Archer, Clive. 2014. "Setting the Scene: Small States and International Security". Στο *Small States and International Security: Europe and Beyond* επιμ. Archer, Clive & Bailes, Alyson & Wivel, Anders, 3-25. London and New York: Routledge.

Πηγές από το Διαδίκτυο

- Apnews.com. 2019a. "AP Explains: How Emirates troop drawdown impacts Yemen's war". Διαθέσιμο στο <https://apnews.com/article/52fdadd37cfd4d698c56878378ced692> (Πρόσβαση 22 Νοε 2020)
- Apnews.com. 2019b. "UAE and Iran hold rare talks in Tehran on maritime security" Διαθέσιμο στο <https://apnews.com/article/49c6da1c33fd45bbaf1b14836ee5e2ec> (Πρόσβαση 20 Νοε 2020)
- Apnews.com. 2020. "DP World wins ruling against Djibouti over seized port" Διαθέσιμο στο <https://apnews.com/article/8d3e1302a9e5f604c117653a70f67e78> (Πρόσβαση 4 Δεκ 2020).
- Bbc.com. 2018. "Bahrain profile - Timeline" Διαθέσιμο στο <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-14541322> (Πρόσβαση 29 Σεπ 2020)
- carnegieendowment.org. 2019. "The Logic of the Rapprochement between India

- and the Arabian Gulf” Διαθέσιμο στο <https://carnegieendowment.org/sada/79730> (Πρόσβαση 4 Δεκ 2020).
- Cia.gov. 2020. “Middle East: United Arab Emirates” Διαθέσιμο στο <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ae.html> (Πρόσβαση 29 Σεπ 2020)
- cnn.com. 2020. “The UAE has successfully launched the Arab world's first Mars mission”. Διαθέσιμο στο <https://edition.cnn.com/2020/07/19/middleeast/uae-mars-hope-launch-intl-hnk-scn-scli/index.html> (Πρόσβαση 30 Νοε 20)
- eurasianimes.com. 2020a. “India Choking Pakistan In The Middle-East; After Saudi & UAE, Modi Govt Adds Bahrain To The List” Διαθέσιμο στο <https://eurasianimes.com/india-chokes-pakistan-in-the-middle-east-after-saudi-uae-modi-govt-pulls-bahrain-on-its-side/> (Πρόσβαση 30 Νοε 20)
- eurasianimes.com. 2020b. “UAE Visa Ban Starts To Pinch Pakistan; 3000 Jobs Lost In First Week As Indian Workers Rejoice”. Διαθέσιμο στο <https://eurasianimes.com/uae-visa-ban-starts-to-pinch-pakistan-3000-jobs-lost-in-first-week-as-indian-workers-rejoice/> (Πρόσβαση 3 Δεκ 2020).
- dw.com. 2009. “France opens military base in UAE”. Διαθέσιμο στο <https://www.dw.com/en/france-opens-military-base-in-uae/a-4280431> (Πρόσβαση 30 Οκτ 2020)
- europeanleadershipnetwork.org. 2020. “What the European maritime initiative in the Strait of Hormuz tells us about Brussel’s security ambitions” Διαθέσιμο στο <https://www.europeanleadershipnetwork.org/commentary/what-the-european-maritime-initiative-in-the-strait-of-hormuz-tells-us-about-brussels-ambition-and-capacity-as-a-security-actor/> (Πρόσβαση 30 Νοε 2020)
- export.gov. 2019. “United Arab Emirates - Oil and Gas Field Machinery and Services”. Διαθέσιμο στο <https://www.export.gov/apex/article2?id=United-Arab-Emirates-Energy-Power> (Πρόσβαση 30 Σεπ 2020)
- foreignpolicy.com. 2019. “The Emiratis Bit Off More Than They Could Chew” <https://foreignpolicy.com/2019/09/09/the-emiratis-bit-off-more-than-they-could-chew/> (Πρόσβαση 3 Δεκ 2020)
- Ft.com. 2019. “US sanctions put chill on Iranian trade with UAE”. Διαθέσιμο στο <https://www.ft.com/content/bbe3c99a-ae99-11e9-8030-530adfa879c2> (Πρόσβαση 2 Δεκ 2020).

- gulfnews.com 2015. “Sawab Centre launched in Abu Dhabi to counter Daesh propaganda”. Διαθέσιμο στο <https://gulfnews.com/uae/government/sawab-centre-launched-in-abu-dhabi-to-counter-daesh-propaganda-1.1547345> (Πρόσβαση 20 Οκτ 2020)
- gulfnews.com. 2020. “Arab Youth Survey: UAE is named top country of choice to live in for ninth straight year” Διαθέσιμο στο <https://gulfnews.com/uae/arab-youth-survey-uae-is-named-top-country-of-choice-to-live-in-for-ninth-straight-year-1.74357484> (Πρόσβαση 25 Νοε 2020)
- haaretz.com. 2020. “For Egypt, a New Sparkling Army Base Instead of a Risky Military Adventure in Libya”. Διαθέσιμο στο <https://www.haaretz.com/middle-east-news/egypt/.premium-for-egypt-a-new-sparkling-army-base-instead-of-a-risky-military-adventure-in-libya-1.8407860> (Πρόσβαση 22 Νοε 2020)
- heraldsun.com.au 2009. “United-Arab-Emirates-Poaches-Former-Major-General-Mike-Hindmarsh-as-Security-Adviser” Διαθέσιμο στο <https://www.heraldson.com.au/news/united-arab-emirates-poaches-former-major-general-mike-hindmarsh-as-security-adviser/story-e6frf7jo-1225806366075?sv=bd3c2c086b40782451feefcd2b66bba9> (Πρόσβαση 25 Οκτ 2020)
- independent.co.uk. 2018. “As Saudi Arabia and the UAE struggle for control of Socotra, Yemen’s island paradise may just swap one occupation for another”. Διαθέσιμο στο <https://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/socotra-yemen-civil-war-uae-saudi-arabia-occupation-military-emirates-a8360441.html> (Πρόσβαση 30 Σεπ 2020)
- Jpost.com. 2019. “Behind the Lines: Hedging bets in the gulf. The UAE maneuvers in uncertain waters”. Διαθέσιμο στο <https://www.jpost.com/opinion/behind-the-lines-hedging-bets-in-the-gulf-599427> (Πρόσβαση 23 Νοε 2020)
- kurdistan24.net. 2019. “UAE reiterates support for Syria’s Kurds”. Διαθέσιμο στο <https://www.kurdistan24.net/en/news/51cb0f4d-ece7-45fe-b5c5-a9dc2627b4dd> (Πρόσβαση 3 Δεκ 2020)
- mea.gov.in. 2012. “India-UAE Relations”. Διαθέσιμο στο <http://www.mea.gov.in/Portal/ForeignRelation/uae-august-2012.pdf> (Πρόσβαση 3 Δεκ 2020)
- mubadala.com. 2020. “Interactive Portfolio”. Διαθέσιμο στο <https://www.mubadala.com/en/interactive-portfolio> (Πρόσβαση 25 Νοε 2020)

- 2020)
 na.ae. 2020. “British Era”. Διαθέσιμο στο
<https://www.na.ae/en/archives/historicalperiods/britishprince.aspx>
 (Πρόσβαση 9 Νοε 2020)
- nytimes.com. 2009. “Laid-Off Foreigners Flee as Dubai Spirals Down” Διαθέσιμο
 στο <https://www.nytimes.com/2009/02/12/world/middleeast/12dubai.html>
 (Πρόσβαση 20 Νοε 2020)
- nytimes.com. 2009. “Emirates Secretly Sends Colombian Mercenaries to Yemen
 Fight“. Διαθέσιμο στο
<https://www.nytimes.com/2015/11/26/world/middleeast/emirates-secretly-sends-colombian-mercenaries-to-fight-in-yemen.html> (Πρόσβαση 25 Νοε
 2020)
- nytimes.com. 2011. “Secret Desert Force Set Up by Blackwater’s Founder”.
 Διαθέσιμο στο
<https://www.nytimes.com/2011/05/15/world/middleeast/15prince.html>
 (Πρόσβαση 20 Νοε 2020)
- nytimes.com. 2020. “Mohammed bin Zayed’s Dark Vision of the Middle East’s
 Future”. Διαθέσιμο στο
<https://www.nytimes.com/2020/01/09/magazine/united-arab-emirates-mohammed-bin-zayed.html> (Πρόσβαση 20 Νοε 2020)
- Πρεσβεία της Ελλάδος στα ΗΑΕ. 2019. “Η Αγορά των ΗΑΕ: Οδηγός Επιχειρείν”.
 Διαθέσιμο στο
<https://agora.mfa.gr/infofiles/%CE%9F%CE%94%CE%97%CE%93%CE%9F%CE%A3%20%CE%95%CE%A0%CE%99%CE%A7%CE%95%CE%99%CE%A1%CE%95%CE%99%CE%9D%202019%20ae.pdf> (Πρόσβαση 3
 Οκτ 2020)
- raconteur.net. 2018. “Maritime agreements spark trouble in Horn of Africa”
 Διαθέσιμο στο <https://www.raconteur.net/global-business/africa/horn-africa-maritime-agreements/> (Πρόσβαση 3 Δεκ 2020)
- Reuters.com. 2015. “Saudi investor's Ethiopian farms to raise coffee, tea output”.
 Διαθέσιμο στο <https://www.reuters.com/article/ethiopia-coffee-idUSL8N0ZB1Z320150625> (Πρόσβαση 3 Δεκ 2020)
- Reuters.com. 2017. “Turkey opens military base in Mogadishu to train Somali
 soldiers”. Διαθέσιμο στο <https://www.reuters.com/article/us-somalia-turkey->

[military-idUSKCN1C50JH](#) (Πρόσβαση 3 Δεκ 2020)

Reuters.com. 2018a. “UAE extends compulsory military service to 16 months”

Διαθέσιμο στο <https://uk.reuters.com/article/uk-emirates-military-idUKKBN1JY09F> (Πρόσβαση 20 Νοε 2020)

Reuters.com. 2018b. “UAE to give Ethiopia \$3 billion in aid and investments”.

Διαθέσιμο στο <https://fr.reuters.com/article/ozabs-uk-ethiopia-emirates-idAFKBN1JC07G-OZABS> (Πρόσβαση 3 Δεκ 2020)

Reuters.com. 2019. “Qatar to build new port in Somalia's Hobyo”. Διαθέσιμο στο

<https://www.reuters.com/article/somalia-qatar-port-idUSL5N25G1PB>

(Πρόσβαση 3 Δεκ 2020)

Reuters.com. 2020a. “Exclusive: U.S. eyes December agreement on F-35 jets

with UAE – sources”. Διαθέσιμο στο <https://www.reuters.com/article/israel-emirates-f35-exclusive-int-idUSKCN26D1AN> (Πρόσβαση 23 Νοε 2020)

Reuters.com. 2020b. “UAE announces candidacy for U.N. Security Council seat”.

Διαθέσιμο στο <https://www.reuters.com/article/us-emirates-un/uae-announces-candidacy-for-u-n-security-council-seat-idUSKBN26K2SO>

(Πρόσβαση 25 Νοε 2020)

theguardian.com. 2018. “Yemen on the brink: how the UAE is profiting from the chaos of civil war”.

Διαθέσιμο στο

<https://www.theguardian.com/news/2018/dec/21/yemen-uae-united-arab-emirates-profiting-from-chaos-of-civil-war> (Πρόσβαση 15 Νοε 2020)

tehrantimes.com. 2019. “ ” Διαθέσιμο στο

<https://www.tehrantimes.com/news/438834/Tehran-Abu-Dhabi-sign-MOU-on-maritime-security-cooperation> (Πρόσβαση 23 Νοε 2020)

tcf.org. 2017. “How Assad’s Enemies Gave Up on the Syrian Opposition”

Διαθέσιμο στο <https://tcf.org/content/report/assads-enemies-gave-syrian-opposition/> (Πρόσβαση 3 Δεκ 2020)

thehindu.com. 2020. “Watch | India and U.S. sign BECA” Διαθέσιμο στο

<https://www.thehindu.com/news/international/india-and-us-have-signed-beca/article32962324.ece> (Πρόσβαση 3 Δεκ 2020)

Thenationalnews.com. 2016. “Sharjah’s Mleiha Archaeological Centre - a step

back in time”. Διαθέσιμο στο <https://www.thenationalnews.com/arts-culture/sharjah-s-mleiha-archaeological-centre-a-step-back-in-time-1.137537>

(Πρόσβαση 15 Οκτ 2020)

Thenationalnews.com. 2018. “Sheikh Khalifa: UAE's Federal National Council to

be 50 per cent women”. Διαθέσιμο στο

<https://www.thenationalnews.com/uae/government/sheikh-khalifa-uae-s-federal-national-council-to-be-50-per-cent-women-1.800357> (Πρόσβαση 15 Νοε 2020)

washingtonpost.com. 2017. “Blackwater founder held secret Seychelles meeting to establish Trump – Putin back channel”. Διαθέσιμο στο https://www.washingtonpost.com/world/national-security/blackwater-founder-held-secret-seychelles-meeting-to-establish-trump-putin-back-channel/2017/04/03/95908a08-1648-11e7-ada0-1489b735b3a3_story.html (Πρόσβαση 24 Νοε 2020)